

T.C.

YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ ANABİLİM DALI

**ORTAÖĞRETİM (LİSE) ÖĞRENCİLERİNİN
OKUL SEÇİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER**

(İstanbul İli Sancaktepe İlçesi Örneği)

Betül ÖZBEY YÜCE

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İSTANBUL, 2016

T.C.
YEDİTEPE UNIVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

.....Ortaöğretim.....(Lise).....Gözetim Alan.....Okul.....Sınıfı.....
.....Etiler.....Fakülte.....Gözetim Alan.....T.C. Sınav Kurumu.....İsminin
.....Sınavı.....)

Ad-Soyad: Betül ÖZBEY YÜCE

ONAY:

Danışman : Yard. Doç. Dr. ....

Mustafa MERAL

Üye: Prof. Dr. ....

Suat ANAR

Üye: Yard. Doç. Dr. ....

Ayhan ÖNAT

Onay Tarihi: 12.12.16

T.C.

YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ ANABİLİM DALI

**ORTAÖĞRETİM (LİSE) ÖĞRENCİLERİNİN
OKUL SEÇİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER**

(İstanbul İli Sancaktepe İlçesi Örneği)

Betül ÖZBEY YÜCE

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Yard. Doç. Dr. Mustafa MERAL

İSTANBUL, 2016

İÇİNDEKİLER

SEMBOL VE KISALTMALAR	III
TABLOLAR LİSTESİ.....	iv
ÖNSÖZ.....	v
ÖZET	vi
ABSTRACT.....	vii
BÖLÜM 1	1
1.1 Giriş	1
1.2 Problem.....	1
1.3 Problem Cümlesi	8
1.4 Alt Problemler	8
1.5 Araştırmanın Amacı.....	8
1.6 Araştırmanın Önemi.....	8
1.7 Sayıtlar.....	9
1.8 Sınırlılıklar.....	9
1.9 Tanımlar	10
BÖLÜM 2	11
2.1. İNSAN VE EĞİTİM	11
2.2. İLETİŞİM VE EĞİTİM.....	13
2.3. TOPLUM VE EĞİTİM.....	14
2.4. OKUL VE EĞİTİM.....	16
2.4.1. Okul Seçimi.....	20
2.4.2. Okul - Çevre İlişkileri.....	23
2.5. ORTAÖĞRETİM SEÇİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER.....	25
2.5.1. Okulun Fiziki Özellikleri İle İlgili Faktörler	26
2.5.1.1. Fiziki Yapı Ve Donanım	26
2.5.2. Kişisel Ve Eğitimle İlgili Faktörler.....	32
2.5.2.1. Disiplin Anlayışı	36
2.5.2.2. Rehberlik Hizmetleri.....	36

2.5.2.2.1.Öğretim Basamaklarına Göre Rehberlik.....	37
2.5.2.2.1.1.İlköğretimde Rehberlik.....	38
2.5.2.2.1.2. Ortaöğretimde Rehberlik	38
2.6. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	40
BÖLÜM 3	44
3. METODOLOJİ	44
3.1. Yöntem	44
3.2. Araştırma Modeli	44
3.3. Evren ve Örneklem.....	44
3.4. Veri Toplama Aracının Hazırlanması	44
3.5. Verilerin Toplanması	45
BÖLÜM 4	46
4.1. VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ VE BULGULAR.....	46
4.2. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	82
EKLER.....	86
KAYNAKÇA.....	93
ÖZGEÇMİŞ	105

SEMBOL VE KISALTMALAR

$\bar{X}$	: Ortalama
s.s.	: Standart Sapma
SH_x	: Standart Sapma
K.T.	: Kareler Toplamı
K.O.	: Kareler Ortalaması
ANOVA	: Analysis of Variance
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Kişilere Ait Özellikler.....	46
Tablo 2: Araştırmaya Katılan Kişilerin Ailelerine Ait Özellikler	47
Tablo 3: Ölçeğe Ait Faktör Analizi Ve Ortaya Çıkan Faktör Yükleri.....	49
Tablo 4: Ölçek Ve Boyutlarına Ait Güvenilirlik Analizi	53
Tablo 5: Ölçek İfadelerine İlişkin Bulgular (N=407).....	54
Tablo 6: Ölçek Ve Boyutlarına İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler (N=407).....	59
Tablo 7: Skewness Ve Kurtosis Değerleri (N=407).....	60
Tablo 8: Korelasyon Analizi (N=407).....	61
Tablo 9: Cinsiyete Göre Farklılık Analizi (N=407).....	63
Tablo 10: Okula Göre Farklılık Analizi (N=407).....	64
Tablo 11: Sınıfa Göre Farklılık Analizi (N=407).....	65
Tablo 12: Gitmek İstenilen Okul Türüne Göre Farklılık Analizi (N=407).....	67
Tablo 13: Ailenin Aylık Geliri - Levene Testi.....	68
Tablo 14: Ailenin Aylık Gelirine Göre Farklılık Analizi (N=407).....	69
Tablo 15: Ailenin Aylık Gelirine Göre Tukey Testi Sonuçları.....	73
Tablo 16: Annenin Eğitim Durumu - Levene Testi	74
Tablo 17: Annenin Eğitim Durumuna Göre Farklılık Analizi (N=407)	74
Tablo 18: Babanın Eğitim Durumu - Levene Testi.....	78
Tablo 19: Babanın Eğitim Durumuna Göre Farklılık Analizi (N=407).....	78

ÖNSÖZ

Ortaöğretim çağına gelmiş her öğrenci okul seçimi süreci ile kaşı karşıya kalmaktadır. İlköğretim kademesini bitirmiş olan her öğrenci meslek seçimi sürecine de girmiş bulunmaktadır. Kendi istekleri ve yetenekleri doğrultusunda başarılı ve mutlu olacağı kanaatine vardığı ortaöğretim kurumunu seçmesi beklenmektedir. Aday öğrencinin ve çevresinin önünde pek çok lise seçeneği bulunmaktadır. Bu seçeneklerin çeşitliliğini öğrencinin ilköğretim başarı puanı etkilemektedir. Bireyin özelliklerine ve hedeflerine uygun lise seçimini yapmak, okulun iç ve dış fiziki özelliklerini, eğitim olanaklarını ve kişisel faktörleri göz önünde bulundurup iyi değerlendirmeyi gerektirir.

Bu araştırma ortaöğretim (lise) öğrencilerinin okul seçimini etkileyen faktörleri belirlemek, ortaya çıkan durumları inceleyerek sorunları ortaya koymak, çözüm önerileri getirmek ve lise seçimi konusunda rehberlik etmek amacıyla yapılmıştır.

Bu araştırmanın yapılması sürecinde karşılaştığım güçlükleri aşmamda bana yol gösteren ve yardımlarını esirgemeyen tez danışmanım Yard.Doç.Dr. Mustafa MERAL 'e, araştırma anketinde bana yardımcı olan ortaöğretim yöneticilerine, rehber öğretmenlere ve 9. ve 12. sınıf öğrencilerine, her zaman sevgi ve desteğini gördüğüm sevgili eşim Cenk YÜCE'ye en içten teşekkürlerimi sunarım.

Ekim, 2016

Betül ÖZBEY YÜCE

ÖZET

ORTAÖĞRETİM (LİSE) ÖĞRENCİLERİNİN OKUL SEÇİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

(İstanbul İli Sancaktepe İlçesi Örneği)

Betül ÖZBEY YÜCE

Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı

Tez Danışmanı: Yard. Doç. Dr. Mustafa MERAL

İstanbul, 2016

Bu araştırmada “ortaöğretim (lise) öğrencilerinin okul seçimini etkileyen faktörler” başlığı altında, ilköğretim öğrencilerinin öğrenim görmek istedikleri, lise seçimini etkileyen faktörleri incelenmiştir. Araştırma dört bölümden oluşmaktadır; giriş ve problem durumu, eğitimin (insan, iletişim, toplum ve okul) bazı kavramlarla ilişkisi ve okul seçimini etkileyen faktörler, yöntem, bulgular ve yorumlar, sonuç ve öneriler.

Araştırmanın evreni, 2015-2016 eğitim-öğretim yılında İstanbul ili Sancaktepe ilçesindeki orta öğretim kurumlarında okuyan 9. ve 12. sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır.

Araştırma örnekleme bu genel evren içinde tesadüfi örneklem yolu ile tespit edilen 9. ve 12. sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. 9. sınıflardan 251 kişi, 12. sınıflardan 156 kişi ankete katılım sağlamıştır. 221 kız, 186 erkek olmak üzere 407 kişiye ulaşılmıştır.

Araştırmamızda öğrencilerin görüşlerini almak üzere kişisel veri anketi kullanılmıştır. Kişisel veri anketi vasıtasıyla elde edilen veriler amaçlara uygun olarak yüzde (%) ve frekans (f) yöntemleriyle analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ortaöğretim, okul seçimi, karar verme

ABSTRACT

THE FACTORS THAT AFFECT THE SCHOOL CHOICE OF SECONDARY EDUCATION (HIGH SCHOOL) STUDENTS

(Istanbul Province Sancaktepe District)

Betül ÖZBEY YÜCE

**Master's Theiss, Master's Theiss Program of Educational Administration and
Supervision**

Consultant: Yard. Doç. Dr. Mustafa MERAL

İstanbul, 2016

In this research titled “the factors that affect the school choice of secondary education (high school) students”, we examined the factors that influence the choice of high schools where primary education students wish to receive education. The research is comprised of four sections; the introduction and the status of the problem, the relationship between education and other (human, communication, society and school) concepts and factors that affect school choice, methods, findings and comments, conclusion and suggestions.

The universe of this study consists of 9th and 12th grade students currently attending the secondary education institutes in Sancaktepe District, Istanbul Province in the 2015-2016 education year.

The research sample consists of 9th and 12th grade students determined by way of random sampling in this general universe. 251 students from 9th graders and 156 from 12th graders have participated in the survey. 407 people were reached, 221 of which were female and 186 of which were male.

Individual data survey was used to take the students' personal views in our research. The data acquired by means of individual data survey were analyzed with the percentage (%) and frequency (f) methods in accordance with the purposes.

Keywords: Secondary education, school choice, decision-making

BÖLÜM 1

1.1 Giriş

Bu bölümde problem, problem cümlesi, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, araştırmanın sayıltıları, sınırlılıkları ve tanımlar yer almaktadır.

1.2 Problem

Bir toplumun en önemli kaynağı insan gücüdür. Kalkınma çabasında olan toplumlar insan gücü kaynaklarını en iyi şekilde değerlendirmek için bireylerini yeteneklerine uygun eğitim ve meslek alanlarına yönlendirme gereği duymakta ve bunu ekonomik planlarının temel hedefleri olarak belirlemektedirler.(Kuzgun, 2014,s.16)

Eğitim ve öğretim ilk insanla başlayıp, insan nesli son buluncaya kadar devam edecek bir süreçtir. Sistematik olmasa bile ilkel çağlar da her toplum kendi insan gücünü en verimli olarak nasıl kullanacağını düşünmüştür. Eğitim ve öğretim de o gün toplumun potansiyel algı seviyesine göre geliştirmiştir. Ama hepsinin ortak hedefi bir öncekinden daha iyiyi yakalamak olmuştur.

Öğretim: Teşkilatlı ve düzenli olarak bir öğretim kurumunda öğretmenler tarafından öğrencilere araç gereç kullanarak bilgi aktarılması ve öğretilmesi çalışmalarının tümüdür. Eğitim ise: Kişinin zihinsel, bedensel, duygusal ve toplumsal yeteneklerinin ve davranışlarının en uygun şekilde ya da istenilen bir doğrultuda geliştirilmesi, ona bir takım amaçlara dönük yeni yetenekler, davranışlar, bilgiler kazandırılması yolundaki çalışmaların tümüdür. Yani eğitim öğretimi de içine alan çok geniş bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır.(Akyüz, 2011, s.2)

Bilgi çağını yaşayan dünyamızda eğitim bir güçtür. (Gözüküçük, 2015, s.1).Günümüzde gelişmiş toplumlar arasında yer alabilmek, bilgi toplumunun niteliklerine sahip olabilmek için eğitime önemli görevler düşmektedir. Bu nedenle eğitim sistemimizin değişen ve gelişen koşullara cevap vermesi gerekmektedir.(Güçlü, 2011,s.1)

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 11. maddesinde "Güçlü ve istikrarlı, hür ve demokratik bir toplum düzeninin gerçekleşmesi ve devamı için yurttaşların sahip

olmaları gereken demokrasi bilincinin, yurt yönetimine ait bilgi, anlayış ve davranışlarla sorumluluk duygusunun ve manevi değerlere saygının, her türlü eğitim çalışmalarında öğrencilere kazandırılıp geliştirilmesine çalışılır" denilmektedir (Milli Eğitim Temel Kanunu, 1973).

Eğitim, çağın gerektirdiği şartlar doğrultusunda hem içerik ve uygulama hem de yönetim bakımından büyük değişimler geçirmektedir. Toplumların kaydedeceği ilerleme bu değişimlere ayak uydurmayı zorunlu kılmaktadır. Dünya baş döndürücü bir hızla değişmektedir. Bu değişimin motoru hiç kuskusuz bilim ve teknolojidir ve bilim ve teknolojiye hâkim olanlar refah, kuvvet ve itibara sahip olmaktadır. Otto Eduard Leopold von Bismarck bu durumu şöyle belirtmiştir: "Okullara sahip olan ülke, geleceğe de sahiptir" (Çengel, 2005, s.1). Modern dünyada eğitim sisteminin mühim bir özelliği dinamik, esnek ve değişime açık olması ve hızla değişebilmesidir. Hızla değişen dünyamızda, ihtiyaca cevap verebilmek için okulların bu değişimlere ve gelişmelere açık olması gerekir.(Parlar, 2012, s.1)

Eğitim, yirmi birinci yüzyılda kalkınma çabalarında ya da daha zengin ve müreffeh ülke olma hedefine varmak için sürdürülen uğraşlarda, çok önemli ve işlevsel bir araç haline gelmiştir. Eğitim, belki uzun vadede ürün vermektedir, ama bir ülkenin sosyal ve ekonomik kalkınmasını sağlayan insan gücünü hazırlayan araç olarak, gün geçtikçe ekonominin temel yatırımı haline gelmektedir. Kısaca, eğitim bireyi geliştirdiği, diğer taraftan ülkenin bilimsel, ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasını sağladığı için önemlidir ve değeri çok iyi algılanmalıdır (Bowen, 1980, s.27-28). Sürekli gerçekleşen gelişimi yakalayabilmeleri için eğitim kurumlarının insan kaynaklarını çağın gereklerine cevap verebilecek özelliklerde yetiştirebilmeleri gerekmektedir.

Dünyamızda ve ülkemizde yaşanan değişim süreci, eğitim sürecini olduğu kadar okulu da dönüşüme zorlamaktadır. Artık geleneksel okuldan öğrenen okula geçiş yaşanmaktadır (Tekeli, 2003, s.19).

Eğitim ve çocuk dendiği zaman ise belli kavramlar düşünürüz. Dünyanın her yerinde çocuk aynıdır ve aynı özelliklere sahiptir. Çocuklar her yaşta benzer meraklara sahiptir. Dokunmak, kurcalamak, karıştırmak hatta kırıp dökmek onların bitmez uğraşlarındandır. Her şeyi sorar, öğrenmek isterler. Oyunlar, masallar, gezmek onların en doğal

gereksinimleri ve uğraşlarındandır. İyi bir eğitim her çocuğun hakkıdır. Yaratıcı, mutlu, verimli ve başarılı bireyler yetiştirmek, iyi bir eğitimle olasıdır. Hepimizin bildiği gibi eğitim; bir davranış değiştirme sürecidir ya da “bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir” (Demirel, 2005, s. 41).

Çağdaş eğitim anlayışının çok yönlü ve ekonomik boyutu vardır. Bireyin olgunlaşması ve sosyo-kültürel açıdan dünyaya bakış açısının değişmesi eğitim ve yaşanılan çevre ile yakın ilişkilidir. Eğitim sonucu bireyde nitelikli, gelişmeler gözlenir ve yaratıcı sanatsal üretimler ortaya çıkabilir. Bu sanatsal üretimler yine alınan sanat eğitimi ile değer kazanır. “Bireysel yeteneğin her boyutuyla gelişmesine olanak veren köklü ve tutarlı bir sanat eğitimi ancak topluma yaratıcılık yolunu açabilir” (İpşiroğlu, 1998, s. 30).

Günümüzde her alanda olduğu gibi eğitim ortamlarında da yenilikler kaçınılmaz olmaktadır. Eğitimin daha kalıcı ve etkili olabilmesi için değişik mekânlar (çocuk müzeleri, müzeler, park ve bahçeler, tarih ve arkeoloji müzeleri, vb.) eğitim ortamı olarak kullanıma hazırlanmakta ve kullanılmaktadır. (Şimşek, 2014, s.3) Bunlarda öğrencinin kendisini tanıması ve yetenekleri doğrultusunda bir okul seçebilmesi açısından gerekli ve en önemlidir.

Bir eğitim sisteminde, öğrenme çıktılarının niteliğinin ne durumda olduğunun belirlenmesi ve izlenmesi, bu çıktıların nasıl geliştirileceği üzerine düşünmeye itmektedir. Öğrenmenin çoğunlukla gerçekleştiği ortamın, okul olması nedeniyle okulda gerçekleşenler öğrenme üzerine doğrudan etki etmektedir. Etkili okullar; eğitimli ve yetenekli personel, uygun eğitim programı, yeterli fiziki olanak ve öğrenmeye hazır ve güdülenmiş öğrencilerin doğru birleşimini gerekli kılar (Özmuş, 2013; akt. OECD, 2010b, s. 47). Bununla birlikte, okulları etkili kılan birçok değişken sayılabilir: Açık ve net bir okul misyonu, başarıya dönük yüksek beklentiler, öğretim önderliği, önderlik, öğrenme için olanak sağlanması ve etkinliklere yeterli zaman verilmesi, güvenli ve düzenli bir çevre, olumlu ev-okul ilişkileri ve öğrenci performansının sürekli olarak izlenmesi vb. (Özmuş, 2013, s.6 ; akt. Lezotte, 1991).

Okulların etkililiğini artırmak için öğrenme çıktıları üzerinde etkisi olan değişkenlere müdahale edilmesi gerektiği söylenebilir. *Zengin ve eğitimi iyi olan ülkeler, yoksul ve eğitimi kötü olan ülkeler* söyleminin geçerliliğinin azalması; kişi başına düşen GSYH’nin

ya da öğrenci başına yapılan harcamaların öğrenme çıktıları üzerindeki etkisinin sınırlı olması; politika ve uygulamalara ilişkin değişkenlere gözleri çevirmektedir. Bir ülkenin eğitim sisteminde kaynak, politika ve uygulamalar okulda gerçekleşenleri, dolayısıyla öğrenmeyi etkilemektedir (Özmuşul 2013; akt. OECD, 2010b, s. 26). Her okulun kendi çıkarlarından önce öğrencilerin ve eğitimin çıkarlarını ön plana alıp bu perspektifte yoluna devam etmesi önemlidir.

Dolayısıyla, okulda uygulanan politika ve uygulamaların ne düzeyde öğrenci performansında fark yarattığının araştırılması, temel eğitim sisteminin gözden geçirilmesi ve iyileştirilmesine dönük önerilerin belirlenmesi açısından önem taşımaktadır. Buna paralel olarak okul politika ve uygulamalarının gözden geçirilmesi, öğrenme çıktılarının iyileştirilmesi açısından temel eğitim sisteminde hangi yönlere ağırlık verilmesi gibi konuların önemini ortaya çıkarmaktadır. (Özmuşul, 2013, s.7)

Sisteme sadece kendi içinden değil de aynı zamanda başka sistemlerle karşılaştırmalı bir şekilde bakmak, izlenecek politika ve uygulamalara çok boyutlu bir bakışı beraberinde getirebilir; her bir sistemde öğrenme çıktıları ile ilişkili değişkenlerin durumunun çok boyutlu olarak görülmesini sağlayabilir. Bununla birlikte, bir ülkede öğrenme çıktıları üzerinde yüksek etkiye sahip bir okul uygulaması değişkeninin, başka bir ülkede aynı etkiye sahip olmadığı ya da daha düşük bir etkiye sahip olduğunun arkasında yatan nedenler, politika ve uygulamaların sorgulanmasının önünü açabilir veya bir reform aracı olarak kullanılmak üzere gündeme taşınabilir. (Özmuşul, 2013, s.7) Ek olarak, yapılacak olan çalışmaların karşılaştırılmaları, başarılı olan ve başarısız olan sistemlerin nedenlerini belirlemek açısından önemli veriler sağlayabilir.

Eğitim sırasında birey içinde yaşadığı toplumun verdiği kültürü almak ve o toplum içinde istenen ve geçerli olan davranışları kazanmak zorundadır. Her toplum kendisini oluşturan bireylerin, toplumu geliştirerek devam ettirecek özellikleri kazanabilecek şekilde yetişmelerini ister. Bunun için önce toplumun bireylerde bulunmasını istediği özellikler belirlenir, sonra bunlar bireylere hazırlanan uyarıcılar yardımı ile kazandırılmaya çalışılır (Demir, 2006, s. 41).

Bütün toplumlar kendi kültürel değerlerini yeni kuşaklara aktarmak isterler. Toplumlar kendi kültürel değerlerini yeni kuşaklara ancak eğitim kanalıyla

aktarabileceklerinden, gelişmek isteyen toplumların eğitime önem vermeleri gerekmektedir. Eğitimle sadece toplumlar kendi kültürel değerlerini yeni kuşaklara aktarmakla kalmayıp, aynı zamanda çağın gelişen değerlerini, teknolojisini ve bilgi birikimini de yeni kuşaklara aktarır ve yeni bilgi ve değerler ortaya koyarlar (Yavuz, 2004, s.13). Bu bilgi ve değerler bize ait olan her şeyin bir adım daha öne çıkmasına yardımcı olacaktır.

Ülkemizde eğitim hedeflerinin belirlenmesinde 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu esas alınır. Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde yer bulan "Türk Milli Eğitiminin genel amacı, Türk Milletinin bütün fertlerini, Atatürk inkılap ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek; Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek"(Milli Eğitim Temel Kanunu, 1973) ifadesi bizlere demokratik değerleri kazandırmak açısından rehberlik etmektedir.

Eğitim programlarının başlıca amaçları, ulusal veya uluslararası düzeyde kaliteli bir eğitim sistemi kurma, ülkenin kalkınmasını ve gelişmesini sağlayabilecek nitelikte insan gücü yetiştirme, toplumsal ve kültürel değerlerin korunmasını ve geliştirilmesini desteklemektir. Eğitim sistemleri eğitim programları ile işlerlik kazanır. Tüm ülkelerin temel hedeflerinden biri yurttaşlarının iyi bir eğitim almalarını sağlayarak toplumlarını, bilgi toplumuna dönüştürmektir. Bu amaçla ülkemiz Millî Eğitim temel politikalarının uygulamaya dönüştürülmesi eğitim programları yoluyla gerçekleştirilmektedir. Ayrıca eğitim programları insan davranışlarını sosyal, politik ve ekonomik düzende etkinlik sağlayacak biçimde geliştirmek için uygulanan bir araç olarak da görev yapmaktadır

(Özdemir, 2009, s.126). Her ne olursa olsun verilen eğitim bireyin kendisini tanıması ve istekleri doğrultusunda okul ve meslek seçimine yardımcı olmalıdır.

Eğitimin uluslara ve bölgelere göre değişebilen farklı amaçları vardır. Eğitimin amaçlarından biri de kişide davranış ve bilgi değişikliği oluşturmaktır. Kitle iletişim aracı olarak kabul edilen televizyon, radyo, gazete ve filmler halkın bilgi seviyesinde değişiklik oluşturabilirler. Günümüzde teknolojinin gelişmesiyle birlikte birer medya aracı olan televizyon ve bilgisayarların kullanımı da artmıştır. Yapılan araştırmalar, Türkiye'deki televizyon izlenme oranının günde ortalama 4-5 saat olduğunu göstermektedir (Apak, 2008). Bu durum herhangi bir işte çalışma, uyuma gibi ihtiyaçların dışında kalan zamanın neredeyse tamamının televizyon karşısında geçirildiği anlamına gelmektedir. Aynı şekilde, yapılan bir anket, insanların yüzde doksanının haberleri televizyondan takip ettiklerini ve büyük bir bölümüne inandıklarını göstermektedir. Ülkemizde de, kitle iletişim araçlarından en çok televizyonun insanlar üzerinde etkisinin olduğu görülmektedir. Genç bir insanın, 18 yaşına kadar yaklaşık 20 bin saat televizyon seyrettiği tahmin edilmektedir (Danyıldız, 2009). İyi eğitim görmüş bireylerin zamanını nasıl kaliteli kullanması gerektiğini öğrenerek hem kendisine hem de topluma faydalı olması beklenmektedir.

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'na (1973) göre, ortaöğretim kurumlarının amaç ve görevleri şu şekilde belirlenmiştir:

1. Bütün öğrencilere ortaöğretim seviyesinde asgari ortak bir genel kültür vermek suretiyle onlara kişi ve toplum sorunlarını tanıtmak, çözüm yolları aramak ve yurdun iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunmak bilincini ve gücünü kazandırmak,
2. Öğrencileri, çeşitli program ve okullara, ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda yükseköğretime veya hem mesleğe hem de yükseköğretime veya hayata ve iş alanlarına hazırlamaktır.

Görüldüğü üzere ortaöğretimin, ilköğretimden farklı olarak öğrenciyi yükseköğretime ve bir iş alanına hazırlama amacı bulunmaktadır. Bu yüzden öğrencinin ilerideki hayatını belirlemede büyük etkisi olan ortaöğretim kurumu seçimi, hem öğrenci hem de ailesi için büyük önem taşır. Çünkü, bir öğrenci bir liseyi seçip başladıktan sonra onun için geri dönülmesi güç bir süreç başlamaktadır.(Zobar, 2006, s.3)

Seçmek, benzerleri arasında hoş gideni seçip almak veya yararlanmak için ayırmak, demektir.(TDK, 2016)Bireyleri yaşamlarının her devresinde çeşitli seçimler beklemektedir. Demokratik toplumlar içinde yaşamak, her konuda seçimler yapmayı yaşamın ayrılmaz bir parçası haline getirmiştir. Özgürlük, kişilerin istemeseler bile seçimler yapmalarına olanak tanır (Aydın, 2002, s.19).

Bir insanın hayatında yaptığı seçimlerin en önemlilerinden biri eğitimiyle ilgili yaptığı seçimlerdir. Çünkü kişinin yaptığı eğitim seçimleri geleceğine büyük ölçüde yön verir.

Okul seçimi kavramında özellikle iki nokta üzerinde durulması gerekmektedir. Birincisi, “öğrenci ve ailenin, öğrencinin devam edeceği kamu okulunu seçme hakkı”dır. İkinci nokta ise “öğretmen, yönetici, aile ve öğrencilere, bütün öğrenciler için en iyi ve diğer okullardan ayırt edici özellikleri olan okulları yaratma fırsatlarının ve bu okullarla ilgili seçimlerin nasıl yapılacağıının yollarının ortaya konulması”dır (Aydın, 2002, s.19).

Eğitim talebini etkileyen faktörlerin çeşitli biçimlerde gruplandırılması mümkündür. Harnqvist (1978; akt. Ünal, 1996, s.140), bireylerin eğitim ile ilgili seçimlerini etkileyen faktörleri şu şekilde sıralamıştır:

1. Bireysel faktörler:

- a. Öğrenci özellikleri (Cinsiyet, bilişsel yetenekler, öğrenci başarısı, ilgiler, beklentiler)
- b. Kişisel çevre (Aile kökeni, akran grubu, okul çevresi)

2. Kurumsal faktörler

- a. Eğitim sistemi (seçim öncesi koşullar, seçim durumuyla ilgili koşullar, tahmin edilen yapısal değişimler)
- b. Eğitim sisteminin dışındaki toplum (Nüfusal etkenler, meslek ve ekonomi, sosyal ve kültürel şartlar)

Eğitim ile ilgili seçimlerde, aile ve yakın çevre önemli olmakla birlikte, bireylerin doğuştan getirdiği bilişsel yetenekler ve eğilimler, onların tercihlerini etkilemektedir.

Ayrıca bireylerin sahip olduğu başarı güdüsü, güçlü ve güçsüz yanları, ilgileri de onları etkileyen kişisel faktörlerdendir (Ünal, 1996, s.143).

Okul seçimlerinde öğrencilerin çok çeşitli faktörlerden etkilendiklerini göstermektedir. Bu araştırma ortaöğretim (lise) öğrencilerinin okul seçimlerini etkileyen faktörlerle ilgilenmektedir.

1.3 Problem Cümlesi

Ortaöğretim (lise) öğrencilerinin okul seçimlerini etkileyen okul, öğretim programları, okulun olanakları, ortam, yöntem, teknoloji kullanımı, kabul görme düzeyi, fiziki imkanları, iç ve dış fiziki özellikleri, rehberlik hizmeti, disiplin anlayışı, eğitimle ilgili faktörleri ve kişisel faktörler nelerdir?

1.4 Alt Problemler

- Ortaöğretim öğrencilerinin okul seçimini etkileyen faktörler öğrencinin yaş ve cinsiyetine göre farklılıklar göstermekte midir?
- Ortaöğretim öğrencilerinin okul seçimini etkileyen faktörler anne ve babanın eğitim durumuna göre farklılık göstermekte midir?
- Ortaöğretim öğrencilerinin okul seçimini etkileyen faktörler ailenin ekonomik durumuna göre farklılık göstermekte midir?
- Ortaöğretim öğrencilerinin okul seçimini etkileyen faktörler anne ve babanın çalıştığı sektöre göre farklılık göstermekte midir?
- Ortaöğretim öğrencilerinin okul seçimini etkileyen faktörler anne ve babanın medeni durumuna göre farklılık göstermekte midir?

1.5 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, İstanbul ili Sancaktepe ilçesi sınırları içindeki, genel ve mesleki liselerdeki öğrencilerin bu okulları seçmelerinde etkili olan okul (iç ve dış fiziki) özellikleri ve eğitimle ilgili faktörler ile kişisel faktörleri belirlemektir.

1.6 Araştırmanın Önemi

Ortaöğretime geçiş yapacak olan bir öğrencinin önünde çeşitli lise seçenekleri bulunmaktadır. Öğrenci için hayati önem taşıyan ve öğrencinin geleceğini belirleyecek

olan bu kadar önemli bir seçimde öğrenciler neye göre seçim yapmaktadır ve onları etkileyen faktörler neler olmaktadır?

Bu araştırmanın yapıldığı ortaöğretim kurumlarındaki öğrencilerden alınan verilerden, okul seçimlerini neye göre yaptıkları ve onları etkileyen faktörlerin neler olduğu belirlenmiştir. Bu faktörlerin belirlenmesi, okulların kendilerini geliştirmelerine olanak sağlaması temenni edilmektedir.

Bu araştırma sonucunda, dünyadaki okul seçimi tartışmalarından yola çıkılarak ülkemizdeki öğrencilerin okul seçimi konusunda maruz kaldıkları sınırlamaların ortadan kaldırılması ve onlara daha fazla seçim alternatiflerinin sunulması umulmaktadır. Ayrıca araştırmanın sonuçlarının, okul gelişimi ile ilgili çalışan diğer araştırmacılara ışık tutması da amaçlanmaktadır.

1.7 Sayıtlar

Seçilen örneklem evreni temsil edebilecek büyüklükte olduğu için araştırma güvenilirdir.

Bu araştırma için kullanılan anketin kapsam geçerlilikleri yeterli düzeydedir.

Anketi cevaplandıran ortaöğretim 9. ve 12. sınıf öğrencilerinin görüşlerini içtenlikle yansıtacağı varsayılmıştır.

Araştırma konusundaki uzman görüşleri ve literatür taraması araştırma geçerliliği bakımından yeterlidir.

1.8 Sınırlılıklar

Araştırma aşağıda belirtilen sınırlılıklar doğrultusunda gerçekleştirilmiştir.

1. Bu araştırma, İstanbul ili Sancaktepe ilçesi sınırları içerisinde kalan liselerle sınırlıdır.
2. Bu liselerde 2015-2016 Eğitim-Öğretim yılında okuyan 9. ve 12. sınıf öğrencileri araştırma kapsamına alınmıştır.
3. Öğrencilerin lise seçimlerini etkileyen okul ve eğitimle ilgili faktörler ile kişisel faktörler tanımlarda belirtildiği şekilde sınırlandırılmıştır.
4. Araştırma, ankete katılan öğrencilerin görüşleri ile sınırlıdır.

1.9. Tanımlar

Bu araştırmada kullanılan kimi kavramların tanımları şoyledir:

Genel Lise : Diğer adı ile Düz Liseler, Ortaöğretim Kurumları Sınavı ile Anadolu Liseleri, Fen Liseleri ve Sosyal Bilimler Liselerine yerleşemeyen öğrencilerin yer aldığı Ortaöğretim kurumlarıdır.

Çok Programlı Lise: Genel, mesleki ve teknik eğitim programlarını barındıran liselere Çok Programlı Liseler adı verilir. Bu liseler yerleşim yerinin küçük, nüfusun az ve başka bir ortaöğretim kurumunun bulunmadığı bölgelerde açılır.

Meslek Lisesi: Çeşitli mesleklere ara insan gücü yetiştiren ve aynı zamanda yüksek öğretime de öğrenci gönderen Kız Meslek Lisesi, Ticaret Meslek Lisesi, Turizm ve Otelcilik Meslek Lisesi, Endüstri Meslek Lisesi, İmam Hatip Lisesi gibi orta öğretim kurumlarıdır.

Teknik Lise: Fen ve matematik bilgisi ile uygulamalı teknik yetenekleri gerektiren meslekler için gerekli bilgi, beceri ve iş alışkanlıklarının verildiği eğitim kurumudur.

Okul (iç ve dış fiziki özellikleri) ve Eğitimle İlgili Faktörler: Okul ve eğitimle ilgili faktörler olarak okul yöneticisi, okulun disiplin anlayışı, rehberlik hizmetleri, okulun fiziki yapısı, donanımı, okulun giriş prosedürleri, okuldaki eğitim programı, okulun öğretmen kadrosu ve akademik başarısı alınmıştır.

Kişisel Faktörler: Kişisel faktörler olarak öğrencinin ilgi, yetenek ve istekleri, yakın çevresi, ailesinin ekonomik, kişisel ve eğitimsel durumu alınmıştır.

BÖLÜM 2

2.1. İNSAN VE EĞİTİM

İnsan, genel olarak antropolojinin çalışma konusu olup çeşitli bilim alanları tarafından biyolojik, sosyal, kültürel, psikolojik, ekonomik bir varlık olarak görülür. Buna göre insan, felsefede, düşünen bir varlık; sosyolojide, sosyal bir varlık; dinde, inanan bir varlık; biyolojide, konuşan bir hayvan; ekonomide, üreten ve tüketen bir varlık olarak tanımlanır. Eğitimin konusu olarak insan, anlam ve değer oluşturan, yaşadığı dünyayı bunlara göre düzenleyen bir varlık olarak tanımlanabilir. (Şişman, 2013, s.3) Bireylerin eğitimle birlikte bu düzen içerisinde kendilerine seçkin yerler bulmaları hedeflenmektedir.

Eğitimle ilgili bütün uygulamaların temelinde bir insan anlayışı ve felsefesi ile tasarlanan bir toplum projesi vardır. İnsanlar, içinde yer aldıkları farklı sosyal ve kültürel çevrelere göre farklı eğitim yaşantıları, farklı alışkanlıklar, farklı değerler ve tutumlar kazanırlar. (Şişman, 2013, s.3) Bununla birlikte asıl önemli olan konu bu farklılıklar içerisinde bir uyum yakalamaktır. Eğitimin bize katkısının bu noktada daha fazla yardımcı olması beklenmektedir.

Farklı biçimlerde tanımlanmasına karşılık genel olarak eğitim, insanın olgun, erdem sahibi, mükemmel bir varlık haline gelme/getirilme süreci olarak görülebilir. Eğitimin temel amaçlarından biri, insanın doğuştan sahip olduğu bazı yetenekleri ortaya çıkarmak ve geliştirmektir. Eğitim, sadece insanı bütün yönleriyle geliştirmez aynı zamanda onun insani ve nitelikli bir hayat sürdürmesini de sağlamaktır. Bu yönüyle eğitim, değer oluşturma, insanı bu değerler doğrultusunda iyi ve güzele sevk etme, Alois Fischer'in ifadesiyle "geçici arzular dünyasından ebedi değerler dünyasına taşıma" işidir. John Dewey ve Farabi gibi düşünce insanları da eğitimin temel işlevinin ekonomik olmaktan çok ahlaki olduğunu vurgulamıştır. (Şişman, 2013, s.3)

Eğitim dört temel unsura dayanır:

1. Bilgi,

2. Sezgi,

3.İlgi,

4.Sevgi.

Bu dört unsur eğitime yön verir. Eğitim faaliyetlerini genişletir, geliştirir veya sınırlar. Bunlardan birini görmezden gelmek, işlevsiz bırakmak, sistemde aksamalar meydana getirir. (Dodurgalı, 2011, s.15) Bunlara doğru yer ve doğru zaman şartı ilave edilebilir.

Evren, çok farklı varlıkların muhteşem bir ahenk içinde yaşadıkları büyük bir oluşumdur. Evrendeki bu mükemmel düzen ve denge, her varlığın kendisine tayin edilen kanunlara bağlı hareket etmesiyle devam etmektedir.(Yılmaz, 2013, s.15)

İnsan diğer varlıklardan farklıdır. Diğer varlıklar gibi fizik, biyoloji ve içgüdü kanunları ile programlanmış bir varlık değildir. İnsanın yaşaması için bu kanunların da etkisi olmakla beraber onu farklı kılan özellik aklını kullanabilmesi, buna bağlı olarak düşünebilmesi ve bilgi üretebilmesidir. İnsan bu yeteneklerine bağlı olarak iradesini kullanır, tercihlerde bulunur ve yaşar. (Yılmaz, 2013, s.16)

İnsanı diğer varlıklardan ayıran en önemli farklardan biri de başarıdır. “ Başarı insana özgü bir kavramdır. Diğer canlılarda amaç yemek, içmek, barınmak, üremek, kısacası temel ihtiyaçlarını karşılamak ve hayatını bu şekilde idame ettirmekten ibarettir. Oysa insan, DNA’sında bulunan metakognisyon geni sayesinde var olduğunun ve bir gün öleceğinin farkına varır, yeniliği arar, olaylara müdahale edip değiştirmek ister, yaşamdaki amacını belirler ve sorgular, soyut idealler edinir. Bunların tamamı sadece insana özel olarak verilmiştir, başka hiçbir canlı da yoktur.”(Tarhan, 2010, s.89)

İnsan eğitimini ilk ailede almaya başlar. Diğer varlıklardan farklı ve üstün olmasına rağmen kendi yaşamını sürdürebilmek için insan uzun bir süreci kapsayan eğitim gereklidir. İnsanlık tarihinde aile eğitimi, usta-çırak eğitimi gibi belli eğitim uygulamaları görüyoruz. İsmail Hakkı Baltacıoğlu’na göre eğitim çocukları hayata hazırlama sürecidir.

2.2. İLETİŞİM VE EĞİTİM

İnsan, doğumdan itibaren çevrelerinde olan bitene duyarlı bir varlıktır. Duyularına hitap eden şeyleri öğrenmek ve anlamak ister, etkilendikleri duygu ve düşünceleri iletmek ister. Bu durumları yaşayan insanlar arasında gerçekleşen sürece “iletişim” diye biliriz.

İnsan ilişkilerinin temelinde iletişim vardır. Fizyolojik ve güvenlik gibi ihtiyaçlarımızı iletişim kurarak karşılasak da asıl iletişimi öğrenmek, öğretmek, anlamak, anlatmak, etkilemek, etkilenmek, paylaşmak ve sahip olmak için kurarız. Günümüzde iletişimin öneminin artmasının nedeni, iletişim bugün bir güç kaynağı olan bilgi iletiminin temel aracı olmasıdır. (Koç, 2011, s.45-46)

“Eğitim” ve “iletişim” birbirinden ayrılmaz iki süreçtir. Bu iki süreçte de etkileşim ve davranış değişikliğine yön verme söz konusudur. Eğitim ve iletişim etkileşiminde ortaya çıkan ürün öğrenmedir.

Yeni öğrenmeler, yeni bilgi ve beceriler elde etmekle olacağından iletişim gerçekleşmedikçe öğrenmede gerçekleşmeyecektir. (Ergin, Birol, 2005, s.30)

Eğitim bir iletişim sürecidir. İletişimde bulunmaksızın eğitim yapmak imkansızdır. İletişim süreci öğrenme öğretme etkinliklerinde istenilen davranışın ortaya çıkmasına çok önemli katkı sağlar. İletişimin sağlıklı olması eğitim ortamının huzurunu yakından ilgilendiren bir konudur.

İletişim bir süreç olduğuna göre bu süreci oluşturan değişik unsurlar olmalı. Aristo'ya göre iletişimin üç ögesi vardır. Bunlar “konuşmacı”, “konuşmacının sözleri” ve “dinleyici”dir. Aristo'nun ortaya koyduğu bu sınıflamaya büyük ölçüde benzeyen, bugün de genel olarak kabul gören iletişim unsurlarını aşağıdaki şekilde sıralayabiliriz.

Amaç , Gönderici, Mesaj, Kanal, Alıcı, Etki.(Erdoğan, 2014, s.72)

İletişimin çift yönlü olması, iletişim süreci için kilit noktadır. Öğretme-öğrenme süreçlerinden verim alınabilmesi için ideal bir iletişim ortamında gerçekleşmesine ihtiyaç vardır.

İletişimin devam ettiği ortamlarda sorunlar daha azdır. Bu, eğitim ortamları içinde geçerli bir kuraldır. Yaptığımız araştırma da bu tespiti doğrular niteliktedir. “**Öğretmen-**

öğrenci sorunlarının temelinde iletişimsizlik vardır.” önermesine öğretmenler,%40’ı ‘kesinlikle evet’,%42’si de ‘evet’ olmak üzere toplam %82 oranında olumlu cevap vermişlerdir. (Yılmaz, 2013, s.121)

Araştırmada aynı soruya öğrencilerin verdiği cevapların oranlarında öğretmenlerden çok farklı bir sonuç çıkmamıştır. **“Öğretmen-öğrenci sorunlarının temelinde iletişimsizlik vardır.”** önermesine öğrenciler de %81 oranında olumlu cevap vermişlerdir. Elde edilen bu bulgular öğretmenlerle öğrenciler arasındaki sorunların temelinde iletişimsizliğin olduğunu teyit etmektedir. (Yılmaz, 2013, s.122) Bu sonuçlardan yola çıkarak öğretmen-öğrenci arasındaki iletişim sıkıntısını minimize edecek tedbirler alınmasında yarar vardır.

İletişimin kişi açısından özel amaçları ne olursa olsun, temeldeki amacı çevre üzerinde etkin olmak başkalarında davranış, tutum geliştirmek ve değiştirmektir. (Zıllıoğlu, 2007, s.28) Bu tutum ve davranışların kontrolünü sağlamaya çalışırken çok dikkatli olmakta fayda vardır.

İletişim sürecinin etkili olabilmesi için öğretmenin, öğrencilerin muhtevayla ilgili ön bilgilerini, tecrübelerini, öğrenmeye hazır olup olmadıkları, muhtevanın ilgi ve ihtiyaçlarına cevap verip vermediğini, muhtevayı amaca uygun olarak alıp almadıklarını izlemesi ve paylaşmak istediği muhtevayı buna göre yeniden düzenleme yoluna gitmesi yani çift yönlü iletişime girmesi gerekir. Çift yönlü akış, iletişim sürecin için olduğu gibi, eğitim süreci içinde önemlidir. (Koç, 2011, s.48) Bu bilgiler ışında planlanan ve hayata geçirilen eğitimin, kaliteli bir öğrenme ortaya koyacağına şüphe yoktur.

2.3. TOPLUM VE EĞİTİM

Eğitim her dönemde toplumların önemle üzerinde durdukları konulardan biri olmuştur. Günümüzde, sosyal ve teknolojik alanlardaki büyük değişimler eğitim alanındaki gelişimlere de etki etmektedir. Eğitim alanında çalışma yapanlar, toplumdaki bu değişimlere ayak uydurmalıdır. Aksi takdirde toplumun ve bireylerin beklentilerine yeterli derecede cevap veremeyeceklerdir.

Eğitim kavramı, tarih boyunca çeşitli felsefi görüşlere, akımlara, paradigmalara göre farklı işlev ve amaçlar zaviyesinden tanımlanmıştır: Eğitim (i) bilgilendirme, (ii) bir beceri kazandırma, (iii) akli ve zihni geliştirme, (iv) endoktrine etme, (v) homojenleştirme, (vi) farklılaştırma, (vii) seçenek sunma ve (viii) özgürleştirme süreci olarak görülmüştür (Şişman, 2008, s. 39). Eğitim tarihi incelendiğinde bugün için denilebilir ki eğitim kavramı, bireysel, toplumsal ve ekonomik açıdan modern dönemde geliştirilen teorilerin yeniden tartışılmasını (Çaha, 2008; akt. Karataş, 2008, s.92) ve devletten çok bireylerin ve toplumların baş aktör oldukları bir yeniden yapılanmayı gerekli kılmaktadır.

“Eğitim aslında devletten çok toplumun bir görevidir. Dolayısıyla sivil toplumun görevidir. Toplum değişik sivil toplum gruplarıyla, dinsel ya da seküler sivil toplum örgütleriyle kendi eğitim faaliyetlerini kendisinin sürdürmesi lazım. Eğitimi toplum sürdürdüğü zaman doğal olarak farklı eğitim anlayışları olacaktır. Bundan korkmamak lazım gelir. Aksine bunu bir zenginlik olarak düşünmek gerekir (Çaha, 2008, ; akt. Karataş, 2008, s.92).

Eğitim, birey üzerinde yapılan, onun fiziksel, zihinsel ve ahlaksal varlığında bir değişikliği ve gelişmeyi gerektiren her türlü eylemdir (Tezcan, 1997, s.51). Kişinin hem bireysel hem de toplumsal gelişimi söz konusu olduğunu söyleyebiliriz. Birey, bütün olarak ele alınmakla birlikte kendisi ve toplum için en uygun gelişimi göz önünde bulundurulmalıdır.

Eğitimin toplum açısından çok önemli işlevleri vardır. Tezcan (1997, s.52-64) bunları açık ve gizli olarak ikiye ayırmaktadır. Tezcan’a göre (1997, s.52-62) eğitimin açık işlevleri, toplumun kültür mirasının birikimi ve aktarılması, çocuğun toplumsallaştırılması, yenilikçi ve değişmeyi sağlayıcı elemanlar yetiştirilmesi, mevcut siyasal sisteme sadakat sağlaması, önderlerin seçimi ve eğitilmesi, iyi ve yetenekli öğrencilerin seçilmesi, ekonominin gereksinimine uyan ve geleceğin tüketicilerine gerekli bilgiyi verecek insan ve beyin gücünün sağlanmasıdır. (Zobar, 2006, s.11)

Tezcan’a (1997, 62-64) göre eğitimin gizli toplumsal işlevleri ise, uygun eş seçme olanakları hazırlamak, öğrencinin arkadaş çevresini genişletmesine olanak sağlamak, bireylere statü kazandırmak, çocuklara bakıcılık görevi yapmak, işsizliği önlemek,

çocuğun ekonomik olarak sömürülmesini önlemek, suç işlenmesini önlemek ve kötü alışkanlıklardan uzak tutmaktır. (Zobar, 2006, s.12)

Bu işlevleri yerine getirmek için eğitim kurumları; yenilikçi ve toplum kültürüne hakim bireyler yetiştirerek öğrencilerin toplumsallaşmasını sağlar.

Ailelerin çocukları için yapacakları eğitim yatırımı, pahalı ve sonucunu ancak yıllar sonra görebilecekleri sanal bir yatırımdır. Bu yatırım salt anne ve baba olarak aileleri değil, insan kaynağına yönelik bir yatırım olduğundan bireyin özünü ve toplumu ilgilendirmektedir. Eğitim, kar ve zararına herkesin ortak olduğu bir yatırımdır (Açıkalın, 2003, s.193). Bu yatırımı faydalı hale getirmedeki en çok dikkat etmesi gerekenler, bireyin asıl rol modeli olan, yakın çevresidir.

2.4. OKUL VE EĞİTİM

Eğitim kavramının literatürde birçok tanımı yer almaktadır. Geniş anlamda eğitim, kişinin belli bir yaşam tarzını öğrendiği toplumsallaşma ve kültürleşme süreci olarak tanımlanırken; en basit anlamıyla davranışları değiştirme sanatı olarak tanımlanmaktadır.

Bir başka tanıma göre eğitim; kişiyi aklı, duyguları ve davranışlarıyla bir bütün olarak ele alan bir oluşturma ve yönlendirme sürecidir. Yani bireyde istedik davranışların yerleşmesi, olumsuz davranışların sonlandırılması amacıyla sürdürülen sistematik bir programdır.

Eğitimin planlı ve örgütlü bir biçimde verilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla eğitim ortamlarında belirli kuralların olması kaçınılmazdır. Eğitimin hedeflerini gerçekleştirebilmesi için bu zorunludur. Aksi takdirde eğitim etkinliklerinin sonucu beklenen hedeflere ulaşamaz. Bu yüzden eğitim etkinlikleri planlı ve belli kurallar çerçevesinde yapılmalıdır.

Okul, bireylerin eğitilmesi işlevini üstlenen kurumdur. Okullarda bir grup öğrenciye toplumun ve bireyin ihtiyaçlarına göre önceden hazırlanan programlar doğrultusunda öğretim faaliyetleri sunularak, öğrencilerde istedik davranış değişikliği meydana getirilmeye çalışılır (Fidan ve Erden, 1998, s.61). Fakat eğitim sadece okulda gerçekleşen bir süreç olmadığını da unutmamak gerekir.

Toplumun sağlıklı adımlar atması ve her bireyi mutlu kılacak kuralların uygulanması eğitimle gerçekleşir. Bireyin başkalarının haklarına saygı duymasının temeli olan ve kendini disiplin altına almasını sağlayan önemli bir unsur olan eğitim; genellikle ailede başlar ve hayatın önemli yıllarının geçtiği okulda devam eder. Eğitim, toplumsal denetimin bir aracını oluşturmaktadır. Yeni kuşaklar, toplumsal normlar ve onlara uyulmama durumundaki cezaları eğitim yoluyla öğrenirler (Bottomore, 1969, s.255; akt. Arslanboğa, 2009). Türk eğitim sisteminde çeşitli eğitim politika ve yaklaşımları denenmekte ve uygulanmaktadır.

Genel olarak toplumlarda eğitimin amacı, yeni nesillere kùltür birikimini aktarmak, gençlerin davranışını yetişkinlerin hayat tarzını örnek alınarak belirlemek, onları gelecekteki toplumsal rollerine doğru yöneltmektir.

Eğitim sistemi, diğer sistemlerden farklı temel bir sisteme sahiptir. Bu da okuldur. Toplumdaki eğitim işlevini üstlenen kurumların ortak adı olan okul, eğitim sisteminin tüm özelliklerini taşımaktadır. Okul çevresinde insan, malzeme, bilgi türünde değişik girdiler alır, bunları eğitim süreci ile işleyerek çevresine çıktılar halinde sunar. Bu süreç içerisinde çevreyle etkileşimde bulunur, etkilenir ve etkiler. Eğitim sürecinin etkili olabilmesi için okulda kontrol-denetim ile etkili olarak kullanılması gereken dönüt-düzeltilme mekanizması yer alır (Fidan, Erden,1998, s.14). Okul, eğitim amaçlarına uygun olarak, eğitmek istediği bireylere, yeni davranışlar kazandıracak ya da istenmeyen davranışlarını kaldıracak yaşantılar hazırlayıp sunan bir sistemdir.

Okullarda bir grup öğrenciye toplumun ve bireyin ihtiyaçlarına göre önceden hazırlanan programlar doğrultusunda öğretim faaliyetleri sunularak öğrencide istendik davranış değişikliği meydana getirilmeye çalışır. Okul kontrollü bir ortamdır, okulda öğrencilere kazandırılacak bilgi beceri ve tutumlar önceden belirlenmiştir ve bunlar bu konuların uzmanı olan öğretmenler tarafından planlı bir biçimde düzenlenen öğretim faaliyetleriyle kazandırılır. Okullar verilen eğitim düzeyi ve niteliğine göre anaokulu, ilköğretim okulu, lise, meslek okulu, yüksek okul ve üniversite gibi çeşitli adlar alabilir (Erden, 1985, s.63-64). Okulların her birinin kendine özgü amaçları, eğitim programları ve öğretim yöntemleri vardır. Günümüzde zorunlu eğitim sistemine göre öğrenciler, lise veya dengi bir okul diplomasına sahip olmalıdırlar.

Okul, formal ve bürokratik bir örgüttür. Okulun kuruluşu, işleyişi, yönetimi ve denetimi yasalarla düzenlenmiştir. Biçimsel ve bürokratik özellikler okulda her şeyin tanımlanmış ilke ve esaslara göre yapılmasını zorunlu kılmıştır. Okul tanımlanmış amaçları ve hedefleri çerçevesinde büyük bir toplumsal sorumluluk yüklenmiştir, öğrenciyi çok yönlü, çok amaçlı, çok boyutlu yetiştirerek hem bireysel, hem ailesel, hem kurumsal, hem toplumsal hayata ilişkin rollere hazırlar. Söz konusu roller için bilgi, beceri, tutum, tavır ve alışkanlıkları kazandırmanın yanında kişiliklerinin gelişmesi için uygun ortam ve fırsatlar yaratır. (Arslanboğa, 2009, s.32)

Toplum, okuldan her açıdan faydalı bireyler yetiştirmesini talep etmektedir. Okul böyle bir toplumsal beklentiyi boşa çıkarma hakkına sahip değildir. Okulun etkinliklerini, verimliliğini ve başarısını gösteren temel kanıt okulun ürünü olan öğrencilerin nitelikleridir.

Okulun amaçları bir anlamda eğitimin amaçlarıdır. Bunlardan iyi vatandaş yetiştirmek, iyi üretici ve iyi tüketici yetiştirmek, politik bilince sahip vatandaşlar ve liderler yetiştirmek gibi okul amaçları uluslar arası bir nitelik arz eder. Uluslar arası bu genel amaçlara ilave özel, kendilerine özgü amaçları vardır. Örneğin 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda bunları görmek mümkündür. Türk çocuklarının Atatürkçü, laik, demokratik değerlere bağlı vatandaşlar olarak yetiştirilmesi gibi. Okul bu amaçlarına ulaşırsa, bir anlamda da yarının yetişkini olan çocukları bedensel, zihinsel ve duygusal yönden geliştirilip onları yarınki rollerine hazırlayabilirse etkili olacaktır (Balcı,1993, s. 59).

Okulun bireyler ve toplum için çok önemli işlevleri bulunmaktadır. Okullar şu işlevleri yerine getirmektedirler (Havighurst, 1973; akt. Aydın, 2003, s.11):

- 1) Kişilerin kendilerini geliştirmelerine ve toplumsallaşmalarına olanak sağlamak
- 2) Kişilere bir meslek, vatandaşlık ve aile üyeliği kazandırmak
- 3) Toplumun ekonomik zenginliğinin artmasına katkıda bulunmak
- 4) Toplumsal sorunların çözümünde yardımcı olmak

John Dewey, okulun işlevlerini farklı bir açıdan açıklamıştır (Tezcan, 1997, s.211):
Basitleştirme: Okulun önemli işlevlerinden biri, karmaşık bilgileri basitleştirmek ve çocuğa basit, sade bir çevre yaratmaktır.

Temizleme: Mevcut çevrenin çocuğun zihinsel alışkanlıklarını etkileyen değersiz, işe yaramaz, zararlı özelliklerini olanaklar ölçüsünde ortadan kaldırmaktır.

Denge kurma: Okul, toplumsal çevrede çeşitli öğeleri dengeleştirir ve bireyi içinde doğduğu en yakın toplumsal grubun sınırlamalarından kurtarmak ister ve onu daha geniş bir çevre ile temasa geçirir. Onu topluluktan toplum hayatına ulaştırır. Bu suretle her bireye bir denge sağlamış olur.

İlköğretimin önemi ve öğrenciye kazandırdıkları tartışılmazdır ve eğitim sisteminin en önemli aşamalarındandır. Bu eğitim kademesinde çocuklara toplum içinde diğer bireylerle uyum ve saygı çerçevesinde yaşama, kural ve becerileri ile yaşamlarını daha iyi bir biçimde sürdürmeleri için gerekli temel bilgi ve beceriler kazandırılır. Bu nedenle tüm ülkelerde ilköğretim çocuklar için zorunlu hale getirilmiştir.

İlköğretim ve ortaöğretimin farklı toplumsal yapıları çocuğun toplumsallaşmasında farklılık gösterir. İlköğretimin ilk kademesinde öğrenci, tek bir sınıfta genellikle tek bir öğretmenin denetimine girmekle birlikte, ortaöğretim ve ilköğretim ikinci kademe öğrencisi, birden çok sınıfta çok sayıda farklı cinsten öğretmenle karşılaşır. Öğrencinin bu durumda, uyarılma sorunu önem kazanır. Daha geniş ve karmaşık ilişkiler ağı, çocuğun uyarlanmasında güçlükler yaratabilir. Burada artık öğrenciden yetişkin yaşamı için gerekli bilgi ve becerileri elde etmesi beklenir (Tezcan, 1997, s.209- 210). Okuldaki planlı eğitim sistemi, öğrencinin bu davranışları sıkıntı yaşamadan kazanmasına ve içselleştirip hayata geçirmesinde etkin rol üstlenmiştir.

Zorunlu eğitim sonrası için okulun en önemli işlevlerinden biri de; meslek seçimine yardımcı olmak ya da bireye meslek kazandırmaktır. Bir öğrenci seçtiği okulla, ilerideki mesleğini de hayatını da genel olarak seçmiş olmaktadır. Çünkü bireyin okuduğu lise, onun eğitim düzeyi, sosyal statüsü ve sınavlarda alacağı puanlara kadar pek çok hususu etkiler. Üniversiteye girişte mezun olunan okul ve seçilen alan çok önemli olduğu için, yapılan lise seçimi bir anlamda üniversite ve meslek seçimi konusunda belirleyici olacaktır.

Okulun sorunları topluma, toplumun sorunları da okula vakit geçmeden etkide bulunur. Bu sorunların etkileri, okulda duyulmasından sonra ancak eğitimin üst düzeyindeki örgütlerinde duyulmaya başlar (Başaran, 1993, s.71). Bu nedenle geleceğimizin sağlam temellere oturması bir derece daha önem kazanmaktadır.

2.4.1. Okul Seçimi

Yaptığımız çeşitli seçimler sonucunda hayatımızı şekillendiririz. Okul seçimi de hayatımızın en önemli seçimleri arasında yer almaktadır. Mesleğimizi seçmemizin ilk adımı hangi okullarda okuduğumuzla yakından ilişkilidir.

Filozoflar ve ekonomistler seçme sürecinde nasıl bir yol izlediğimiz konusuna büyük bir önem vermişlerdir. Fakat seçim yapmak kişiye özgüdür. Kimi seçimi titizlikle, kimisi de çok az düşünerek yapar. Sıklıkla kendimizi otomatik pilota bağlar ve geçmişte yaptığımız ve gelecekte yapacağımız seçimlerin farkında bile olmayız (Carlson, 1996; akt. Zobar, 2006, s.18). Fakat son derece önemli olan okul seçimi konusunda bireylerin oldukça bilinçli ve dikkatli olmaları gerekmektedir.

Okul seçimi konusu özellikle ABD, İngiltere, İrlanda, Hollanda, Kanada, Japonya gibi gelişmiş ülkelerde 1980 ve sonrasında oldukça popüler bir konu haline gelmiştir (Aydın, 2000; akt. Zobar, 2006, s.18). Bu ülkelerde öğrencilere azımsanmayacak sayıda okul seçeneği sunulması başlıca ve en önemli etkendir.

Okul seçimi kavramı en basit şekliyle “semt sınırlarının ötesinde bulunan devlet okullarını seçebilme hakkı” olarak tanımlanmaktadır (Howe, Eisenhart ve Betebenner, 2002; akt. Zobar, 2006, s.18). İngiltere’de 1981-1988 Eğitim Reform Kanunu’nun ailelere, çocuklarının okul seçimi için daha çok seçenekler vermesiyle birlikte, okul seçimi bu ülkede tartışılmaya başlanmıştır (Hunter, 1991; akt. Zobar, 2006, s.18).

Okul seçimi konusu özellikle Amerika’da büyük önem kazanmış ve bu konuyla ilgili birçok çalışma yapılmıştır. Amerika’da hem okul bölgesi hem de eyalet düzeyinde okul seçim programları artarak gelişmekte ve uygulanmaktadır. Amerika’da 1960’larda alternatif okulların çoğaldığı gözlenmiştir. 1970’lerde okul seçimine olanak sağlayan asıl hareketlerden birini miknatis okulları oluşturmuştur (Carlson, 1996, s.224; akt. Zobar, 2006, s.19).

Mıknatıs okulları özel bir tema ya da öğretim yöntemine dayalı eğitim veren, toplumun hızla değişen taleplerine ayak uydurmaya ve ırk ayrımcılığını önlemeye yönelik olarak kurulmuş olan okullardır (Inger, 1991; akt. Aydın, 2002, s.131-132). 1981’de alternatif okulların sayısı tahmini olarak üç milyon öğrenciye hizmet veren on bine yakın okula ulaşmıştır. Bu gelişmeler sonucunda, 1980’lerde devletin eğitim politikalarında daha önceki seçenekleri genişleten ve okul seçimiyle ilgili daha geniş tecrübeler edinilmesini sağlayan düzenlemelere gidilmiştir (Carlson, 1996, s.224; akt. Zobar, 2006, s.19).

Amerika’da okul seçimi ile ilgili çeşitli modeller ya da yaklaşımlar oluşturulmuştur. Bu modelleri inceleyecek olursak; *Öğrenci başına ödenek (voucher) planı*: Bu plana göre, devlet bazı öğrencilere veya okullara para yardımı yaparak okul seçimini desteklemektedir. Verilen ödenek sayesinde öğrenciler seçtikleri okullarda okuyabilmektedirler. Bu paralar belli koşullar sağlandığında verilmektedir. Devlet ödeneği alan öğrenciler bunun karşılığında belli bir ders başarısı, okul devamlılığı ve akademik gelişme göstermelidir. Bunlara ek olarak ailelerinin de özel okul tarafından belirlenen velilerle ilgili kriterleri yerine getirmeleri gerekmektedir (Carlson, 1996, s.224–225; akt. Zobar, 2006, s.19).

Sözleşmeli okullar: Sözleşmeli okullar ilk olarak 1991’de Minnesota’da kurulmuş ve diğer eyaletlere yayılmıştır. Bu okullar devlet ödeneklidirler. Öğretmenler ve okul yöneticileri kendi okullarını yaratma şansına sahip olurlar. Bu okulların devletin belirlediği kriterlere ulaşmaları gerekir (Carlson, 1996, s.225-226; akt. Zobar, 2006, s.19).

Bölgesel seçim: Bölgesel seçim velilere ve çocuklarına buldukları bölge sınırlarının içerisinde yer alan okullardan birini seçme fırsatını tanır. Veliler okul seçimlerini içeren bir liste hazırlarlar. Genel olarak son yerleştirme mevcut olan boşluklar, ırk ayrımcılığını önlemeye yönelik gereksinimler ve iyi yetişmiş öğrencilerin belli okullara yığılmasını önlemeye yönelik tedbirler gözetilerek yapılır. Fakat bu seçim şeklinin başarıya ulaştığı çok az örnek vardır (Carlson, 1996, s.226; akt. Zobar, 2006, s.20).

Eyalet düzeyinde seçim: Eyalet düzeyinde seçim velilere ve öğrencilere okul bölgesi dışında seçim yapma fırsatını sunar. Bu seçim modelinde de, bölgesel seçimde olduğu gibi sınırlamalar vardır. Bu sınırlamalardan en çok gözetilen ikisi; okullardaki mevcut boşluklar ve korunmak istenen ırksal denge seviyesidir. Eyalet meclisleri tarafından gördüğü destek sürekli artmasına rağmen bu model, veliler tarafından pek fazla kabul görmemiştir. Genel

olarak her bir eyaletteki öğrencilerin yaklaşık % 1'lik kısmının buldukları bölge dışındaki okullara gitmesi buna kanıt olarak gösterilebilir. Mevcut boşluklarındaki yetersizliklere ve ırkçılık karşıtı gereksinimlere ek olarak velilerin kendi bölgelerindeki okullardan duydukları memnuniyetin de bu modele olan sınırlı katılımın başlıca sebeplerinden biri olduğu söylenebilir

Ayrıca birçok eyalet yapılacak okul seçimlerini gerçeğe dönüştürmeyi sağlayacak taşıma yardımı, velilerin kanaat sahibi olmalarını sağlayacak tutarlı ve yeterli bilgilendirme hizmeti gibi konularda başarısız olmuşlardır. Dolayısıyla, velilerin bilinçli bir şekilde eyalet düzeyinde seçim modelinden faydalanmaları zorlaşmıştır (Carlson, 1996, s. 226-227 ; akt. Zobar, 2006, s.20).

Kontrollü seçim: Kontrollü seçim, ırk ayrımcılığının ortadan kaldırılmasına yönelik bir seçim şeklidir. Bu model, ailelere ırksal dengeyi bozmadıkları müddetçe çocuklarının gideceği devlet okulunu seçme imkanı verir (Carlson, 1996, s.227; akt. Zobar, 2006, s.19).

Ev okulları: Libermann (1989, akt. Carlson, 1996, s.228; akt. Zobar, 2006, s.21) ev okullarının devlet okullarının yüklerini azaltmak için bir yol olduğunu söylemektedir. Genel olarak ev okulları, zorunlu eğitim yükümlülüklerinin ailenin yaşadığı ev ortamında yerine getirilmesi olarak tanımlanabilir. Ev okulları genel olarak devletin mecbur kıldığı katılım kuralları ve müfredat gereksinimlerini yerine getirmek zorundadır.

Liberman ev okulları için dört eğitimsel argümandan bahsetmektedir:

1. Çocuk üzerindeki en önemli eğitimsel faktör ailedir.
2. Okulda eğitilen çocuklar öğretmenlerinin kontrolü dışında akranlarından gelecek baskılara yenilme eğilimindedirler.
3. Çocuğun sosyal ve duygusal gelişimi için en önemli faktör ailedir.
4. Ev okulları sosyal gelişmeyi destekler.

Bazı eğitimcilerin yakınmalarına rağmen ev okulu taraftarları çocuklarının hayata sosyal ve duygusal açıdan daha iyi hazırlandıklarını savunmaktadırlar (Carlson, 1996, s.228 – 229; akt. Zobar, 2006, s.21).

Jeynes'e (2000) göre okul seçimi şu üç sebepten dolayı çoğu eğitimci için ilgi çekici bir konu haline gelmiştir:

1. Özgürlük (ailelerin çocuklarına okul seçmekteki özgürlüğü)
2. Kontrol-denetim (ailelerin çocuklarının okuyacakları okulu seçmede sahip oldukları daha fazla gücün verdiği his)
3. Eğitimsel kalite

Jeynes'e göre okul seçiminin bu kadar çok ilgi çekmesinin en önemli nedeni, okul seçiminin okul kalitesinin artmasına yaptığı katkıdır. Friedman(1994) şu çıkarımı yapmıştır: "Seçim bir yarış doğurur. Yarış ise eşitliği doğurur" (Jeynes, 2000; akt. Zobar, 2006, s.20)

Gerek ülkemizde gerekse dünyada her yıl okula başlayan, okul değiştirmek zorunda kalan binlerce çocuk ve ailesi, okul seçme sürecinde bilgi yetersizliğinden kaynaklanan bir kaygı ve stres yaşamaktadır. Tüm ailelerin çabası, çocuklarını "iyi bir okulda okutmak" tır (Açıkalın, 2003, s.193). Hayati bir tercih olarak düşünülen okul seçimine ülkemizde yeterince önem verilip, pratiğe geçirilmesi gerektiğini düşünülmektedir.

Öğrencilerin ve ailelerin büyük ölçüde kısıtlanmış ve sınırlandırılmış olan seçim şansı eldeki imkanlar doğrultusunda gerçekleştirilmektedir. Ülkemizde bulunan liseler, Milli Eğitim Bakanlığı'nın yayınladığı yöneltme-yerleştirme planında belirtilmiş okullar ve mahallerden öğrenci kabul etmektedirler.

2.4.2. Okul - Çevre İlişkileri

Okul içinde bulunduğu çevre ile yakından ilişki içerisindedir. Duruma göre birbirlerine olumlu ya da olumsuz yansımalarla bulunabilirler. Önemli olan bu yansımaları mümkün mertebe olumluya çevirmektir.

Okulun, çevre ile etkili bir ilişki kurmasını gerekli kılan yararlar vardır: Okulun toplum içindeki konumunun, başarı ve başarısızlıkların tanınması kolaylaşır. Çevredeki değişmelerin farkına varılır. Okulun toplum yönelik görevleri yerine getirilebilir. Okul topluma tanıtılabilir. Çevrenin insan gücünden eğitim için yararlanılabilir. Halkın okula olan güvenini artırabilir. Halktan daha çok yardım

sağlanabilir. Böylece okul ile çevre bütünleşebilir (Başaran, 1996, s. 99). Okul ve çevrenin bütünlük sağlayabilmesi orada bulunanların güven ve barış içerisinde zaman geçirebilmesi açısından çok önemlidir.

Genellikle klasik, geleneksel okul tipi benimsendiği için okulun çevre ile ilişkileri sınırlı kalmıştır. Bununla birlikte çeşitli girişimlerde bulunulmuştur. Okul çevre ilişkileri zayıftır. Öğrenci, okul çevresinde cereyan eden ekonomik, toplumsal, kültürel yaşamdan, işyerinden, fabrikadan, tarladan, çarşıdan, müze sergi ve konser salonundan kopuktur. Dershanenin dört duvarı arasında öğrenimini sürdürür. Böylece öğrenmenin kaynağı ve amacı olan hayattan ve onun öğrenme imkânlarından yoksun kalmaktadır. (Tezcan, 1985, s.307)

Ülkemizde okulun çevreye açılmasını engelleyen birçok etmen vardır. Örneğin bürokratik engeller, malî imkânsızlıklar, öğretmenlerin ağır ders yükü bunlar arasında sayılabilir.

Meslekî ve teknik öğretimde ise işverenle işbirliği daha fazla önem kazanmaktadır. Özellikle işyerinde uygulama ve staj yapmak teknik eğitimde gereklidir. Son yıllarda OSANOR projesi ile okul-sanayi iş- birliği konusunda bazı yeni düzenlemelere ve seçilen okullarda deneme yoluna gidilmektedir. (Tezcan, 1985, s.307)

Bu noktada *katılım* kavramı önümüze çıkmaktadır. Dar anlamda “ortak çalışma ya da iletişim yolu ile bir toplumsal duruma girme ve onunla özdeşleme” olarak tanımlanan katılım, geniş anlamda “devlet memurları da dâhil olmak üzere, tayin ile görev başına getirilen bütün memurlardan ayrı olarak halk topluluğuna mensup kişilerin hükümetin faaliyetine tesir etmek veya doğrudan doğruya toplum ihtiyaçlarını sağlamak yolunda oynadıkları rolü ifade etmek maksadıyla kullanılmıştır (Hesapçıoğlu, 1994, s. 265-266)

Türk eğitim sisteminde katılım ile ilgili üç yaklaşım ileri sürülmektedir: (a) okul çalışanlarının karar süreçlerine katılımı, (b) okulun çevrenin kalkınmasına katkıda bulunmak amacıyla dışa açılması ve (c) ulusal eğitim politikalarının belirlenmesinden okul düzeyinde demokratik bir yönetim süreci oluşturma aşamasına kadar her düzeyde toplumsal katılım.(Karataş, 2008, s.92)

Türk eğitim sisteminde katılım sorununu ele alan yazarların birçoğu (Bursalıoğlu, 1982; Aydın, 1994; Başaran, 1996) bu kavramı, genel olarak personelin okul yönetim

süreçlerine ve kararlarına katılımı çerçevesinde ele almaktadırlar. Ailenin, çevrenin ve toplumun okul yönetimine katılımı üzerinde pek durmamaktadırlar. Okul-çevre ilişkilerini ele aldıkları bölümlerde ise, okulun çevrenin kalkınmasına ve demokratikleşmesine katkıda bulunmak amacıyla neler yapabileceği üzerinde durmaktadırlar.(Karataş, 2008, s.93)

Okul - çevre ilişkilerinin oluşması ve gelişmesinde okul yöneticisi ana karakterdir. Okul yöneticisi kendisine düşen görevi yerine getirmeli ve bunun için ihtiyaç olan şeylerle ilgilenmelidir.

Okul yöneticisi, okul ile çevre arasında bir köprü kurabilmeli ve bu köprüyü daima açık tutmalıdır.(Bursalıoğlu,1994; akt. Erdoğan, 2014, s.162)

Yöneticinin okul ile çevre arasındaki ilişkileri geliştirebilmek için aşağıdaki alanlarda etkinlikler yapması gerekir(Erdoğan, 2014, s. 163-164):

Okul, çevre kalkınmasına katkı sağlamalı: Çevrenin değişik konularda var olan eğitim ihtiyaçlarını belirlemelidir. Bunu, çevrenin küçük bir örneklemini sayılabilecek olan okulu gözleyerek veya bizzat çevreyi gözleyerek yapabilir.

Çevrenin okulu tanınması ve okula yardım etmesi sağlanmalı: Öncelikle eğitim ve öğretim etkinlikleri ve programları hakkında çevreye bilgi verilmelidir. Bu yolla eğitim konusunda çevre bilgilendirilmiş olur ve okul ile çevre arasında var olan ilişkiler de güçlenebilir. Yönetici, okulun çevre açısından nasıl algılandığını sürekli olarak izlemeli ve bu algılamaları okulun daha iyi olması için yorumlamalıdır.

Okul ve çevre arasında iletişim kurulmalı: Yöneticinin okulda görev yapan öğretim kadrosunu da bütün özellikleriyle çevre hakkında bilgilendirmesi gerekir. Yönetici çevrenin yapısı, kültür grupları, ekonomik statüsü, siyasal yapısı, tarihi ve dinamik nitelikleri gibi konularda bilgi toplamalıdır.

2.5. ORTAÖĞRETİM SEÇİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Öğrencilerin lise seçimlerini etkileyen çok çeşitli faktörler bulunmaktadır. Yapılan araştırmalar ailelerin çocuklarının devam edecekleri okulları seçerken farklı nedenlerden yola çıktıklarını göstermektedir. Bu nedenler akademik, eğitimsel ve okulla ilgili nedenler

olabildiği gibi kişisel ve ailevi nedenler de olabilir. Bu bölümde, öğrencilerin lise seçimlerini etkileyen fiziki yapı ve donanımla ilgili faktörler incelenecektir.

2.5.1. Okulun Fiziki Özellikleri İle İlgili Faktörler

Bu bölümde okulun ; arazi, derslikler, sınıf kullanımı, ısı, temizlik, araç-gereçler, ışık , ilgi köşeleri, ortamın çekiciliği, gürültü düzeyi, laboratuvar, özel sınıflar, kütüphane, çok amaçlı salon, spor salonu, bahçe, okul müzesi, atölye, revir, yemekhane, yurt, koridor-merdiven, tuvalet- lavabo, teknoloji kullanımı gibi fiziki özellikleri incelenecektir.

2.5.1.1. Fiziki Yapı Ve Donanım

Lise seçimi yapacak olan bir öğrenci ve ailesi bir okula ziyarete geldiklerinde onları etkileyen şeylerden biri okulun fiziksel yapısıdır. Bakımlı, güzel ve temiz bir okul hem öğrenci hem de aile için olumlu izlenim bırakmaktadır.

Okul binaları, öğrencilerin çocukluk ve gençlik dönemlerinde yaşamlarının büyük bir bölümünü geçirdikleri yapılardır. Bu nedenle insan yaşamının öğrenme ile ilgili önemli bir dilimi olan bu süreçte buldukları ortamlarda uygun fiziki koşulların oluşturulması büyük önem taşır. Çünkü eğitim yapıları bir yandan insanların buldukları ortamlarda birçok yönden hoşnut olmasını sağlarken, öte yandan eğitimin temel amacı olan öğrenme konusunda da etkin rol oynar (Çinkır, 1996, s.1).

Bir ortaöğretim kuruluşu olan resmi ve özel liseler öğrencilerden beklenen başarının gösterilebilmesi için okul binalarını eğitsel alanlar açısından çok iyi düzenlemelidir. Bu nedenle okulların sahip olduğu ve olabileceği kaynakların eğitsel amaçlar için kullanımı öğrencilerin başarılarının arttırılmasına etkide bulunacaktır (Çinkır, 1996, s.2). Hijyen ve estetik açıdan hoş bir ortamda bulunan öğrencilerin, verimli çalışması imkan dahilindedir.

Kemiksiz'e (2002) göre fiziki yapı ve donanım boyutunda öğrencilerin, daha çok sevinecek bir okulda rahatça yararlanabilecekleri kütüphane, fen ve bilgisayar laboratuvarları ile okulda oyun oynayabilecekleri, etkinlik yapabilecekleri alanlar ve sınıfta rahat ve tek kişilik sıraların olması özelliklerini aradıkları sonucu ortaya çıkmıştır.

Eğitim etkinliklerinden beklenen yararın sağlanabilmesi için en temel koşullardan biri yeterli sayıda okul binasının yapılması ve bu binaların en etkili şekilde kullanımının

sağlanmasıdır Ancak geleneksel okul binalarımız bina, dış görünüş, bahçe düzenlemesi olarak öğrencilere çekici gelmemektedir (Kemiksiz, 2002, s.16).

Bir okulda fiziksel olarak öğrencilerin ve ailelerin dikkat etmesi gereken şeyler şunlardır:

Lise: Belli koşulları sağlayan bir yerde, lise açılacak binada en az 14 derslik, üç laboratuvar, bir öğretmen odası, bir müdür odası, bir müdür yardımcısı odası, bir memur odası, bir kütüphane, rehberlik ve danışman öğretmen bürosu, kız ve erkek öğrenciler için ayrı ayrı altışar adet kabinli WC, merdiven ve koridor boşluklarının öğrenci hareketini sağlayacak özellikte bulunması, okul bahçesi oyun alanının en az 3000 metrekare olması; yeni bina yapımı için ise en az 7000 metrekarelik arsanın bulunması gerekmektedir (Zobar, 2006, s.45)

Okul arazisi özellikleri: 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Yasasının 61. maddesine göre okul arazisi öğrencilerin taze ve temiz suya kolayca ulaşabilecekleri bir yerde olmalıdır. Okul binası çapı 200m. olan bir alanın içinde ve alkollü içkilerin satıldığı bir gece kulübü, kahvehane vs. gibi yerlere 100m. uzaklıkta olmalıdır. Okul yerleri devlet karayolları, diğer ticari yollar ve şehir yollarından belli bir uzaklıkta olmalıdır. Okul arazisinin alanı, okul binalarının tasarımında eğitsel alanların sayısına yetecek büyüklükte olmalıdır. Arazi seçimi sportif etkinliklere ve tören etkinliklerine olanak yaratacak şekilde olmalıdır. Yer seçimi yapılırken mahalleliye, kentliye en iyi hizmet verebilecek durumdaki alanlar seçilmelidir (Çınkır, 1996, s.24-25).

Bir okulda bulunması gerekli eğitsel alanların listesi (MEB, 1990) Başaran'dan (1993) yararlanılarak şu şekilde düzenlenmiştir (Zobar, 2006, s.46):

1. *Yönetmel Alanlar:* Müdür odası, müdür başyardımcısı odası, müdür yardımcısı odası, öğretmenler odası, büro, rehberlik odası, çok amaçlı salonlar, spor salonu, oyun alanları, okul müzesi, atölyeler, eğitsel kol odaları.

2. *Eğitsel Alanlar.* Okul binaları, derslik, bilgisayar laboratuvarları, fizik laboratuvarları, kimya laboratuvarları, biyoloji laboratuvarları, yabancı dil laboratuvarı, özel sınıflar (resim ve müzik odası), kitaplık.

3. *Eğitime Yardımcı Yerler.* Sağlık odası, yemekhane, öğrenci yurdu, konut, arşiv, ambar, okul araçları odası, koridor ve merdivenler, ısıtma ve aydınlatma bölümleri, lavabolar ve tuvaletler.

Derslikler: Derslik, eğitimin en temel öğretim birimidir. Bir okulu ziyaret eden bir aile, sınıflarda şunlara dikkat etmelidir (Başaran, 2001, s.196-202):

Sınıf alanlarının kullanılması: Sınıftaki dolu alanların boş alanlara oranı bakanlıkça belirtilmiş ölçülerde olmalıdır. Ancak birçok okulda öğrencilere kalan boş alan, bakanlık ölçülerine göre olması gerekenin altındadır.

Sınıf ısısı: Beynin öğrenme yada bilişsel faaliyetlerini tam olarak yürütmesinde ısı büyük bir etkidir. Sıcaklık norepinephrine ve serotonin artmasına yol açmakta, bu maddelerde stresi arttırmaktadır. Öğretmenler bu durumun farkında olarak sınıf sıcaklığını 20-22 derece arasında tutmaya gayret göstermelidir. (Jensen, 2005, akt. Avcı, 2014, s.383) Sınıfın olması gerekenden sıcak veya soğuk olması ve uygun havalandırma sistemlerinin olmaması eğitim-öğretim şartlarını olumsuz yönde etkileyebilmektedir.

Sınıfların temizlik ve bakımı: Sınıftaki malzemelerin kullanılabilirliği (sıraların, masaların, tahtanın, pencerelerin ve zeminin temizliği...) öğrenci sağlığı için oldukça önemlidir.

Sınıf dekoru: öğrenci kendisine tanıdık ve sıcak gelen ortamlarda daha doğrusu evine/odasına benzeyen ortamlarda daha iyi öğrenir. (Erlaur, 2003, akt. Avcı, 2014, s.384) Sınıf duvarı ve sınıftaki eşyaların renklerinin göze batıcı olmayan ve dinlendirici renklerden seçilmesi gerekmektedir. Liselerdeki öğrencilerin gelişimlerine ve sınıflara uygun olarak masa ve sıralar ayarlanmalıdır. Genelde okullardaki tüm sınıflarda aynı boyutta sıralar kullanılmaktadır. Sınıflardaki sıra ve masalar çeşitli öğretim tekniklerini uygulamaya olanak sağlayacak şekilde yer değiştirilebilir olmalıdır. Ancak ülkemizde genelde öğrencilerin birbirlerinin ensesini görebileceği şekilde düzenlenmiş geleneksel oturma düzeni hakimdir. Öğrencilerin sabit kalıp öğretmenlerin sınıfları gezmezi sağlıklı ve yeterli bir dekor oluşturulamamasına sebep olmaktadır.

Sınıf aydınlığı: Sınıfın aydınlığı öğrencilere kolaylık sağlayacak şekilde ayarlanmalıdır. Güneş ışığı açısı iyi ayarlanmalı ve öğrenciler sürekli elektrik lambaları kullanmak zorunda bırakılmamalıdır.

Gün içerisinde dolaylı güneş ışığı alan sınıflarda öğrenme düzeyi ışık almayanlara göre %20 daha fazla gerçekleşmektedir. Az ışık öğrencilerin stres yaşamasına veya depresyona girmesine neden olduğunda öğrenmeyi olumsuz etkilemektedir. (Jensen, 2005, akt. Avcı, 2014,s.383)

Öğrenme merkezleri ve ilgi köşeleri: Sınıfta çeşitli amaçlara yönelik değişik köşeler hazırlanmalıdır; örneğin, öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarını gidermek için çalışma yapabilecekleri, okuma etkinliklerinde bulunacakları köşeler hazırlanabilir.(Celep, 2000, akt. Erdoğan, 2014, s.35)

Sınıfta oluşturulacak bu köşeler “öğrenme merkezleri” işlevi görebilir. Bu yaklaşım, öğrenciye seçenekler sunma, bireysel ihtiyaçları karşılama, öğrenmede sorumluluk kazanma ve öğrencilerin kendi kendilerini değerlendirebilmesi gibi faydalar sağlar.(Saban, 2000, akt. Erdoğan, 2014, s.35)

Sınıf ortamı: Sınıf ortamı öğrencilere çekici gelecek şekilde düzenlenmeli ve öğrencilerin zil çalar çalmaz kaçmak isteyecekleri bir ortam olmamalıdır. Sınıfın görünümünde güzellik ve uyum öğrencinin moral ve enerjisini artırır (Grubaugh ve Houston, 1990,s.376; akt. Başar,2001,s.29). Sınıfın ortamı huzur ve mutluluk verici olmalıdır ki öğrenme isteği gerçekleşebilsin.

Gürültü düzeyi: Öğretmenin sesini bastıran her türlü ses kaynağı öğrenme üzerine olumsuz etkiye sahiptir. Yankı yapan sınıflarda öğrenme, motivasyon ve dikkat düşmektedir. Dışarıdan veya sınıf içerisinde aynı sesin sürekli gelmesi de dikkati dağıtarak öğrenmeyi olumsuz etkilemektedir. (Jensen, 2005, akt. Avcı, 2014, s.384) Sınıflar, dışarıdan gelen gürültülerden etkilenmeyecek şekilde düzenlenmelidir.

Laboratuvarlar: Laboratuvarların öğrencilere kazandırdığı öğretim yaşantıları çok değerlidir. Bu tür olanakları iyi olan liselerden mezun olan öğrencilerle bu olanaklardan yoksun olan liselerden mezun olan öğrencilerin üniversite giriş sınavında gösterdikleri başarı çok farklı olmaktadır (Başaran, 1993, s.144-145). Okulda ilgili derslerin laboratuvarlarının olup olmadığını öğrenmeli ve bunları görmeyi talep edilmedir. Eğer okulda laboratuvar bulunuyorsa buraların güvenli olup olmadığına dikkat edilmelidir.

Özel sınıflar (Resim ve Müzik Odası): Okulda öğrencilerin yeteneklerini, sosyal ve kültürel etkinliklerini arttırabilmek ve gereksinimlerini karşılayabilmek için özel sınıflar

bulunmalıdır. Öğrencilerin çizgi, boyut, renk algıları ve sanatsal yönlerinin ortaya çıkarılmasında resim odasının rolü büyüktür. Resim odası olarak ayrılan yerin bu eğitime elverecek biçimde düzenlenmesi ve yeterli büyüklükte olması gerekmektedir. Öğrencilerin müziği tanıma, algılama ve yorumlama becerileri müzik odalarında sağlanır. Ayrıca ders dışı etkinliklerle öğrencilerin müzik aleti kullanma becerilerinin gelişmesi müzik odası ile sağlanmaktadır (Çınkır, 1996, s.33-34). Bu dersliklerin bulunması ve eğitime elverişli olarak düzenlenmesi ilgilenilmesi gereken konulardandır.

Kütüphane: Kütüphaneler öğrenciler için oldukça önemli eğitim alanlarındandır. Öğrencilerin yararlanabileceği çeşitli yayınların bulunduğu bir kütüphanenin büyük bir önemi vardır.

Okul kitaplığı, okulda uygulanan eğitim programlarında öğrencilere yardım edebilecek nitelikte olan, seçilmiş kitaplardan oluşmalıdır. Kitaplık tercihen öğretmenler odasına yakın olmalıdır. Kitaplıkta öğrencilerin kitap, dergi, gazete okumaları için yeter büyüklükte bir okuma salonu, müzikli, sesli eğitim araçları, konferans dinlemeleri için bir oda, film ve benzerlerini izlemek için bir başka oda bulunmalıdır (Çınkır, 1996, s.34). Okul kitaplığını çalıştıracak olan iş görenin, bu konuda eğitim görmüş ya da en azından kurstan geçmiş olması gerekmektedir. Okuma odasında bir kitaplık memuru masası ve bir kart endeksi olmalıdır(MEB, 1990).

Çok amaçlı salon: Birçok okulda salon yapmak çok pahalı olduğundan çok amaçlı salon yoktur. Çok amaçlı salon, bir okulda eğitim programlarına göre öğrencilerin bir derslikten daha büyük kapalı yer gereksinimlerini karşılayacak; derslik, işlik gibi diğer eğitim yerlerinde yapamayacakları eğitim etkinliklerine elverecek büyüklükte bir eğitim yeridir (Çınkır, 1996, s.35). Çok amaçlı salonlar; düzenlenebilecek çeşitli etkinlikler de ücretli olarak kullanılarak okul için gelir elde edilebilecek mekanlardır.

Spor salonu: Okullarda beden eğitimi derslerinde öğrencilerin çeşitli spor etkinlikleri yapmasına uygun olarak tasarımlanan eğitsel alanlardır. Spor salonlarının kızlar ve erkekler için ayrı soyunma odaları ve havalandırma tesisatı olmalıdır (MEB, 1990). Öğrencilerin deşarj olabilmeleri ve yeteneklerinin gelişmesi için gerekli alanlardır. Okullarda sportif aktivite alanların olup olmadığına dikkat edilmelidir.

Bahçe düzeni: İlköğretim çağındaki çocuklar için oyun çok önemlidir. Oyun, çocuklar için en iyi gelişme ve öğrenme ortamıdır (Kemiksiz, 2002, s.17). Daha büyük çocuklarda oyunlar yerini spor ve sanat gibi faaliyetlere bırakır (Neil, 1996, s.64; akt. Kemiksiz, 2002, s.18). Bu etkinlikler insan fikrini, dimağını genişletir, düşünsel yaratıcılığını geliştirirken spor vb. müsabakalarda mertçe hareket etmeyi, yenilgiyi kabullenmeyi, birlikte çalışmayı öğretir (Kanad, 2000, s.21; akt. Kemiksiz, 2002, s.18). Okul bahçeleri için dikkat edilmesi gereken unsurlardan biri de zemin kalitesi ve kullanılabilirlik durumudur. Öğrencilerin bu tip faydalı etkinliklerde bulunabilmeleri için okul bahçeleri uygun bir biçimde düzenlenmelidir.

Okul müzesi: Okul müzesi, bir ders için gerektiğinde eğitim yapılan yerdir. Öğrencilere kültürel değerlerin, tarihi eserlerin, çevre zenginliklerinin tanıtılmasında okul müzesinin büyük rolü vardır. Bir okul müzesinde, okulun çevresine özgü yaşayış biçimlerini gösteren resimler, okulda bulunmasına izin verilen tarihi eserler, madenler, bitkiler, tarım ürünleri, taşlar, gelenek ve göreneklere ilişkin örnekler vb. ile okulun yarışmalarda elde ettiği kupalar ve madalyalar bulunur (Başaran, 1993, s.147). Bu tip bir müze hem öğrencinin eğitimi için gereklidir hem de okulla ilgili başarıları öğrencilere göstererek onları güdüleyen bir mekandır.

Atölyeler: Eğitim programının becerilere ilişkin kesiminin öğrenilmesine elverişli eğitim yerine atölye denir. Bir mesleğin gerektirdiği beceriler, bilgiler ancak atölyelerde öğrenilir. Atölyeler ne denli amacına uygun çalıştırılır ise öğrencilerin endüstriyel kültüre geçmeleri, üretmen olarak yetişmeleri o denli kolaylaşmış olacaktır. Atölyeler, özellikle endüstri meslek liselerinde ve benzeri okullarda derslikten daha önemli eğitsel alanlardır (Başaran, 1993, s.144). Atölyeler bodrumda ve zemin katta bulundurulmamalıdır. Sağ yönden doğal ışık almalıdır (MEB, 1990). Özellikle meslek liselerinde öğrencilerin güvenliğinin sağlanması ile ilgili gerekli önlemlerinin alınıp alınmadığı konusunda dikkatli olunmalıdır.

Eğitsel amaçların gerçekleştirilmesinde dolaylı etkileri olan ve eğitime yardımcı eğitsel alanlar vardır. Bunlar eğitim dışı yerler değildir. Çünkü öğrencilerin buralarda öğrenebilecekleri bilgiler, beceriler ve tutumlar vardır (Başaran, 1993, s.150). Bu alanlardan bazılarını incelersek;

Sağlık odası (Revir): Okulda hastalanan ya da kaza geçirenlerin ilk anda başvuracağı bir yerin olması gerekir. Genellikle bu amaçla açılan yere sağlık odası (revir) denir. Sağlık odasında okul doktoru, hemşire, hasta bakıcı olması gerekir (MEB, 1990).

Yemekhane: Mutfak tüm yemekhane alanının yaklaşık yarısı kadar olmalı, yemekhane öğrencilere yetecek büyüklükte havadar, kokusuz, aydınlık bir yerde olmalıdır. Yemekhanede ayakları plastik sandalyeler, metal olmayan tabureler kullanılmalıdır. Yemekhane ve servis alanları tabii olarak havalandırılmalı, giriş ve çıkış kapıları kalabalığı önlemek açısından ayrı olmalıdır (MEB, 1990).

Öğrenci yurdu: Bazı okulların öğrencileri için yurdu (pansiyonu, yatılı kalacak yeri) vardır. Bu yurtlar öğrencilerin yatacak yer ve yemek gereksinimini karşılamakla birlikte eğitim gereksinimlerini de giderirler (Başaran, 1993, s.151).

Koridor ve merdivenler: Okulun ya da eğitim örgütünün koridorunun da eğitim amacıyla kullanılmasında yarar vardır. Atatürk köşesi ve doğa güzelliklerine ilişkin köşelerin koridorda bulunması, hem koridoru eğitim amaçlarına uygunlaştırır hem de öğrencilere güzellik duygusu aşılar (Başaran, 1993, s.151). Okul koridorları yeterli genişlikte olmalı, üç veya daha fazla basamaklı her merdivende korkuluk bulundurulmalı ve iki taraflı olmalıdır. Korkuluklar kaymayı önleyecek biçimde yapılmalıdır. Ayrıca kazaları önlemek ve kolay ulaşım amacıyla kaçış merdivenlerinin sayısı artırılmalıdır (MEB, 1990).

Lavabolar ve tuvaletler: Okulun tuvaletlerin ve lavaboların temizliğine dikkat edilmeli ve koridorlardaki sınıf ve öğrenci mevcuduna yetecek kadar bulunmalıdır.

Araç-gereç ve teknoloji kullanımı: Teknoloji alanında yaşanan hızlı gelişim, etkilerini eğitim alanında da göstermiştir. Günümüzde nitelikli bir insanda aranan özelliklerin kazandırılması için yeni yöntem, araç-gereçler ve öğretim materyallerinin kullanılması gerekmektedir (Yıldırım, 2002, s.107). Bu yüzden okul seçimlerinde okulların bu tip olanakları göz önünde bulundurulmalıdır.

2.5.2. Kişisel Ve Eğitimle İlgili Faktörler

Bu başlık altında okulun eğitim programı, okulun akademik başarısı ve öğretmen kadrosu ve kişisel faktörler ile ilgili bilgiler paylaşıldıktan sonra disiplin anlayışı ve rehberlik hizmetleri açıklanacaktır.

Okulun eğitim programı:

Eğitim programı, çeşitli yaklaşımlar açısından farklı biçimlerde tanımlanabilir. Fatma Varış' a göre *eğitim programı, bir eğitim kurumunun, çocuklar, gençler ve yetişkinler için milli eğitimin ve kurumun amaçlarının gerçekleşmesine dönük bütün etkinlikleri* olarak tanımlanmıştır. Öğretim, ders dışı eğitsel çalışmalar, özel günlerin kutlanması, geziler, kurslar, rehberlik, sağlık vb. etkinlikler de bu tanım içinde yer almaktadır.(Şişman, 2013, s.10) Ders dışı eğitsel çalışmalarda herhangi bir karışıklık olmaması için titiz ve planlı bir çalışma sürdürmeleri gerekmektedir.

Eğitim programının öğeleri: Eğitim programıyla ilgili yapılan tanımlar incelendiğinde, bu tanımlarda genel olarak dört boyutun yer aldığı görülmektedir.(Şişman, 2013, s.11)

- a. Öğrenciye kazandırılacak davranışların, eğitimin amaçlarının belirlenmesi,
- b. Amaçlara ulaşmak için gerekli içeriğin ve öğrenme yaşantılarının seçilmesi,
- c. Seçilen içeriğin, öğretme-öğrenme süreçleri içinde sunulması,
- d. Öğretim- öğrenme sürecinin ve amaçlara ne ölçüde ulaşıldığının değerlendirilmesi.

Şişman'ın açıklamalarında göre dört sorudan bahsedilmektedir; Neden? Ne öğrenelim? Nasıl öğretilim? Ne kadar öğrettik? .

Kemiksiz'in (2002) yaptığı araştırmada eğitim programı ve öğretim boyutunda öğrenciler tarafından aranan özellikler; okulda gezi, inceleme gibi farklı etkinlikler olması, yeteneklerini ortaya çıkarabilecek etkinlikler yapılması, deneyerek, görerek, yaşayarak öğrenmelerine fırsat veren mekanların bulunması ve buralarda yaptıkları çalışmalarını sergileme imkanının verilmesidir.

Okulun akademik başarısı:

Birçok araştırmanın da gösterdiği gibi, okul tercihlerini etkileyen en önemli nedenlerin başında okulun akademik başarısı yer almaktadır. Çocuğunu liseye kaydettiren ailelerin en büyük isteklerinden biri, öğrencisinin bir üniversiteye girmesi, bir meslek ve iyi bir gelecek sağlamasıdır (Açıkalm, 1989,s.85, akt. Zobar, 2006, s.53). Öğrencilerin okula karşı olumlu tutum sergileyebilmeleri, sınıfta öğrenebilmeleri ve başarılı olabilmeleri öncelikle olumlu sınıf ikliminin oluşturulmasına bağlıdır.

Bu yüzden okulun daha önceki mezunlarının başarıları ve okulun akademik durumu ailelerin okul seçiminde göz önünde bulundurdıkları önemli faktörlerdendir. İngiltere'de ailelerin okulların akademik başarılarını takip edebilmeleri için okullar, ülke çapında

yapılan sınavlardan aldıkları sınav sonuçlarını yayınlayarak, aile ve öğrencilerin bilgilendirilmesini sağlamakla zorunlu kılınmışlardır (Collins ve Snell, 2000 akt. Zobar, 2006,s.53).

Okulun öğretmen kadrosu:

Bir öğrencinin ve bir ailenin okul seçimini etkileyen en önemli faktörlerden biri okulun öğretmen kadrosudur. Okulun başarılı bir öğretmen kadrosunun olması öğrencilere ve okulda yapılan eğitime olumlu yönde yansıtacaktır. Öğretmenle ilgili pek çok tanım bulunmaktadır. Ancak en genel anlamda öğretmen, resmi ya da özel bir eğitim kurumunda çocukların, gençlerin ya da yetişkinlerin istenilen deneyimleri kazanmalarına kılavuzluk etmek ve yön vermekle görevlendirilen kişidir (Memişoğlu, 1995, s.28; akt. Kemiksiz, 2002, s.28).

(Şişman, 2013, s.220) Öğretmenlik mesleğini icra eden kişilerin belli konularda yeterlilik göstermeleri gerekmektedir:

- a. Yapılan işin niteliği yönünden
- b. Çalışma koşulları yönünden
- c. Çalışma ortamları yönünden
- d. İnsanlarla ilişkiler yönünden
- e. Mesleki kariyer yönünden

Bakioğlu ve Pekince(2014, s.11)'nin aktarımına göre;

Öğretmenlerin iyi öğretmenler olabilmek için, dört çeşit bilgiye sahip olmaları gerektiği düşünülmüştür: içerik bilgisi, pedagojik içerik bilgisi, genel pedagojik bilgi ile öğrenme ve öğrenene ilişkin bilgi (Eggen ve Kauchak, 2001). Bu bilgi türlerinin yanına öğretmenin kendisine ilişkin bilgisini de (Sharma ve Sharma, 2006) eklemek mümkündür.

Öğrencinin öğrenme faaliyetlerine isteyerek katılması ve sınıftaki düzeninin kurulması açısından öğretmenle kuracağı bağ çok önemlidir. Çocuğun okulunu sevip sevmemesi büyük ölçüde öğretmenin tavrına ve öğrenciyle kuracağı iletişime bağlıdır.

Berktin'in (1994, s.121; akt. Kemiksiz, 2002, s.29) aktardığına göre 3300 öğrenciden alınan cevaplara göre en faydalı ve etkili öğretmen nitelikleri öğrenci gözüyle şöyledir: 1) Öğrencilere daima yardımcı ve demokratik 2) İyi kalpli 3) Sabırlı 4) İlgileri geniş 5) Dürüst 6) İyi tavırlı 7) Öğrencilerin problemleriyle ilgili 8) Takdir etmesini bilen 9) Öğretme ustalığı olan.

Kemiksiz'in (2002) yaptığı araştırmaya göre öğrenciler, öğretmenlerinin anlayışlı, nazik, onları her konuda cesaretlendiren ve başarı duygusunu yaşatan kişiler olmasını istemektedirler. Ailelerin öğretmenlerden beklediği eylemler ise şunlardır (Açıkalın, 1989 s.90):

- 1) Daha iyi bir eğitim-öğretim
- 2) Çocuğu ile daha çok ilgilenilmesi
- 3) Çağdaş bir eğitim-öğretim
- 4) Aile ile daha sık iletişim kurulması

Okuldaki öğretmenlerin öğrenci ile iletişimi, genel görünüşü, öğrenim durumu, ilk karşılaşmada verdiği imaj ve öğretmenler odasının durumu ailelerin okul hakkındaki düşüncelerini etkileyen önemli faktörlerdendir.

Kişisel Faktörler

Kişisel faktörler olarak öğrencinin ilgi, yetenek ve istekleri, yakın çevresi, ailesinin sosyo- ekonomik, kişisel ve eğitimsel durumu ele alınmıştır.

Bir okul seçerken aslında bir meslek seçmeye de bir adım daha yaklaşmış bulunuyoruz. Alanımızı hemen hemen belirlemiş oluyoruz, diyebiliriz. Çünkü fen lisesine giden bir öğrencinin bir spor dalı seçmesi sık rastlanılan bir tercih değildir. Ortaöğretimde yapmış olduğumuz tercihler yükseköğretime geçiş için bir ara evre görevindedir.

Ailenin sosyo-ekonomik durumu ve eğitim durumları da bireyin meslek seçenekleri yelpazesini geçiş açılı tutmasında olumlu ya da olumsuz misyon üstlenebilir.

Yakın çevrenin okuduğu okullara yönlendirme çevremizde yadsıyamayacağımız bir gerçektir. Tabi bu yöneltmeler okulun çok kaliteli olduğuna garanti vermez.

Bir kimse meslek seçimini, çeşitli yaşam evreleri boyunca durmadan gelişen ve yenilenen öz kavramının belli bir yada birkaç mesleğe yansıtmak suretiyle yapmaktadır. Bu yansıtma işleminin nasıl gerçekleştiğini Matlin (1963) şöyle açıklamaktadır (akt. Kuzgun, 2014, s.93):

İnsanlar hem öz kavramları yönünden hem de bunu mesleki terimlere dönüştürmek yönünden birbirlerinden ayrılırlar. Örneğin bedenlen güçlü ve atletik yapılı bir kişi olduğunun farkına varan bir kimsenin mesleki kararı, müzik yeteneğini fark eden kişinin kararından farklı olacaktır.

2.5.2.1. Disiplin Anlayışı

Genel anlamda disiplin kavramı, bir amaçla bir araya gelmiş insan grubunun düzen içinde yaşamasını sağlamak amacıyla seçilip konulmuş kuralları, hükümleri ve bunlara uyulması için alınan önlemleri ifade eder. (Sarıtaş, 2000, akt. Erdoğan , 2014, s.115) Kimsenin birbirini sıkıntıya sokmaması için disiplin oldukça önemli bir konudur.

Disiplin denilince akla genellikle ceza gelir. Ancak yukarıdaki tanımda da işaret edildiği gibi, disiplin sadece ceza vermektten ibaret bir iş değildir. Disiplin, olumsuz davranışların meydana gelmesini önlemek için tutarlı ve kararlı davranışlarda bulunmaktır. Disiplin, yapılan işlerin belirli bir düzen içinde yürütülmesidir. (Erdoğan, 2014, s.115)

Aileler, çocukları için seçtikleri okullarda onlara iyi davranışlar kazandırılmasını ve her türlü kötü alışkanlıklardan uzak tutulmalarını istemektedirler. Alkol ve uyuşturucu gibi çeşitli kötü alışkanlıklar ve kötü davranışlar, gençler arasında hızla yaygınlaştıkça ailelerin endişeleri de gittikçe artmaktadır. Bu sebeple çocuklarını gönderecekleri okuldaki disiplin uygulamalarını oldukça önemsemektedirler.

Okuldaki disiplin işlerinin yürütülmesinde okul yöneticisi sorumlu ve yetkilidir (Taymaz, 2003, s.193). Okulun öğrenci disiplini ile ilgili görevi öğrenciye hangi davranışların istenir olduğunu öğretmek, öğrencilerin bu davranışları gösterme durumlarını izlemektir (Taymaz, 2003, s.192).

2.5.2.2. Rehberlik Hizmetleri

Okullardaki rehberlik servisleri, sürekli olarak çocuk gelişimi, okul çalışmaları, eğitimin amaçları, problemler, ergenlik çağı sorunları, aile ilişkileri, sosyo ekonomik sorunların çocuğa yansımaları gibi konularda aile ve öğrenci ile iç içe olarak hizmet vermektedir (Öztoprak, 1991, s.4). Bunun yanı sıra sınıf öğretmenlerinin öğrencilerine küçük çaplı bir rehberlik hizmeti vermeleri gerekmektedir. Bu hem rehber öğretmen hem sınıf öğretmeni hem de öğrenci için gereklidir.

Okullarda sunulan rehberlik hizmetlerinin amacı, öğrencilerin kendilerini tanımalarına, karşılaştıkları öğrenme, sağlık, davranış, kültürel ve ekonomik sorunları gerçekçi bir yaklaşımla saptamalarına, sorunları çözme yeterliliği kazanmalarına, uygun seçimler yaparak isabetli kararlar vermelerine ve kendilerini geliştirmelerine olanak sağlamaktır (MEB, 1985). Öğrencilerin ortaöğretim de bir mesleğe ya da yükseköğretim kurumuna hazırlanmaları amaçlandığından dolayı rehber öğretmene ayrıca ihtiyaç vardır.

Rehberlik, demokratik ortam içinde bireyin kapasitesini kullanmasını, yeteneklerini en uygun biçimde geliştirmeyi, içinde bulunduğu toplumun sorumlu ve uyumlu bir üyesi olarak kendini gerçekleştirme amaçlayan, uzman kişilerce verilen, tüm eğitim programının bir parçası olarak sunulan hizmetlerin bütünüdür.(Erdoğan, 2014, s.146)

Rehberliğin öğrenciler için önemli olmasının başlıca sebepleri; meslek seçiminin zorlaşması, bireysel farkların eğitimde dikkate alınması zorunluluğu, ilerici eğitim anlayışının benimsenmesi, demokratik toplumlarda bireye tanınan seçme özgürlüğü, demokratik yaşamın karar verme gücüne sahip bireyler gerektirmesi, eğitimde bireyin duygusal yönüne ve ruhsal sağlığına verilen önemin giderek artmasıdır (Yeşilyaprak, 2001, s.45-50). Ruhsal açıdan sağlıklı bireylerin verdiği kararlarında daha sağlıklı olacağını düşünebiliriz.

Özellikle okullardaki mesleki rehberlik çocuğun geleceği açısından önemlidir. Mesleki rehberlik, bireyin kendi nitelik ve şartlarını kavrayarak kendine en uygun mesleği seçmesi, bu meslek için hazırlanması ve bu mesleğe girerek orada başarıyla ilerlemesi oluşumuna yardım faaliyetleridir (Tan, 1992, s.120).

Etkili bir rehberlik hizmetiyle öğrenci ve ailelerin birçok probleminin üstesinden gelinebilir. Bu yüzden ailelerin okul tercihlerinde, okulun rehberlik hizmetlerini göz önüne almaları önemlidir.

2.5.2.2.1.Öğretim Basamaklarına Göre Rehberlik

Okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri, öğrencilerin eğitme, mesleki, kişisel, sosyal ve duygusal sorunlarının çözümünde, bireylerin ilgi ve potansiyellerini en iyi şekilde değerlendirmelerinde, bireylerin kendilerini ve kişiliklerini daha iyi tanıma ve anlamalarında, karşılaştıkları duygusal ve sosyal sorunların çözümünde, kişisel ilgi ve potansiyellerine uygun olarak, en uygun kararları almalarına yardımcı olmaktadır. (Özgül, 2012, s.46)

Rehberlik hizmetleri öğrencilerin buldukları sınıf kademelerine göre değişiklik göstermektedir. İlköğretimde farklı bir yöneltme, ortaöğretim de farklı bir yöneltme ile birlikte ortak amaç olan öğrencinin mutlu ve bilinçli seçim yapmış olan bir birey olarak yetişmesine katkı sağlamaktır.

2.5.2.2.1.1. İlköğretimde Rehberlik

İlköğretim, 2012 yılında zorunlu eğitim süresi 4+4+4 ile 12 yıla çıkarılmış bunun ilk dört yılı ilkokul, ikinci dört yılı ortaokul olarak adlandırılmıştır. İlköğretimin amaç ve görevleri, milli eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak şunlardır:

- Her Türk çocuğuna iyi bir vatandaş olmak için gerekli temel bilgi, beceri, davranış ve alışkanlıkları kazandırmak; onu milli ahlak anlayışına uygun olarak yetiştirmek;
- Her Türk çocuğunu ilgi, istidat ve kabiliyetleri yönünden yetiştirerek hayata ve üst öğrenime hazırlamak;
- İlköğretimin son ders yılının ikinci yarısında öğrencilere, ortaöğretimde devam edebilecek okul ve programların hangi mesleklerin yolunu açabileceği ve bu mesleklerin kendilerine sağlayacağı yaşam standardı konusunda tanıtıcı bilgiler vermek üzere rehberlik servislerince gerekli çalışmalar yapılır.(Ada ve Baysal, 2013, s.45-46)

Milli Eğitim sisteminde, 7-14 yaşlarını kapsayan ilköğretim herkes için zorunlu bir aşamadır. İlköğretim öğrencilere genel eğitim sağlayan, bir yandan günlük yaşayışlarıyla ilgili bilgi ve becerileri diğer yandan orta öğretim için gerekli temel bilgi ve beceriler kazandıran, sorunlu bir eğitim kademesidir. İlköğretim çevrenin özellikleri de dikkate alınarak öğrencilerin işe yönelmelerinde ve meslek seçmelerinde uygun kararlar vermelerini sağlamak amacıyla kendilerini ve çevreyi tanıma ilgi ve yeteneklerini deneme fırsatı veren bir eğitim programıdır.(Özgüven, 2012, s.302)

Bu dönemde rehberlik hizmetleri kişisel açıdan; çocuğun kendini kabul, özgüvenini geliştirme, benlik kavramını oluşturma, sosyalleşmeyi sağlama hedeflerine yönelik etkinlikleri kapsar. Eğitsel açıdan, okula uyum ve ilköğretime hazır olma hedefleri esastır. Bu anlamda çocuğun okulu sevmesi, okumaya eğitime karşı güdülenmesi ve bazı temel becerileri kazanması amaçlanır. Mesleki rehberlik alanında ise bu dönem mesleki gelişim sürecinin başlangıçta kabul edildiğinden çocuğun bu döneme özgü mesleki gelişim görevlerini gerçekleştirmesine yönelik etkinlikler planlanır. (İlgar, 2006, s.34; akt. Kılınç, 2007,s.33)

2.5.2.2.1.2. Ortaöğretimde Rehberlik

30.03.2012 Tarih ve6287 Sayılı İlköğretim Eğitim Kanunu ile kanunlarda değişiklik yapmaya dair kanunla öğrenim süresi, zorunlu öğrenim süresi kesintisiz sekiz yıldan on iki yıla çıkarılmıştır. Bunun ilk dört yılı zorunlu eğitimin sonunda öğrenci ortaöğretim

diploması olarak zorunlu eğitimini tamamlamış olacaktır. Yani liseden önce diploma verilmeyecektir. Dolayısıyla ilkokulu bitiren hiçbir engel elemeye tabi tutulmadan ortaokula, ortaokulu bitiren de direk olarak liseye gidebilecektir.(Ada ve Baysal, 2013, s.47)

Ortaöğretim amaç ve görevleri, milli eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak;

- Bütün öğrencilere ortaöğretim seviyesinde asgari ortak bir genel kültür vermek suretiyle onlara kişi ve toplum sorunlarını tanımak, çözüm yolları aramak ve yurdun iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunmak bilincini ve gücünü kazandırmak,
- Öğrencileri çeşitli program ve okullarla ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda yükseköğretime veya hem mesleğe hem de yükseköğretime veya hayata ve iş alanlarına hazırlamaktır. (Ada ve Baysal, 2013, s.47-48)

Rehber öğretmen öğrencilerin istek, kabiliyet ve toplum ihtiyaçları arasında denge unsuru görevi görmektedirler.

Ortaöğretim meslek seçiminin ve yöneltmenin yoğun olarak yapıldığı bir aşamadır. İlköğretim okullarının son sınıfının ikinci yarısında yapılan yöneltme ile öğrenci akışı kurallara uygun olarak, öğrencilerin bir bölümü hayata ve iş alanlarına ayrılmakta, yaklaşık üçte ikisine yakını çeşitli ortaöğretim okullarına gelmektedirler. (Özgüven, 2012, s.309)

Bilindiği gibi ortaöğretim 15-18 yaş grubunu kapsayan bireylere bir meslek kazandırmayı, onları yüksek öğretime ve hayata hazırlamayı amaçlayan eğitim basamağıdır. Ortaöğretim kurumları lise adıyla bilinen ilköğretime dayalı genel, mesleki ve teknik öğretim kurumlarıdır. Bu kurumlar ülkemizde oldukça çok çeşitlilik göstermektedir. Ortaöğretim kurumlarının şu işlevleri yerine getirmesi beklenmektedir. (Ilgar, 2006, s.34; akt. Kılınç,2007,s.33):

- 1- Öğrencilerin ulusal çerçevede bütünleşmelerini sağlamak,
- 2- Öğrencilerin bireysel özelliklerini ve yeteneklerini azami düzeye geliştirmek,
- 3- Ülkenin iş ve çalışma yaşamına orta nitelikli insan gücü yetiştirmek,

- 4- Toplumda yapıcı, yaratıcı, uyumlu ve girişimci yurttaşlar yetiştirmek,
- 5- Öğrencilerin bilim ve teknolojide derinleşmelerini sağlamak ve yüksek öğrenime hazırlamak,
- 6- Öğrencilerin iş yaşamı ile ilgili sanayi ve yaygın eğitim ile ilişkiler kurmalarını sağlamak,
- 7- Uluslar arası ilişkiler, girişimcilik bilgi ve becerilerini arttırmak ve yabancı dillerini geliştirmek.

2.6. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

İlgili araştırmalar bölümünde öğrencilerin okul seçimi konusunda yurt içinde ve dışında yapılmış çeşitli araştırmalara yer verilmiştir.

Demir (2003) tarafından “Kayseri’de Öğrencilerin İlköğretimden Ortaöğretime Geçişinde Sosyo-Ekonomik Faktörlerin Etkisi” adlı bir araştırma yapılmıştır. Bu araştırma sonucunda, ikamet edilen yerin, ailelerin çocuklarına sundukları imkanların (ayrı oda, harçlık, dersane, eve giren gazete ve dergi, tatil imkanları gibi) öğrencinin cinsiyetinin, kardeş sayısının, kardeşlerin okudukları ortaöğretim okullarının ortaöğretime geçişte etkilerinin olduğu belirlenmiştir.

Araştırmaların birçoğu ailenin ve yakın çevrenin etkisinin yanı sıra öğrencinin cinsiyetinin, yetenek ve ilgilerinin okul seçiminde önemli olduğunu göstermiştir.

Sarıkaya (1999; akt. Zobar, 2006, s.55) tarafından “Öğrencilerin Endüstri Meslek Liselerine Olan Talebini Etkileyen Etkenler (Ankara ili örneği)” adlı bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışmada yer alan öğrencilerin büyük bir çoğunluğunu 15-16 yaşındaki erkek öğrenciler oluşturmaktadır. Bu araştırmaya göre, öğrencilerin yarıdan fazlası etki altında kalmadan endüstri meslek liselerini kendi istekleriyle tercih etmişlerdir. Etki altında tercihte bulunanlarda ise aile etkisi fazladır.

Sarıkaya’nın (1999) yukarıda adı geçen araştırmasında öğrencilerin Endüstri Meslek Liseleri’ni seçme nedenleri; gelecekte geliri yüksek işler bulabileceğine inanması, mesleğe ve el becerisi gerektiren işlere ilgi duymasındır. Öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümler ile babalarının mesleği, ailenin gelir durumu, ortaokul mezuniyet derecesi ve bölüm seçim nedenleri arasında ilişki görülmüştür. Benzer ilişkiler Uysal’ın (1969) yaptığı “Bireysel ve Toplumsal Faktörlere Göre Lise Öğrencilerinin Meslek Seçimleri”. konulu araştırmada da

çıkmıştır. Araştırmada ailenin aylık geliri ile meslek seçimi arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Altunsaray (2000) tarafından yapılan “İmam Hatip Liselerine Talebi Etkileyen Etmenler” adlı çalışmada, öğrenciler kız ve erkek olarak gruplandırılmışlardır. Bu çalışmaya göre, bu okulların talep edilmesinde ailenin etkisinin erkek öğrencilerde daha yüksek olduğu, bu etkenin ailenin eğitim düzeyi ve gelir düzeyi açısından farklılık göstermediği görülmüştür. Aileler dışında bu okulları seçmede komşuların, arkadaş çevresinin ve kardeşlerin etkisinin olduğu saptanmıştır. Bu okulların seçiminde özellikle erkek öğrencilerde ailenin siyasi görüşleri etkili olmaktadır. Bunların dışında araştırmaya katılan tüm öğrenciler, İmam Hatip Liseleri’nde daha nitelikli eğitim yapılması, öğretmenlerin nitelikli olması, disiplinli bir eğitim ortamının bulunması, sınıf mevcutlarının az olması, okulda öğrencilerin inançlarına uygun bir yaşama ortamının bulunması ve dini bilgiler olarak aynı zamanda yükseköğretime hazırlanılması gibi etmenlerin bu okulu tercih etmelerinde etkili olduğunu belirtmişlerdir.

Zorunlu eğitim sonrasında mesleksel güdüler seçim aşamasında önemli bir rol oynamaktadır. Mesleklerin sağladığı kazançlar, istihdam şansı, iş güvenliği yapılan araştırmalarda öğrencilerin belirledikleri faktörlerdendir (Harnqvist, 1987, s.361; akt. Ünal, 1996, s.144).

Bu konu ile ilgili yurtdışında pek çok çalışma yapılmaktadır. Özellikle okul seçim hakkı tanınan ve özel okulluğun yaygın olduğu ülkelerde okullar, aile ve öğrencilerin dikkatini çekmek için büyük bir yarış içerisinde bulunmaktadırlar.

West İngiltere’deki okul seçimi konusunda pek çok çalışma yapmıştır.

West ve Varlaam (1991a; akt. Zobar,2006, s.60) lise seçimi ile ilgili yaptıkları bir araştırmada lise seçimini yapacak olan ve lise seçimini yapmış olan öğrencileri iki gruba ayırmış ve bu iki grup ile yapılan çalışmaların sonucu, araştırmalarını kaleme almışlardır. Bu öğrencilere çeşitli sorular yöneltilmiş ve karşılaştırmalar yapılmıştır. Ayrıca kız ve erkek öğrenciler ve değişik etnik kökenden gelen öğrenciler arasındaki farklılıklar incelenmiştir.

Araştırmanın sonuçlarına göre öğrencilerin üçte ikisinden fazlası karma okulları tercih ederken, geriye kalan kısım kız veya erkek okullarını tercih etmiştir. Bu durum her iki grupta da benzerdir. Öğrenciler okul seçiminde aileleri ile yüksek oranda (% 86) uyum içerisindedirler. Çocukların birçoğu okulun iyi sınav sonuçları, iyi eğitim ve fen olanakları

ile kantin veya yemekhanesinin olmasının okul için önemli ayırt edici özellikler olduğunu belirtmişlerdir. İlk gruptaki (okul seçimini yapacak olanlar) erkek öğrenciler kız öğrencilere göre okulun daha iyi fen olanaklarının olmasını önemserken, kızlar ise erkeklere göre okulun iyi dans olanaklarının olmasını önemsemektedir. İkinci gruptaki (okullarını seçmiş olanlar) erkekler kızlara göre okulun öğrenme olanaklarını, spor olanaklarını, fen olanaklarını, bilgisayar olanaklarını ve pratik çalışma olanaklarını daha çok önemserken, kızlar ise erkeklere göre okulun müzik olanaklarını daha çok önemsemektedir. Cinsiyetler arasındaki bu farklılıklar, kızlar ve erkeklerin farklı ilgi alanlarını iyi bir biçimde yansıtmaktadır.

Öğrencilerin birçoğu ulaşımı kolay, büyük binalı, kızlar ve erkekler için iyi imkanları olan okullar istemektedirler. Okul seçimini yapacak grupta olan öğrencilerin seçecekleri okulu düşünmelerinin en önemli nedeni olarak buraya daha önce giden arkadaşlarının ve akrabalarının bulunmasını ayrıca şimdiki okullarındaki arkadaşlarının da bu okulu düşünmesini göstermişlerdir.

Okul seçimini yapmış grupta olan öğrencilerin yaklaşık yarısı daha önce okulunu ziyaret etmiştir. Bununla beraber, her iki grupta da çocukların çoğu okulları aileleri ile ziyaret etmiştir. Çok az öğrenci okulda öğretmen ve müdürle tanışmış, diğer öğrencilerle sohbet edebilmiş ve dersleri izleyebilmiştir. Birçoğunun sadece etrafa göz gezdirebilme olanağı olmuştur.

Bu çalışmada okullar ve Yerel Eğitim Otoriteleri (LEA) için önemli ipuçları vardır. Bunlardan ilki çocukların seçecekleri okullardaki zorbalıklar, çeteler ve şiddetten endişe duymaları, ikincisi ise araştırmanın da gösterdiği gibi kızların okulun önemli müfredat olanaklarından habersiz ve ilgisiz olmalarıdır. Son olarak Afrikalı veya Avrupalılara göre Siyah Asyalı öğrenciler ve aileleri daha çok kız veya erkek okullarını tercih etmektedirler.

West ve Varlaam (1991b; akt. Zobar, 2006, s.61) seçim yapacak olan ailelerin lise seçimlerinde neleri önemsediklerini belirlemek amacıyla bir çalışma yapmıştır. Çalışma sonucunda velilerin yarıdan fazlasının kız yada erkek okullarını seçmeyi düşündüklerini belirlemişlerdir ve bu oran kız öğrenci velilerinde daha yüksektir. Veliler kız veya erkek okullarını seçme nedenleri olarak bu okullardaki disiplin kurallarının sıkı olmasını göstermişlerdir. Velilerin çoğu seçmeyi düşünmedikleri okulları, bu okulların kötü ünlerinden dolayı düşünmemektedirler. Velilerin üçte ikisi seçmeyi düşündükleri okulları ziyaret etmiş ve broşürlerini incelemişlerdir.

Velilerin bir okulu seçme nedeni olarak gösterdikleri en önemli faktörler şunlardır: Çocuğun bu okula gitmek istemesi, iyi disiplin, okulun akademik başarısı, ulaşım kolaylığı, iyi öğretmenler ve iyi öğretmen-öğrenci ilişkisi. Bu araştırmada kız öğrenci velilerinin karma okulların disiplinsizliğinden dolayı kızlarını kız okullarına göndermeleri dikkat çekici bir sonuç olarak ortaya çıkmaktadır. Bu durum ülkemizde de benzerlik göstermektedir. Ayrıca LEA'lardan bu okulların kızlar ve aileleri için daha çekici hale getirilmeleri istenmektedir.

West'in (1992; akt. Zobar, 2006, s.62) orta sınıf ailelerin okul seçimlerini etkileyen faktörler üzerine yaptığı çalışma, ailelerin neden özel okulları ya da kendi eğitim bölgeleri dışındaki okulları düşündüklerini irdeleyen iki araştırmanın bulguları ile oluşturulmuştur. Bu çalışma orta sınıf ailelerin ve akademik olarak yetenekli çocukları olan ailelerin yüksek beklentilerinin olduğunu ve okullarda yüksek kaliteli eğitime ve okulun olumlu atmosferine baktıklarını öne sürmektedir. Buna bağlı olarak okulların ve LEA'ların kendi pazarlama stratejilerine karar vermeleri için yararlanabilecekleri çeşitli stratejiler tartışılmıştır.

Bu çalışmanın bulgularından yararlandığı iki araştırmadan çıkan ve ailelerin özel okul seçimleri için verdikleri en genel iki neden, okulların eğitim kalitesi ve öğrencinin yetenekli olmasıdır. Ailelerin kendi eğitim bölgeleri dışındaki okulları seçmeleri için verdikleri en genel iki neden ise karma okullar olmaları ve okulların eğitim kalitesidir. Her iki gruptaki ailelerde de ortak olarak verilen cevap okulların eğitim kalitesidir. Bunların dışında verilen nedenler ise okulun atmosferi, okuldaki iyi disiplin, okulun çocuklarının ihtiyaçlarına uygun olması, okulun üniversiteye öğrenci gönderme başarısı ve okulun iyi sınav sonuçlarıdır.

Brown (1999; akt. Zobar, 2006, s.63) kolej seçimi ile ilgili araştırması için İngiltere'nin güneyinde bulunan bir kasabadan beş okul seçmiş ve buradaki 25 öğrenci ile görüşmeler yapmıştır. Bu araştırma sonunda kolej seçimini etkileyen faktörler olarak; öğrencinin arkadaş çevresi, okulun eğitim programı, okulun fiziki yapısı ve olanakları ve okulun akademik durumunu bulmuştur. Ayrıca kolejin tanıtımı ve okul fiyatları da okul seçiminde önemli faktörler olarak belirlenmiştir.

Okul seçimi ile ilgili araştırmalardan da görüldüğü gibi, okul seçiminde aile de öğrenci kadar bu işin içinde bulunmaktadır. Yapılan araştırmalar okul seçiminde kişisel özelliklerin yanı sıra ailevi özelliklerin de etkisinin büyük olduğunu göstermektedir.

BÖLÜM 3

3. METODOLOJİ

Bu bölümde araştırmanın modeli, evreni, verilerin toplanması ve çözümlenmesine ilişkin tekniklere yer verilmiştir.

3.1. Yöntem

Bu bölümde, araştırma modeli, araştırmanın evren ve örnekleme, veri kaynakları, verilerin nasıl elde edildiği, verilerin çözümlenmesi ve araştırmada kullanılan istatistiksel teknikler açıklanmaktadır.

3.2. Araştırma Modeli

Tarama modelinde olan bu araştırma, İstanbul ili Sancaktepe ilçesindeki tüm devlet liselerindeki 9. Ve 12. Sınıf öğrencilerinin okul seçimlerini etkileyen okul ve eğitimle ilgili faktörler ile kişisel faktörleri belirlemeye çalışmaktadır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen varolan durumu varolduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içerisinde ve varolduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2002, s. 77). Araştırmanın amacı ve içinde bulunduğu koşullar bu modele uygun olduğundan tarama modeli kullanılmıştır.

3.3. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, İstanbul ili Sancaktepe ilçesindeki tüm devlet liselerindeki 9. Ve 12. Sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır.

Araştırmanın örneklemini ise bu evrenlerdeki tesadüfi örneklem yöntemiyle her okuldan seçilen 9. Ve 12. Sınıflardan birer şubede öğrenim gören 407 öğrenci oluşturmaktadır.

3.4. Veri Toplama Aracının Hazırlanması

Araştırmanın temel veri kaynağını anketlerle toplanan veriler oluşturmaktadır. Anketler geliştirilmeden önce gerekli literatür taraması geniş çaplı olarak yapılarak, elde edilmek istenen bilgiler oluşturulmuş, sonra uzman kişilerin görüşleri doğrultusunda anketler hazırlanmıştır.

3.5. Verilerin Toplanması

Önceden hazırlanan anket formunu uygulama aşamasında İstanbul ili Sancaktepe ilçesinde bulunan liselerde öğrenim gören 9. ve 12. sınıf öğrencileri seçilmiştir. Seçilen öğrencilere veri toplama aracı olan anket formu uygulanmıştır.

Hazırlanan 70 maddelik (bölüm 1: 11 madde, bölüm 2: 59 madde) ortaöğretim (lise) öğrencilerinin okul seçimini etkileyen faktörler anketi , Aziz Bayraktar Anadolu İmam Hatip Lisesi, Samandıra Lisesi, Samandıra Teknik Ve Endüstri Meslek Lisesi, Sancaktepe Anadolu Lisesi, Sarıgazi Ticaret Meslek Lisesi, Tolga Çınar Kız Teknik Ve Meslek Lisesi, Yenidoğan Çok Programlı Lisesi, 75.Yıl Devlet Malzeme Ofisi Teknik Ve Endüstri Meslek Lisesi okullarında her okuldan birer şube olmak üzere 9. ve 12. Sınıf öğrencilerine (toplam 407 öğrenci) uygulanmış bulunmaktadır.

BÖLÜM 4

4.1. VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ VE BULGULAR

1. Verilerin Analizi

Araştırma bulguları, katılımcılardan elde edilen veriler üzerinde SPSS (*Statistical Package for the Social Sciences*) v23.0 ve paket programı kullanılarak gerçekleştirilen analizlerin sonucunda elde edilmiştir. Anket verileri 407 kişinin verdiği cevaplar analiz edilmiştir.

Elde edilen veriler yüzde ve frekans yöntemleriyle analiz edilmiştir. Sonuçlar tablolar halinde elde edilmiş ve değerlendirilmiştir. Araştırma verileri değerlendirilirken, SPSS programında faktör ve güvenilirlik, korelasyon ve farklılık analizleri uygulanmıştır.

2. Araştırmanın Bulguları

2.1. Araştırmaya Katılan Kişilerin Özelliklerine İlişkin Betimsel Analiz Sonuçları

Araştırmaya katılan 407 kişiye ilişkin bulgular Tablo 1.'de görülmektedir. Araştırmaya katılan kişilerin %54.3'ü kız, %45.7'si erkek, %65.4'ü meslek lisesi, %34.6'sı anadolu lisesinde, %61.7'si 9. sınıf, %38.3'ü 12. sınıfta okumakta, %53.6'sı ders başarısını iyi olarak görmekte, %49.1'i anadolu lisesine, %50.9'u diğer okullara gitmek istemişlerdir. Katılımcıların %35.6'sı gitmek istediği liseyi daha önceden ziyaret etmiş iken, %64.4'ü ziyaret etmemiştir.

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Kişilere Ait Özellikler

<i>Gruplar</i>	<i>Frekans (n=407)</i>	<i>Yüzde (%)</i>
<i>Cinsiyet</i>		
Kız	221	54.3
Erkek	186	45.7
<i>Okul</i>		
Meslek Lisesi	266	65.4
Anadolu Lisesi	141	34.6
<i>Sınıf</i>		

9. Sınıf	251	61.7
12. Sınıf	156	38.3
<i>Ders Başarısı</i>		
Zayıf	13	3.2
Orta	135	33.2
İyi	218	53.6
Çok İyi	41	10.1
<i>Gitmek İstenilen Lise Türü</i>		
Anadolu Lisesi	200	49.1
Diğer	207	50.9
<i>Gitmek İstenilen Liseyi Ziyaret</i>		
Evet	145	35.6
Hayır	262	64.4

Tablo 2. öğrencilerin ailelerine ilişkin bilgileri sunmaktadır. Annelerin %54.8'i ilkokul, babaların ise %41.3'ü ise ilkokul mezunudur. Ailelerin %55.8'inin 1301 ile 2000 TL arasında geliri bulunmakta, ailelerin %96.6'sı birlikte iken %3.4'ü ayrıdır. Annelerin %70.5'i çalışmıyor, babaların ise %69.8'i özel sektörde çalışmaktadır.

Tablo 2: Araştırmaya Katılan Kişilerin Ailelerine Ait Özellikler

<i>Gruplar</i>	<i>Frekans (n=407)</i>	<i>Yüzde (%)</i>
<i>Anne Eğitim Durumu</i>		
Okur-yazar değil.	35	8.6
İlkokul	223	54.8
Ortaokul	102	25.1
Lise	38	9.3
Üniversite	9	2.2
Lisansüstü	0	0.0
<i>Baba Eğitim Durumu</i>		

Okur-yazar değil.	13	3.2
İlkokul	168	41.3
Ortaokul	127	31.2
Lise	78	19.2
Üniversite	21	5.2
Lisansüstü	0	0.0
<i>Ailenin Aylık Geliri</i>		
1300 TL ve Daha Az	40	9.8
1301 – 2000 TL	227	55.8
2001 – 2500 TL	51	12.5
2501 – 3500 TL	57	14.0
3501 TL ve Üzeri	32	7.9
<i>Anne ve Babanın Medeni Durumu</i>		
Birlikte	393	96.6
Ayrı	14	3.4
<i>Annenin Çalıştığı Sektör</i>		
Özel Sektör	96	23.9
Kamu Sektörü	24	5.9
Çalışmıyor	287	70.5
<i>Babanın Çalıştığı Sektör</i>		
Özel Sektör	284	69.8
Kamu Sektörü	100	24.6
Çalışmıyor	23	5.7

2.2. Faktör Analizi

Tablo 3. ölçeğe ait faktör analizi sonuçlarını, faktör yüklerine göre büyükten küçüğe doğru sıralanmış bir halde göstermektedir.

Ölçeğin yapı geçerliliği faktör analizi ile test edilerek, tek ya da çok faktörlü olup olmadığı araştırılmıştır. Faktör sayısının belirlenmesinde çizgi grafiği, faktör öz değerleri ve varyansa yapılan katkı toplamı dikkate alınmıştır. Ölçeğinin faktör desenini ortaya koymak amacıyla faktörleştirme yöntemi olarak temel bileşenler analizi ve döndürme yöntemi olarak da dik döndürme yöntemlerinden maksimum değişkenlik (varimax) seçilmiştir.

Faktör yapısını belirlemek amacıyla, 407 kişinin ölçeğe verdiği tepkilerden elde edilen puanlara, temel bileşenler faktör analizi uygulanmıştır. Veri setinin faktör analizine uygunluğunun test edilmesi için, Kaiser – Meyer – Olkin (KMO) örneklem yeterliliği testi ve Bartlett küresellik testi uygulanmıştır. Ölçeğine ait KMO değeri kabul edilebilir sınır olan 0.70’in üzerinde 0.93 olarak tespit edilmiş, Bartlett küresellik testi de 0.50’nin üzerinde olduğu ve 0.05 önem derecesinde anlamlı olduğundan veri seti faktör analizine uygun bulunmuştur. Bulunan KMO katsayısı verilerin analize uygun olduğunu göstermektedir. Varyansı açıklama oranının 0.50 ve üzerinde olması ölçütü esas alınmıştır. Örneklem yeterliliği ölçüsü 0.50 değerinin altında kalan, faktör altında tek kalan ve faktör ağırlığı 0.50’nin altında olan sorular analizden çıkarılarak yapılan faktör analizinde özdeğerleri 1 ve üzerinde olan 9 faktör elde edilmiştir. Bu faktörler sırasıyla; “kişisel tercih sebepleri”, “okul bünyesinde ortak eşya kullanım imkanları”, “okul güven kriterleri”, “okul tanınmasında yararlanılan faktörler”, “okul eğitim imkanları”, “okul binası ile ilgili imkanlar”, “ilköğretim yönlendirmesi”, “okulun maddi olanakları” ve “okul ulaşım kriterleri” olarak anlandırılmıştır. Toplam açıklanan varyans %65.067 olarak bulunmuştur.

Tablo 3: Ölçeğe Ait Faktör Analizi ve Ortaya Çıkan Faktör Yükleri

Faktörün Adı	Soru İfadesi	Faktör Ağırlıkları	Faktörün Açıklayıcılığı (%)
Kişisel Tercih Sebepleri	Bu okula gitme isteğim	0.717	11.497
	Okuldaki ilk izlenimlerimin iyi olması	0.704	
	Okulun içinde bulunduğu çevrenin sosyal durumu	0.691	

	Okulun verdiği eğitimin kendi görüş ve düşüncelerime uygun olması	0.684	
	Okulun öğrencilerinin iyi hal ve hareketleri	0.631	
	Okuldaki personelin ve öğrencilerin birbirlerine karşı tutum ve davranışlarının iyi olması	0.623	
	Okulun ilgi ve yeteneklerine uygun olması	0.612	
	Kişisel başarımlarım ve kapasitem	0.562	
	Okulla ilgili gazetede, haberlerde, internette, okul broşüründe gördüğüm olumlu şeyler	0.520	
Okul Bünyesinde Ortak Eşya Kullanım İmkanları	Okulda teknolojik aletlerin öğrenci tarafından kullanılabilmesi	0.719	11.452
	Okuldaki bilgisayar olanakları	0.718	
	Okulun spor olanakları	0.699	
	Okuldaki laboratuvar olanakları	0.656	
	Tuvaletlerin kullanılabilirlik durumunun iyi olması	0.619	
	Ders araç-gereçlerinin etkili biçimde kullanılması	0.602	
	Okulda sanat ve spor faaliyetlerinin düzenlenmesi	0.596	
	Sınıflarda askılık ve bireysel dolap bulunması	0.582	
Okul Güven Kriterleri	Okul çevresinde güvenliğin sağlanmış olması	0.727	8.936
	Okulun dışının ve çevresinin temiz olması	0.701	
	Okulun iyi bir kantini/ yemekhanesinin	0.654	

	temiz olması		
	Okulun servisinin güvenilir olması	0.583	
	Okulda acil çıkışının (yangın merdiveni) bulunması	0.549	
	Okulun prestiji ve büyüklüğü	0.534	
	Okul içinde güvenliğin sağlanmış olması	0.502	
Okul Tanınmasında Yararlanılan Faktörler	Okulların hazırladığı tanıtım broşürlerinden yararlandım.	0.829	7.178
	Okulları tanıtan fuarlardan edindiğim bilgilerden yararlandım.	0.824	
	Liseleri tanıtan kitle iletişim araçlarından yararlandım.	0.680	
	Aileden birilerinin daha önce bu okula gitmesi	0.619	
Okul Eğitim İmkanları	Okul sonrası etüt derslerinin bulunması	0.663	6.319
	Okulun iyi bir öğretmen kadrosunun olması	0.623	
	Okulda öğrenciler için geziler, konferanslar ve seminerlerin yapılması	0.609	
	Okulda iyi bir yabancı dil eğitiminin olması	0.549	
	Okulda teknolojilerden(akıllı tahta, projeksiyon, vb...) faydalanılarak ders anlatımının desteklenmesi	0.524	
Okul Binası İle İlgili İmkanlar	Okul binasının iyi ısıtılması	0.801	6.111
	Okul binasının havalandırmasının yeterli olması	0.758	
	Okul binasının ışıklandırmasının yeterli olması	0.726	
İlköğretim	Bir önceki okuldaki öğretmenin	0.799	4.819

Yönlendirmesi	yönlendirmesi		
	Bir önceki okuldaki rehberlik servisinin yönlendirmesi	0.786	
	Okula giden arkadaşlarının olması	0.531	
Okulun Maddi Olanakları	Okula kayıt ücretinin az alınması	0.773	4.664
	Okul için yapılacak harcamaların az olması	0.769	
	Okulun öğrenciye yaptığı maddi ve sosyal yardımlar	0.539	
Okul Ulaşım Kriterleri	Okulun eve yakın olması	0.885	4.091
	Okula ulaşımın rahat olması	0.841	
Toplam			65.067
Kaiser - Meyer – Olkin Örneklem Yeterliliği			0.934
Bartlett's Küresellik Testi		Ki Kare	10351.633
		p değeri	0.000

2.3. Güvenilirlik Analizi

Araştırma değişkenlerine ait tanımlayıcı değerlere, değişkenlerin birbirleriyle ilişkilerine yönelik analizlere ve farklılık testlerine geçmeden önce; sorular birleştirilerek güvenilirlik analizine tabi tutulmuştur. Güvenilirlik analizlerinde, içsel tutarlılığı ölçmede Cronbach's Alpha katsayısı dikkate alınmıştır.

Cronbach's Alpha katsayısına bağlı olarak ölçeğin güvenilirliği aşağıdaki gibi yorumlanır (Kalaycı, 2009, s. 405):

- $0.00 \leq \alpha < 0.40$ ise ölçek güvenilir değildir,
- $0.40 \leq \alpha < 0.60$ ise ölçeğin güvenilirliği düşük,
- $0.60 \leq \alpha < 0.80$ ise ölçek oldukça güvenilir ve
- $0.80 \leq \alpha < 1.00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçektir.

Tablo 4. ölçek ve boyutlarına ait güvenilirlik analizinin sonuçlarını ortaya koymaktadır. Ölçeğin genel güvenilirlik katsayısının 0.95 olduğu görülmektedir. Boyutların güvenilirlik katsayıları 0.77 ile 0.90 arasında değişmektedir. Bu değerler, literatürde öngörülen 0.60 alt limit kriterini sağlamaktadır. Dolayısıyla, araştırmada kullanılan ifadelerin yüksek derecede içsel tutarlılığı olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 4: Ölçek ve Boyutlarına Ait Güvenilirlik Analizi

Ölçek	Soru Sayısı	Güvenilirlik Katsayısı
Kişisel Tercih Sebepleri	9	0.904
Okul Bünyesinde Ortak Eşya Kullanım İmkanları	8	0.894
Okul Güven Kriterleri	7	0.862
Okul Tanınmasında Yararlanılan Faktörler	4	0.831
Okul Eğitim İmkanları	5	0.799
Okul Binası İle İlgili İmkanlar	3	0.839
İlköğretim Yönlendirmesi	3	0.782
Okulun Maddi Olanakları	2	0.797
Ölçeğin Genel Durumu	44	0.954

2.4. Ölçeği Oluşturan İfadelere İlişkin Analiz Sonuçları

Tablo 5. 407 katılımcının ölçekteki ifadelerine verdikleri cevapların frekans ve yüzde dağılımlarını göstermektedir. “Okulda teknolojilerden (akıllı tahta, projeksiyon, vb...) faydalanılarak ders anlatımının desteklenmesi” yargısına katılımcıların %41’i, “Okul sonrası etüt derslerinin bulunması” yargısına katılımcıların %30.2’si, “Okula ulaşımın rahat olması” yargısına katılımcıların %28.7’si pek çok seçeneğini belirtmektedirler.

Tablo 5: Ölçek İfadelerine İlişkin Bulgular (N=407)

<i>İfadeler</i>	<i>Hiç</i>		<i>Az</i>		<i>Orta</i>		<i>Çok</i>		<i>Pek Çok</i>	
	<i>N</i>	<i>%</i>	<i>N</i>	<i>%</i>	<i>N</i>	<i>%</i>	<i>N</i>	<i>%</i>	<i>N</i>	<i>%</i>
1. Okul binasının iyi ısıtılması	54	13.3	51	12.5	139	34.2	98	24.1	65	16.0
2. Okul binasının havalandırmasının yeterli olması	53	13.0	77	18.9	143	35.1	81	19.9	53	13.0
3. Okul binasının ışıklandırmasının yeterli olması	49	12.0	53	13.0	114	28.0	121	29.7	70	17.2
4. Okulun eve yakın olması	68	16.7	59	14.5	100	24.6	76	18.7	104	25.6
5. Okula ulaşımın rahat olması	35	8.6	60	14.7	99	24.3	96	23.6	117	28.7
6. Okulun servisinin güvenilir olması	100	24.6	40	9.8	94	23.1	83	20.4	90	22.1
7. Okulun iyi bir kantini/ yemekhanesinin temiz olması	51	12.5	63	15.5	106	26.0	90	22.1	97	23.8
8. Okulda acil çıkışının (yangın merdiveni) bulunması	101	24.8	52	12.8	82	20.1	72	17.7	100	24.6
9. Okul çevresinde güvenliğin sağlanmış olması	54	13.3	70	17.2	112	27.5	81	19.9	90	22.1
10. Okulun dışının ve çevresinin temiz	57	14.0	58	14.3	117	28.7	97	23.8	78	19.2

olması										
11. Okulun prestiji ve büyüklüğü	52	12.8	59	14.5	123	30.2	77	18.9	96	23.6
12. Okul içinde güvenliğin sağlanmış olması	40	9.8	65	16.0	112	27.5	94	23.1	96	23.6
13. Okuldaki laboratuvar olanakları	100	24.6	82	20.1	108	26.5	63	15.5	54	13.3
14. Okuldaki bilgisayar olanakları	81	19.9	74	18.2	108	26.5	60	14.7	84	20.6
15. Okulun spor olanakları	95	23.3	82	20.1	81	19.9	68	16.7	81	19.9
16. Ders araç-gereçlerinin etkili biçimde kullanılması	48	11.8	74	18.2	121	29.7	90	22.1	74	18.2
17. Tuvaletlerin kullanılabilirlik durumunun iyi olması	87	21.4	76	18.7	93	22.9	61	15.0	90	22.1
18. Okulda teknolojik aletlerin öğrenci tarafından kullanılabilmesi	99	24.3	79	19.4	79	19.4	68	16.7	82	20.1
19. Sınıflarda askılık ve bireysel dolap bulunması	134	32.9	82	20.1	69	17.0	56	13.8	66	16.2
20. Okulda teknolojilerden(akıl	24	5.9	26	6.4	89	21.9	101	24.8	167	41.0

lı tahta, projeksiyon, vb...) faydalanılarak ders anlatımının desteklenmesi										
21. Okulda iyi bir yabancı dil eğitiminin olması	53	13.0	53	13.0	109	26.8	96	23.6	96	23.6
22. Okulda sanat ve spor faaliyetlerinin düzenlenmesi	72	17.7	76	18.7	86	21.1	61	15.0	112	27.5
23. Okula kayıt ücretinin az alınması	125	30.7	58	14.3	98	24.1	42	10.3	84	20.6
24. Okul için yapılacak harcamaların az olması	91	22.4	73	17.9	127	31.2	52	12.8	64	15.7
25. Okulun öğrenciye yaptığı maddi ve sosyal yardımlar	129	31.7	75	18.4	85	20.9	58	14.3	60	14.7
26. Okulda öğrenciler için geziler, konferanslar ve seminerlerin yapılması	89	21.9	69	17.0	79	19.4	58	14.3	112	27.5
27. Okulun iyi bir öğretmen kadrosunun olması	38	9.3	31	7.6	116	28.5	93	22.9	129	31.7

28. Okul sonrası etüt derslerinin bulunması	79	19.4	57	14.0	77	18.9	71	17.4	123	30.2
29. Bu okula gitme isteğim	93	22.9	51	12.5	114	28.0	78	19.2	71	17.4
30. Okulun ilgi ve yeteneklerine uygun olması	66	16.2	72	17.7	130	31.9	72	17.7	67	16.5
31. Bir önceki okuldaki öğretmenin yönlendirmesi	165	40.5	69	17.0	82	20.1	49	12.0	42	10.3
32. Bir önceki okuldaki rehberlik servisinin yönlendirmesi	179	44.0	68	16.7	81	19.9	44	10.8	35	8.6
33. Okula giden arkadaşlarımla olmaları	108	26.5	76	18.7	86	21.1	71	17.4	66	16.2
34. Okuldaki ilk izlenimlerimin iyi olması	74	18.2	71	17.4	132	32.4	69	17.0	61	15.0
35. Okulla ilgili gazetede, haberlerde, internette, okul broşüründe gördüğü olumlu şeyler	158	38.8	67	16.5	87	21.4	47	11.5	48	11.8
36. Kişisel başarımla ve kapasitem	35	8.6	25	6.1	143	35.1	105	25.8	99	24.3
37. Okulun içinde	68	16.7	69	17.0	131	32.2	75	18.4	64	15.7

bulunduğu çevrenin sosyal durumu										
38. Okulun öğrencilerinin iyi hal ve hareketleri	87	21.4	73	17.9	117	28.7	72	17.7	58	14.3
39. Okulun verdiği eğitimin kendi görüş ve düşüncelerime uygun olması	63	15.5	67	16.5	140	34.4	70	17.2	67	16.5
40. Okuldaki personelin ve öğrencilerin birbirlerine karşı tutum ve davranışlarının iyi olması	71	17.4	62	15.2	97	23.8	113	27.8	64	15.7
41. Aileden birilerinin daha önce bu okula gitmesi	216	53.1	45	11.1	61	15.0	36	8.8	49	12.0
42. Okulları tanıtan fuarlardan edindiğim bilgilerden yararlandım.	228	56.0	60	14.7	55	13.5	38	9.3	26	6.4
43. Okulların hazırladığı tanıtım broşürlerinden yararlandım	234	57.5	50	12.3	62	15.2	39	9.6	22	5.4
44. Liseleri tanıtan kitle iletişim	196	48.2	55	13.5	63	15.5	55	13.5	38	9.3

araçlarından yararlandım.										
---------------------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Ölçekteki ifadelerin tanımlayıcı istatistik bulguları Tablo 6. ile sunulmaktadır. Tanımlayıcı istatistikler bağlamında ifadelerin minimum, maksimum, ortalama ve standart sapma değerleri gösterilmektedir. Değişkenlerin ortalaması 2.06 ile 3.42, standart sapma değerleri ise 0.78 ile 1.22 arasında değişmektedir.

Tablo 6: Ölçek ve Boyutlarına İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler (N=407)

İfadeler	Minimum	Maksimum	Ortalama	Std. Sp.
Kişisel Tercih Sebepleri	1	5	2.97	0.98
Okul Bünyesinde Ortak Eşya Kullanım İmkanları	1	5	2.92	1.06
Okul Güven Kriterleri	1	5	3.20	1.00
Okul Tanınmasında Yararlanılan Faktörler	1	5	2.06	1.10
Okul Eğitim İmkanları	1	5	3.42	1.01
Okul Binası İle İlgili İmkanlar	1	5	3.14	1.06
İlköğretim Yönlendirmesi	1	5	2.45	1.14
Okulun Maddi Olanakları	1	5	2.73	1.18
Okul Ulaşım Kriterleri	1	5	3.35	1.22
Okul Seçimini Etkileyen Faktörler (Ölçeğin Genel Durumu)	1	4.98	2.94	0.78

2.5. Normal Dağılım Analizi

Katılımcılara yönelik olarak boyutlara ait görüşlerin dağılımının normalliği SPSS programı yardımıyla Skewness ve Kurtosis değerleri ve P-P Plot grafikleri incelenerek ortaya konulmuştur. Tek değişkenli normalliği değerlendirmek için kullanılan istatistik yöntemlerden biri kurtosis ve skewness katsayılarının incelenmesidir. Bu değerlerin ± 2.0 arasında olması, dağılımın normallikten aşırı bir sapma göstermediği yönünde değerlendirilmektedir.

Skewness ve Kurtosis değerleri Tablo 7.'de sunulmaktadır. Değişkenlere ait P-P Plot grafikleri EK-1'de verilmektedir.

Tablo 7: Skewness ve Kurtosis Değerleri (n=407)

Değişkenler	Skewness	Kurtosis
Kişisel Tercih Sebepleri	0.097	-0.604
Okul Bünyesinde Ortak Eşya Kullanım İmkanları	0.188	-0.841
Okul Güven Kriterleri	-0.203	-0.668
Okul Tanınmasında Yararlanılan Faktörler	0.967	0.011
Okul Eğitim İmkanları	-0.306	-0.739
Okul Binası İle İlgili İmkanlar	-0.266	-0.380
İlköğretim Yönlendirmesi	0.454	-0.675
Okulun Maddi Olanakları	0.287	-0.852
Okul Ulaşım Kriterleri	-0.204	-0.998
Okul Seçimini Etkileyen Faktörler (Ölçeğin Genel Durumu)	0.060	-0.480

Test sonucuna göre; değişkenlerin ± 2.0 arasında değer aldığı ve normal dağılım gösterdiği saptanmaktadır. Aynı zamanda Ek-1'de yer alan P-P Plot grafikleri incelendiğinde de değişkenlerin normal dağılım gösterdiği belirlenmektedir. Çözümlenmelerde; parametrik teknikler kullanılmıştır.

2.6. Korelasyon Analizi

Tablo 8. değişkenler arasındaki ilişkileri ifade eden korelasyon katsayılarını sergilemektedir. Tablodaki Pearson korelasyon katsayıları araştırma değişkenleri arasındaki ilişkilere işaret etmektedir. Katılımcıların verileri incelenerek, sonuçları ortaya konulan Tablo 8.'deki korelasyon analizi, araştırma değişkenleri arasındaki ilişkilerin yönüne ve kuvvetine ilişkin fikir vermektedir.

Analiz sonuçları incelendiğinde katılımcıların kişisel tercih sebepleri ($r=0.856$), okul bünyesinde ortak eşya kullanım imkanları ($r=0.843$), okul güven kriterleri ($r=0.809$), okul tanınmasında yararlanılan faktörler ($r=0.631$), okul eğitim imkanları ($r=0.787$), okul binası ile ilgili imkanlar ($r=0.590$), ilköğretim yönlendirmesi ($r=0.637$), okulun maddi olanakları ($r=0.686$), okul ulaşım kriterleri ($r=0.365$) ile öğrencilerin okul seçimini etkileyen faktörler (genel durum) arasında 0.01 anlamlılık düzeyinde pozitif yönlü kuvvetli bir ilişki bulunmaktadır. Yani, kişisel tercih sebepleri, okul bünyesinde ortak eşya kullanım imkanları, okul güven düzeyi, okul tanınmasında yararlanılan unsurlar, okul eğitim imkanları, okul binası ile ilgili imkanlar, ilköğretim yönlendirmesi, okulun maddi olanakları, okul ulaşım kriterleri arttıkça öğrencilerin okul seçimi de olumlu olarak etkilenmektedir.

Tablo 8: Korelasyon Analizi (n=407)

Boyutlar	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Kişisel Tercih Sebepleri	1									
Okul Bünyesinde Ortak Eşya Kullanım İmkanları	.614**	1								
Okul Güven Kriterleri	.588**	.671**	1							

Okul Tanınmasında Yararlanılan Faktörler	.553**	.438**	.318**	1						
Okul Eğitim İmkanları	.615**	.633**	.618**	.402**	1					
Okul Binası İle İlgili İmkanlar	.427**	.375**	.534**	.325**	.446**	1				
İlköğretim Yönlendirmesi	.574**	.418**	.379**	.554**	.419**	.336**	1			
Okulun Maddi Olanakları	.535**	.546**	.502**	.370**	.495**	.400**	.393**	1		
Okul Ulaşım Kriterleri	.252**	.315**	.301**	.116**	.242**	.094	.110*	.206**	1	
Okul Seçimini Etkileyen Faktörler (Genel Durum)	.856**	.843**	.809**	.631**	.787**	.590**	.637**	.686**	.365**	1

** Pearson Korelasyonu $p < 0.01$ düzeyinde anlamlıdır.

* Pearson Korelasyonu $p < 0.05$ düzeyinde anlamlıdır.

2.7. Toplanan Verilerle İlgili Olarak Yapılan Fark Testleri

2.7.1. Cinsiyete Göre Yapılan Fark Testleri

Ölçek ve boyutları ile cinsiyet arasındaki ilişki “Bağımsız Gruplar t Testi”ne göre analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 9.’da verilmektedir.

Tablo 9: Cinsiyete Göre Farklılık Analizi (N=407)

Değişkenler	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	s.s.	F	t	P
Kişisel Tercih Sebepleri	Kız	221	2.95	0.99	0.027	-0.485	0.628
	Erkek	186	3.00	0.97			
Okul Bünyesinde Ortak Eşya Kullanım İmkanları	Kız	221	2.92	1.10	1.752	0.099	0.921
	Erkek	186	2.91	1.03			
Okul Güven Kriterleri	Kız	221	3.29	0.99	0.513	2.054	0.041
	Erkek	186	3.08	1.01			
Okul Tanınmasında Yararlanılan Faktörler	Kız	221	1.95	0.97	23.002	-2.218	0.027
	Erkek	186	2.20	1.22			
Okul Eğitim İmkanları	Kız	221	3.43	1.04	1.512	0.099	0.921
	Erkek	186	3.42	0.98			
Okul Binası İle İlgili İmkanlar	Kız	221	3.12	1.07	0.138	-0.417	0.677
	Erkek	186	3.17	1.04			
İlköğretim Yönlendirmesi	Kız	221	2.38	1.20	3.686	-1.388	0.166
	Erkek	186	2.53	1.06			
Okulun Maddi Olanakları	Kız	221	2.72	1.22	0.302	-0.081	0.936
	Erkek	186	2.73	1.15			
Okul Ulaşım Kriterleri	Kız	221	3.46	1.20	0.035	1.998	0.046
	Erkek	186	3.22	1.23			
Okul Seçimini Etkileyen Faktörler (Genel Durum)	Kız	221	2.94	0.79	0.204	0.002	0.999
	Erkek	186	2.94	0.77			

Tablo 9.'da, öğrencilerin kişisel tercih sebepleri, okul bünyesinde ortak eşya kullanım imkanları, okul eğitim imkanları, okul binası ile ilgili imkanlar, ilköğretim yönlendirmesi, okulun maddi olanakları ve okul seçimini etkileyen faktörler (genel durum) ile cinsiyetleri arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$). Ancak, okul güven kriterleri, okul tanınmasında yararlanılan faktörler ve okul ulaşım kriterleri ile cinsiyetleri arasında 0.05 anlamlılık düzeyinde istatistiki olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$).

Analiz bulguları incelendiğinde; kız öğrencilerin okul güven kriterleri ve okul ulaşım kriterleri erkek öğrencilere göre; erkek öğrencilerin ise okul tanınmasında yararlanılan faktörler kız öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

2.7.2. Okula Göre Yapılan Fark Testleri

Ölçek ve boyutları ile okul arasındaki ilişki “Bağımsız Gruplar t Testi”ne göre analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 10.'da verilmektedir.

Tablo 10: Okula Göre Farklılık Analizi (N=407)

Değişkenler	Okul	N	$\bar{X}$	s.s.	F	t	P
Kişisel Tercih Sebepleri	ML	266	2.96	0.97	0.152	-0.405	0.685
	AL	141	3.00	0.99			
Okul Bünyesinde Ortak Eşya Kullanım İmkanları	ML	266	2.95	1.05	0.997	0.834	0.405
	AL	141	2.86	1.10			
Okul Güven Kriterleri	ML	266	3.11	1.00	0.000	-2.486	0.013
	AL	141	3.36	0.99			
Okul Tanınmasında Yararlanılan Faktörler	ML	266	2.03	1.08	2.039	-0.675	0.500
	AL	141	2.11	1.14			
Okul Eğitim İmkanları	ML	266	3.34	1.02	0.910	-2.382	0.018
	AL	141	3.59	0.97			
Okul Binası İle İlgili İmkanlar	ML	266	3.02	0.98	5.720	-3.045	0.003
	AL	141	3.37	1.15			
İlköğretim	ML	266	2.48	1.12	0.067	0.726	0.469

Yönlendirmesi	AL	141	2.39	1.17			
Okulun Maddi Olanakları	ML	266	2.73	1.18	0.314	0.098	0.922
	AL	141	2.72	1.20			
Okul Ulaşım Kriterleri	ML	266	3.33	1.22	0.040	-0.377	0.707
	AL	141	3.38	1.22			
Okul Seçimini Etkileyen Faktörler (Genel Durum)	ML	266	2.91	0.79	0.002	-1.068	0.286
	AL	141	3.00	0.77			

Tablo 10.'da, öğrencilerin kişisel tercih sebepleri, okul bünyesinde ortak eşya kullanım imkanları, okul tanınmasında yararlanılan faktörler, ilköğretim yönlendirmesi, okulun maddi olanakları, okul ulaşım kriterleri ve okul seçimini etkileyen faktörler (genel durum) ile okul arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$). Ancak, okul güven kriterleri, okul eğitim imkanları ve okul binası ile ilgili imkanlar ile okul arasında 0.05 anlamlılık düzeyinde istatistiki olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$).

Analiz bulguları incelendiğinde; anadolu lisesinde okuyan öğrencilerin okul güven kriterleri, okul eğitim imkanları ve okul binası ile ilgili imkanları meslek lisesinde okuyan öğrencilere göre daha yüksek olduğu saptanmaktadır.

2.7.3. Sınıfa Göre Yapılan Fark Testleri

Ölçek ve boyutları ile sınıf arasındaki ilişki “Bağımsız Gruplar t Testi”ne göre analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 11.'de verilmektedir.

Tablo 11: Sınıfa Göre Farklılık Analizi (N=407)

Değişkenler	Sınıf	N	$\bar{X}$	s.s.	F	t	P
Kişisel Tercih Sebepleri	9.	251	3.05	0.95	0.486	2.107	0.036
	12.	156	2.84	1.01			
Okul Bünyesinde Ortak Eşya Kullanım İmkanları	9.	251	2.92	1.02	2.551	-0.006	0.995
	12.	156	2.92	1.13			

Okul Güven Kriterleri	9.	251	3.29	0.96	2.879	2.413	0.016
	12.	156	3.04	1.05			
Okul Tanınmasında Yararlanılan Faktörler	9.	251	2.11	1.12	1.489	1.120	0.263
	12.	156	1.98	1.06			
Okul Eğitim İmkanları	9.	251	3.49	0.96	4.317	1.663	0.097
	12.	156	3.31	1.08			
Okul Binası İle İlgili İmkanlar	9.	251	3.35	0.98	4.456	4.844	0.000
	12.	156	2.82	1.10			
İlköğretim Yönlendirmesi	9.	251	2.57	1.12	0.017	2.764	0.006
	12.	156	2.25	1.14			
Okulun Maddi Olanakları	9.	251	2.73	1.16	0.891	0.008	0.994
	12.	156	2.73	1.23			
Okul Ulaşım Kriterleri	9.	251	3.22	1.22	0.135	-2.819	0.005
	12.	156	3.57	1.20			
Okul Seçimini Etkileyen Faktörler (Genel Durum)	9.	251	3.00	0.75	1.643	1.940	0.053
	12.	156	2.85	0.83			

Tablo 11.'e göre, öğrencilerin okul bünyesinde ortak eşya kullanım imkanları, okul tanınmasında yararlanılan faktörler, okul eğitim imkanları, okulun maddi olanakları ve okul seçimini etkileyen faktörler (genel durum) ile sınıf arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$). Ancak, kişisel tercih sebepleri, okul güven kriterleri, okul binası ile ilgili imkanlar, ilköğretim yönlendirmesi ve okul ulaşım kriterleri ile sınıf arasında 0.05 anlamlılık düzeyinde istatistiki olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$).

Analiz bulguları incelendiğinde; 9. sınıfta okuyan öğrencilerin kişisel tercih sebepleri, okul güven kriterleri, okul binası ile ilgili imkanlar, ilköğretim yönlendirmesi 12. sınıfta okuyan öğrencilere göre; 12. sınıfta okuyan öğrencilerin ise okul ulaşım kriterleri 9. sınıfta okuyan öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirlenmektedir.

2.7.4. Gitmek İstedikleri Okul Türüne Göre Yapılan Fark Testleri

Ölçek ve boyutları ile gitmek istedikleri okul türü arasındaki ilişki “Bağımsız Gruplar t Testi”ne göre analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 11.’de verilmektedir.

Tablo 12: Gitmek İstenilen Okul Türüne Göre Farklılık Analizi (N=407)

Değişkenler	Okul	N	$\bar{X}$	s.s.	F	t	P
Kişisel Tercih Sebepleri	AL	200	3.02	1.00	0.811	1.055	0.292
	Diğer	207	2.92	0.96			
Okul Bünyesinde Ortak Eşya Kullanım İmkanları	AL	200	2.94	1.05	0.139	0.323	0.747
	Diğer	207	2.90	1.08			
Okul Güven Kriterleri	AL	200	3.29	1.01	0.012	1.768	0.078
	Diğer	207	3.11	0.99			
Okul Tanınmasında Yararlanılan Faktörler	AL	200	2.02	1.08	0.463	-0.699	0.485
	Diğer	207	2.10	1.11			
Okul Eğitim İmkanları	AL	200	3.41	1.02	0.088	-0.176	0.860
	Diğer	207	3.43	1.00			
Okul Binası İle İlgili İmkanlar	AL	200	3.19	1.05	0.001	0.780	0.436
	Diğer	207	3.10	1.06			
İlköğretim Yönlendirmesi	AL	200	2.56	1.16	0.404	1.847	0.065
	Diğer	207	2.35	1.11			
Okulun Maddi Olanakları	AL	200	2.71	1.17	0.198	-0.328	0.743
	Diğer	207	2.75	1.20			
Okul Ulaşım Kriterleri	AL	200	3.29	1.26	2.522	-0.930	0.353
	Diğer	207	3.41	1.19			
Okul Seçimini Etkileyen Faktörler (Genel Durum)	AL	200	2.97	0.91	1.352	0.748	0.455
	Diğer	207	2.91	0.75			

Tablo 12.’deki analiz sonuçlarına göre, öğrencilerin kişisel tercih sebepleri, okul bünyesinde ortak eşya kullanım imkanları, okul güven kriterleri, okul tanınmasında

yararlanılan faktörler, okul eğitim imkanları, okul binası ile ilgili imkanlar, ilköğretim yönlendirmesi, okulun maddi olanakları, okul ulaşım kriterleri ve okul seçimini etkileyen faktörler (genel durum) ile gitmek istedikleri okul türü arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$).

2.7.5. Ailenin Aylık Gelirine Göre Yapılan Fark Testleri

Ölçek ve boyutları ile ailenin aylık geliri arasındaki ilişki “*Tek Yönlü ANOVA Analizi*”ne göre analiz edilmiştir. Grup varyanslarının homojenlik analizi için Levene Testi kullanılmıştır. Tablo 13. Levene Testine ait sonuçları göstermektedir.

Tablo 13: Ailenin Aylık Geliri - Levene Testi

Değişkenler	Levene Değeri	p Değeri
Kişisel Tercih Sebepleri	0.543	0.705
Okul Bünyesinde Ortak Eşya Kullanım İmkanları	0.197	0.940
Okul Güven Kriterleri	1.660	0.158
Okul Tanınmasında Yararlanılan Faktörler	1.201	0.310
Okul Eğitim İmkanları	0.445	0.776
Okul Binası İle İlgili İmkanlar	1.689	0.152
İlköğretim Yönlendirmesi	0.824	0.510
Okulun Maddi Olanakları	1.365	0.245
Okul Ulaşım Kriterleri	2.130	0.076
Okul Seçimini Etkileyen Faktörler (Ölçeğin Genel Durumu)	0.835	0.503

Tablo 13. incelendiğinde; değişkenlerin grup varyansının eşit olduğu tespit edilmektedir ($p>0.05$). Grupların birbirinden istatistiki olarak farklı olduğunu belirlemek

için değişkenlere ikili karşılaştırma testlerinden “Tukey Testi” uygulanmıştır. Tek Yönlü ANOVA Analizi sonuçları Tablo 14.’te verilmektedir.

Tablo 14: Ailenin Aylık Gelirine Göre Farklılık Analizi (N=407)

ANOVA Sonuçları									
Değişkenler	Gelir	N	$\bar{X}$	SH _x	Var. K.	K. T.	K. O.	F	P
Kişisel Tercih Sebepleri	1300 TL ve Altı	40	2,64	0,86	G. Arası	7,865	1,966	2,052	0,086
	1301-2000 TL	227	3,05	0,98	Grup İçi	385,16	0,958		
	2001-2500 TL	51	3,05	0,91	Toplam	393,02			
	2501-3500 TL	57	2,97	1,01					
	3501 TL ve Üzeri	32	2,73	1,09					
	Toplam	407	2,97	0,98					
Okul Bünyesinde Ortak Eşya Kullanım İmkanları	1300 TL ve Altı	40	2,78	1,16	G. Arası	5,824	1,456	1,278	0,278
	1301-2000 TL	227	2,95	1,06	Grup İçi	457,92	1,139		
	2001-2500 TL	51	3,04	0,99	Toplam	463,74			
	2501-3500 TL	57	3,00	1,09					
	3501 TL ve Üzeri	32	2,57	1,01					
	Toplam	407	2,92	1,06					
Okul Güven Kriterleri	1300 TL ve Altı	40	2,87	0,98	G. Arası	9,585	2,396	2,395	0,050
	1301-2000 TL	227	3,26	0,97	Grup İçi	402,25	1,001		

	2001-2500 TL	51	3,39	0,90	Toplam	411,83			
	2501-3500 TL	57	3,13	1,10					
	3501 TL ve Üzeri	32	2,94	1,15					
	Toplam	407	3,20	1,00					
Okul Tanınmasında Yararlanılan Faktörler	1300 TL ve Altı	40	1,74	0,91	G. Arası	5,070	1,268	1,045	0,384
	1301-2000 TL	227	2,11	1,09	Grup İçi	487,51	1,213		
	2001-2500 TL	51	2,12	1,13	Toplam	492,58			
	2501-3500 TL	57	2,09	1,15					
	3501 TL ve Üzeri	32	1,99	1,18					
	Toplam	407	2,06	1,10					
Okul Eğitim İmkanları	1300 TL ve Altı	40	3,26	0,96	G. Arası	7,461	1,865	1,830	0,122
	1301-2000 TL	227	3,49	1,00	Grup İçi	409,70	1,019		
	2001-2500 TL	51	3,50	0,97	Toplam	417,16			
	2501-3500 TL	57	3,41	0,98					
	3501 TL ve Üzeri	32	3,03	1,16					
	Toplam	407	3,42	1,01					
Okul Binası İle İlgili	1300 TL ve Altı	40	2,87	0,81	G. Arası	4,463	1,116	0,989	0,413

İmkanlar	1301- 2000 TL	227	3,15	1,10	Grup İçi	453,61	1,128		
	2001- 2500 TL	51	3,29	1,06	Toplam	458,08			
	2501- 3500 TL	57	3,12	1,07					
	3501 TL ve Üzeri	32	3,25	0,96					
	Toplam	407	3,14	1,06					
İlköğretim Yönlendirme si	1300 TL ve Altı	40	2,02	1,06	G. Arası	11,809	2,952	2,282	0,060
	1301- 2000 TL	227	2,51	1,16	Grup İçi	519,95	1,293		
	2001- 2500 TL	51	2,68	1,16	Toplam	531,76			
	2501- 3500 TL	57	2,39	1,09					
	3501 TL ve Üzeri	32	2,30	1,02					
	Toplam	407	2,45	1,14					
Okulun Maddi Olanakları	1300 TL ve Altı	40	2,70	1,20	G. Arası	10,168	2,542	1,811	0,126
	1301- 2000 TL	227	2,71	1,17	Grup İçi	564,23	1,404		
	2001- 2500 TL	51	2,96	1,12	Toplam	574,40			
	2501- 3500 TL	57	2,84	1,33					
	3501 TL ve Üzeri	32	2,28	1,06					
	Toplam	407	2,73	1,18					

Okul Ulaşım Kriterleri	1300 TL ve Altı	40	2,88	1,46	G. Arası	18,783	4,696	3,190	0,013
	1301- 2000 TL	227	3,41	1,18	Grup İçi	591,66	1,472		
	2001- 2500 TL	51	3,70	1,10	Toplam	610,44			
	2501- 3500 TL	57	3,27	1,16					
	3501 TL ve Üzeri	32	3,07	1,32					
Toplam		407	3,35	1,22					
Okul Seçimini Etkileyen Faktörler (Genel Durum)	1300 TL ve Altı	40	2,68	0,67	G. Arası	6,381	1,595	2,611	0,035
	1301- 2000 TL	227	2,99	0,78	Grup İçi	245,60	0,611		
	2001- 2500 TL	51	3,08	0,73	Toplam	251,98			
	2501- 3500 TL	57	2,95	0,80					
	3501 TL ve Üzeri	32	2,69	0,87					
Toplam		407	2,94	0,78					

Tablo 14.'e göre, kişisel tercih sebepleri, okul bünyesinde ortak eşya kullanım imkanları, okul güven kriterleri, okul tanınmasında yararlanılan faktörler, okul eğitim imkanları, okul binası ile ilgili imkanlar, ilköğretim yönlendirmesi, okulun maddi olanakları ailenin aylık gelirine göre istatistiki olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

Ancak, okul ulaşım kriterleri ve okul seçimini etkileyen faktörler (genel durum) ailenin aylık gelirine göre istatistiki olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<0.05$).

Tek yönlü ANOVA analizi sonucunda ailenin aylık gelir dağılımının en azından bir grup için diğerlerinden farklı olduğu saptanmıştır. Grupların birbirinden istatistiki olarak farklı olduğunu belirlemek için ikili karşılaştırma testlerinden “Tukey Testi” yapılmıştır. Tablo 15. Tukey Testi sonuçlarını vermektedir.

Tablo 15: Ailenin Aylık Gelirine Göre Tukey Testi Sonuçları

Değişken	Gelir (I)	Gelir (J)	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Hata	Anlamlılık Düzeyi
Okul Ulaşım Kriterleri	2001-2500 TL	1300 TL ve Altı	0.818*	0.25	0.013
		1301-2000 TL	0.287	0.18	0.544
		2501-3500 TL	0.433	0.23	0.343
		3501 TL ve Üzeri	0.627	0.27	0.149

Analiz sonuçlarına göre; 2001 ile 2500 TL arasında aylık gelire sahip olan ailelerde okul ulaşım kriterleri 1300 TL ve altında aylık gelire sahip olan ailelerden daha yüksek olduğu saptanmaktadır ($p<0.05$).

2.7.6. Annenin Eğitim Durumuna Göre Yapılan Fark Testleri

Ölçek ve boyutları ile annenin eğitim durumu arasındaki ilişki “Tek Yönlü ANOVA Analizi”ne göre analiz edilmiştir. Grup varyanslarının homojenlik analizi için Levene Testi kullanılmıştır. Tablo 16. Levene Testine ait sonuçları göstermektedir.

Tablo 16: Annenin Eğitim Durumu - Levene Testi

Değişkenler	Levene Değeri	p Değeri
Kişisel Tercih Sebepleri	0.406	0.805
Okul Bünyesinde Ortak Eşya Kullanım İmkanları	1.054	0.379
Okul Güven Kriterleri	1.160	0.328
Okul Tanınmasında Yararlanılan Faktörler	1.913	0.107
Okul Eğitim İmkanları	2.228	0.065
Okul Binası İle İlgili İmkanlar	0.633	0.639
İlköğretim Yönlendirmesi	0.444	0.777
Okulun Maddi Olanakları	0.346	0.847
Okul Ulaşım Kriterleri	0.354	0.841
Okul Seçimini Etkileyen Faktörler (Ölçeğin Genel Durumu)	1.020	0.397

Tablo 16. incelendiğinde; değişkenlerin grup varyansının eşit olduğu tespit edilmektedir ($p>0.05$). Grupların birbirinden istatistiki olarak farklı olduğunu belirlemek için değişkenlere ikili karşılaştırma testlerinden “Tukey Testi” uygulanmıştır. Tek Yönlü ANOVA Analizi sonuçları Tablo 17.’de verilmektedir.

Tablo 17: Annenin Eğitim Durumuna Göre Farklılık Analizi (N=407)

ANOVA Sonuçları									
Değişkenler	Eğitim	N	$\bar{X}$	SH _x	Var. K.	K. T.	K. O.	F	P
Kişisel Tercih Sebepleri	Okur-yazar değil	35	2,83	0,93	G. Arası	6,451	1,613	1,677	0,154
	İlkokul	223	2,92	0,95	Grup İçi	386,57	0,962		
	Ortaokul	102	3,04	0,98	Toplam	393,02			

	Lise	38	3,30	1,08					
	Üniversite	9	2,69	1,26					
	Toplam	407	2,97	0,98					
Okul Bünyesinde Ortak Eşya Kullanım İmkanları	Okur- yazar değil	35	2,72	0,93	G. Arası	4,881	1,220	1,069	0,371
	İlkokul	223	2,88	1,08	Grup İçi	458,86	1,141		
	Ortaokul	102	2,97	1,09	Toplam	463,74			
	Lise	38	3,20	0,98					
	Üniversite	9	2,88	1,18					
	Toplam	407	2,92	1,06					
Okul Güven Kriterleri	Okur- yazar değil	35	3,05	1,01	G. Arası	4,842	1,211	1,196	0,312
	İlkokul	223	3,15	1,00	Grup İçi	406,99	1,012		
	Ortaokul	102	3,21	0,99	Toplam	411,83			
	Lise	38	3,50	0,92					
	Üniversite	9	3,30	1,42					
	Toplam	407	3,20	1,00					
Okul Tanınmasınd a Yararlanılan Faktörler	Okur- yazar değil	35	2,01	1,03	G. Arası	2,440	0,610	0,500	0,736
	İlkokul	223	2,03	1,04	Grup İçi	490,14	1,219		
	Ortaokul	102	2,06	1,15	Toplam	492,58			
	Lise	38	2,30	1,33					
	Üniversite	9	2,05	1,21					
	Toplam	407	2,06	1,10					
Okul Eğitim İmkanları	Okur- yazar	35	3,45	0,91	G. Arası	4,397	1,099	1,071	0,371

	değil								
	İlkokul	223	3,33	1,05	Grup İçi	412,76	1,027		
	Ortaokul	102	3,55	0,90	Toplam	417,16			
	Lise	38	3,56	1,03					
	Üniversite	9	3,53	1,28					
	Toplam	407	3,42	1,01					
Okul Binası İle İlgili İmkanlar	Okur- yazar değil	35	3,34	1,13	G. Arası	8,848	2,212	1,979	0,097
	İlkokul	223	3,02	1,01	Grup İçi	449,23	1,117		
	Ortaokul	102	3,26	1,05	Toplam	458,08			
	Lise	38	3,40	1,16					
	Üniversite	9	3,22	1,30					
Toplam	407	3,14	1,06						
İlköğretim Yönlendirme si	Okur- yazar değil	35	2,42	1,24	G. Arası	3,537	0,884	0,673	0,611
	İlkokul	223	2,38	1,13	Grup İçi	528,23	1,314		
	Ortaokul	102	2,58	1,11	Toplam	531,76			
	Lise	38	2,57	1,18					
	Üniversite	9	2,25	1,22					
Toplam	407	2,45	1,14						
Okulun Maddi Olanakları	Okur- yazar değil	35	2,62	1,08	G. Arası	2,291	0,573	0,402	0,807
	İlkokul	223	2,71	1,21	Grup İçi	572,11	1,423		
	Ortaokul	102	2,76	1,17	Toplam	574,40			
	Lise	38	2,89	1,21					
	Üniversite	9	2,44	1,22					
Toplam	407	2,73	1,18						

Okul Ulaşım Kriterleri	Okur-yazar değil	35	3,45	1,26	G. Arası	3,547	0,887	0,587	0,672
	İlkokul	223	3,30	1,22	Grup İçi	606,90	1,510		
	Ortaokul	102	3,36	1,17	Toplam	610,44			
	Lise	38	3,57	1,28					
	Üniversite	9	3,05	1,48					
Toplam		407	3,35	1,22					
Okul Seçimini Etkileyen Faktörler (Genel Durum)	Okur-yazar değil	35	2,86	0,67	G. Arası	3,642	0,910	1,474	0,209
	İlkokul	223	2,89	0,78	Grup İçi	248,34	0,618		
	Ortaokul	102	3,00	0,78	Toplam	251,98			
	Lise	38	3,19	0,80					
	Üniversite	9	2,86	1,12					
Toplam		407	2,94	0,78					

Tablo 17.'ye göre, kişisel tercih sebepleri, okul bünyesinde ortak eşya kullanım imkanları, okul güven kriterleri, okul tanınmasında yararlanılan faktörler, okul eğitim imkanları, okul binası ile ilgili imkanlar, ilköğretim yönlendirmesi, okulun maddi olanakları, okul ulaşım kriterleri ve okul seçimini etkileyen faktörler (genel durum) annenin eğitim durumuna göre istatistiki olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

2.7.7. Babanın Eğitim Durumuna Göre Yapılan Fark Testleri

Ölçek ve boyutları ile babanın eğitim durumu arasındaki ilişki “*Tek Yönlü ANOVA Analizi*”ne göre analiz edilmiştir. Grup varyanslarının homojenlik analizi için Levene Testi kullanılmıştır. Tablo 18. Levene Testine ait sonuçları göstermektedir.

Tablo 18: Babanın Eğitim Durumu - Levene Testi

Değişkenler	Levene Değeri	p Değeri
Kişisel Tercih Sebepleri	2.222	0.066
Okul Bünyesinde Ortak Eşya Kullanım İmkanları	1.265	0.283
Okul Güven Kriterleri	0.481	0.750
Okul Tanınmasında Yararlanılan Faktörler	1.525	0.194
Okul Eğitim İmkanları	1.527	0.193
Okul Binası İle İlgili İmkanlar	0.592	0.668
İlköğretim Yönlendirmesi	0.359	0.838
Okulun Maddi Olanakları	0.602	0.661
Okul Ulaşım Kriterleri	0.560	0.692
Okul Seçimini Etkileyen Faktörler (Ölçeğin Genel Durumu)	1.982	0.096

Tablo 18. incelendiğinde; değişkenlerin grup varyansının eşit olduğu tespit edilmektedir ($p>0.05$). Grupların birbirinden istatistiki olarak farklı olduğunu belirlemek için değişkenlere ikili karşılaştırma testlerinden “Tukey Testi” uygulanmıştır. Tek Yönlü ANOVA Analizi sonuçları Tablo 19.’da verilmektedir.

Tablo 19: Babanın Eğitim Durumuna Göre Farklılık Analizi (N=407)

ANOVA Sonuçları									
Değişkenler	Eğitim	N	$\bar{X}$	SH _x	Var. K.	K. T.	K. O.	F	P
Kişisel Tercih Sebepleri	Okur-yazar değil	13	2,82	0,89	G. Arası	4,541	1,135	1,175	0,321
	İlkokul	168	2,87	0,90	Grup İçi	388,48	0,966		
	Ortaokul	127	3,02	1,04	Toplam	393,02			

	Lise	78	3,09	1,00					
	Üniversite	21	3,20	1,19					
	Toplam	407	2,97	0,98					
Okul Bünyesinde Ortak Eşya Kullanım İmkanları	Okur- yazar değil	13	3,14	0,80	G. Arası	6,704	1,676	1,474	0,209
	İlkokul	168	2,78	1,07	Grup İçi	457,04	1,137		
	Ortaokul	127	3,03	1,07	Toplam	463,74			
	Lise	78	2,95	1,03					
	Üniversite	21	3,16	1,20					
	Toplam	407	2,92	1,06					
Okul Güven Kriterleri	Okur- yazar değil	13	3,06	0,89	G. Arası	5,019	1,255	1,240	0,293
	İlkokul	168	3,08	0,98	Grup İçi	406,81	1,012		
	Ortaokul	127	3,31	0,98	Toplam	411,83			
	Lise	78	3,22	1,07					
	Üniversite	21	3,38	1,13					
	Toplam	407	3,20	1,00					
Okul Tanınmasınd a Yararlanılan Faktörler	Okur- yazar değil	13	1,80	0,84	G. Arası	2,779	0,695	0,570	0,684
	İlkokul	168	2,01	1,02	Grup İçi	489,80	1,218		
	Ortaokul	127	2,06	1,14	Toplam	492,58			
	Lise	78	2,19	1,20					
	Üniversite	21	2,14	1,23					
	Toplam	407	2,06	1,10					
Okul Eğitim İmkanları	Okur- yazar	13	3,84	0,64	G. Arası	10,439	2,610	2,580	0,037

	değil								
	İlkokul	168	3,26	1,01	Grup İçi	406,72	1,012		
	Ortaokul	127	3,57	0,98	Toplam	417,16			
	Lise	78	3,40	0,99					
	Üniversite	21	3,66	1,26					
	Toplam	407	3,42	1,01					
Okul Binası İle İlgili İmkanlar	Okur- yazar değil	13	3,30	1,15	G. Arası	7,592	1,898	1,694	0,151
	İlkokul	168	2,99	1,03	Grup İçi	450,48	1,121		
	Ortaokul	127	3,26	1,12	Toplam	458,08			
	Lise	78	3,28	0,98					
	Üniversite	21	3,09	1,07					
Toplam	407	3,14	1,06						
İlköğretim Yönlendirme si	Okur- yazar değil	13	2,41	1,29	G. Arası	7,301	1,825	1,399	0,234
	İlkokul	168	2,31	1,08	Grup İçi	524,46	1,305		
	Ortaokul	127	2,62	1,15	Toplam	531,76			
	Lise	78	2,49	1,19					
	Üniversite	21	2,41	1,19					
Toplam	407	2,45	1,14						
Okulun Maddi Olanakları	Okur- yazar değil	13	2,66	1,14	G. Arası	6,127	1,532	1,084	0,364
	İlkokul	168	2,61	1,16	Grup İçi	568,28	1,414		
	Ortaokul	127	2,88	1,21	Toplam	574,40			
	Lise	78	2,68	1,15					
	Üniversite	21	2,92	1,38					
Toplam	407	2,73	1,18						

Okul Ulaşım Kriterleri	Okur- yazar değil	13	3,92	1,05	G. Arası	8,720	2,180	1,456	0,215
	İlkokul	168	3,27	1,23	Grup İçi	601,72	1,497		
	Ortaokul	127	3,31	1,24	Toplam	610,44			
	Lise	78	3,53	1,19					
	Üniversite	21	3,16	1,17					
Toplam		407	3,35	1,22					
Okul Seçimini Etkileyen Faktörler (Genel Durum)	Okur- yazar değil	13	2,98	0,47	G. Arası	4,266	1,066	1,731	0,142
	İlkokul	168	2,82	0,73	Grup İçi	247,72	0,616		
	Ortaokul	127	3,04	0,82	Toplam	251,98			
	Lise	78	3,00	0,80					
	Üniversite	21	3,09	0,95					
Toplam		407	2,94	0,78					

Tablo 19.'ye göre, kişisel tercih sebepleri, okul bünyesinde ortak eşya kullanım imkanları, okul güven kriterleri, okul tanınmasında yararlanılan faktörler, okul binası ile ilgili imkanlar, ilköğretim yönlendirmesi, okulun maddi olanakları, okul ulaşım kriterleri ve okul seçimini etkileyen faktörler (genel durum) babanın eğitim durumuna göre istatistiki olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0.05$). Ancak, okulun eğitim imkanları babanın eğitim durumuna göre istatistiki olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<0.05$).

4.2. SONUÇ VE ÖNERİLER

SONUÇ

Bu çalışmada genel olarak ortaöğretim öğrencilerinin öğrenimlerini sürdürdüğü ortaöğretim (lise) öğrencilerinin okul seçimini etkileyen faktörlerin belirlenmesi ve bu faktörlerin hangi durumlarda değişim gösterdiğinin ortaya çıkarılması üzerinde durulmuştur.

Araştırmamız da %54.3 kız öğrenci, %45.7 erkek öğrenci bize katkı sağlamışlardır. Bu öğrencilerin %61.7'si 9. Sınıf, %38.3'ü 12. Sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. 12. Sınıf öğrencilerinin oran düşüklüğünün sebebi 2. Yarıyılıda üniversite sınavı için okuldan izin almalarıdır.

Sancaktepe ilçesinde gerçekleştirilen bu araştırmada anne ve babaların eğitim düzeyi ilkokul, ortaokul üzerinde yoğunlaştığını görüyoruz. Lisansüstü eğitim hiç yokken, lisans eğitimi alan veliler % 7.4 olarak belirtilmiştir. Bu sonuç, bölge eğitim düzeyinin düşüklüğünü gözler önüne sermektedir. Ailelerin aylık gelirlerinin de düşük olduğu belirlenmiştir. Annelerin %70'i çalışmazken, babaların %69'u özel sektörde çalışmaktadır.

Orta öğretim öğrencilerinin öğrenimlerini sürdürdüğü liseyi tercih etme sebepleri açısından "kişisel tercih sebepleri, okul bünyesinde ortak eşya kullanım imkanları, okul güven kriterleri, okul tanınmasında yararlanılan faktörler, okul eğitim imkanları, okul binası ile ilgili imkanlar, ilköğretim yönlendirmesi, okulun maddi olanakları, okul ulaşım kriterleri" olarak dokuz faktör belirlenmiştir. Daha sonra bu faktörlerin öğrencilerin demografik yapısına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Bu sonuçta ulaşılan bulgular aşağıda özetlenmiştir.

Analiz sonuçları incelendiğinde yukarıda belirtmiş olduğumuz dokuz faktör arttıkça öğrencilerin okul seçimi de olumlu olarak etkilenmektedir.

Cinsiyete göre yapılan fark testlerinde, kız öğrencilerin okul güven kriterleri ve okul ulaşım kriterleri erkek öğrencilere göre; erkek öğrencilerin ise okul tanınmasında yararlanılan faktörler kız öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Okul güven kriterleri ve okul ulaşım kriterleri cinsiyete göre farklılık göstermesinden yola çıkılarak

bölgede cinsiyete göre yaşam koşullarının değiştiği yönünde düşünebiliriz. Bu sonuca dayanarak bölgede yaşam şartlarının hem kız hem de erkek öğrencilere göre gözden geçirilip, gerekli değişiklikleri gerçekleştirmelerinin faydalı olacağını düşünmekteyiz. Özellikle kız öğrencilerinin kendilerine olan güvenlerini geliştirmek adına sosyal ve sportif faaliyetler gerçekleştirmeleri önerilebilir.

Okula göre yapılan fark testlerinde, Anadolu lisesinde okuyan öğrencilerin okul güven kriterleri, okul eğitim imkanları ve okul binası ile ilgili imkanları Meslek lisesinde okuyan öğrencilere göre daha yüksek olduğu saptanmaktadır. Okullarımızın hepsinde güvenlik, eğitim ve fiziki imkanlar gibi kriterlerin standart kaliteyi muhafaza etmesi için idarenin kendi bünyesi ihtiyacına göre bir takım tedbirler alması önerilmektedir.

Sınıfa göre yapılan fark testlerinde, 9. sınıfta okuyan öğrencilerin kişisel tercih sebepleri, okul güven kriterleri, okul binası ile ilgili imkanlar, ilköğretim yönlendirmesi 12. sınıfta okuyan öğrencilere göre; 12. sınıfta okuyan öğrencilerin ise okul ulaşım kriterleri 9. sınıfta okuyan öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirlenmektedir. Sınıflar arasında gözlemlenen bu sonuçlarda okul ulaşım imkanlarının ilerlemiş olması sevindiricidir. Kişisel tercih sebepleri, ilköğretim yönlendirmesi gibi faktörlerinde her okulda ileri düzeyde olması önerilmektedir. Yönlendirmelerin sağlıklı bir şekilde gerçekleşebilmesi için düzenli takip yapılmasının önemi yadsınamayacak bir gerçektir. Yönlendirmeyi gerçekleştirecek öğretmenin mesleki alanda gelişimleri takip ederek maksimum verim elde etme çabası hem kendisi hem de öğrencileri için pozitif yönlü olacağı tahmin edilmektedir.

Ailenin aylık gelirine göre yapılan fark testlerinde, okul ulaşım kriterleri ve okul seçimini etkileyen faktörler (genel durum) ailenin aylık gelirine göre istatistiki olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir. Analiz sonuçlarına göre; 2001 ile 2500 TL arasında aylık gelire sahip olan ailelerde okul ulaşım kriterleri 1300 TL ve altında aylık gelire sahip olan ailelerden daha yüksek olduğu saptanmaktadır. Okullarımızın ihtiyaç sahibi öğrencilerine ulaşım hizmetleri konusunda destek sağlanması önerilmektedir.

ÖNERİLER

Araştırmada ulaşılan sonuçlara göre geliştirilen öneriler aşağıda sunulmuştur:

1. Öğrencilere okullarla ilgili fiziksel, eğitimsel ve kişisel kriterler belirlenmesi tavsiye edilmektedir. Bu kriterler öğrencilerin gelecekleri konusunda daha somut bakmalarını ve olası bir yanlış tercih yapmalarını önlemek için gerekli olduğunu düşünmekteyiz.

2. Okul ziyaretlerinde bulunarak okulun kriterlerine ne kadar uygun olup olmadığına bakarak seçimlerini buna göre yapması ile ilgili olarak veli ve öğrencilerin bilinçlendirilmesi önerilmektedir. Bu öneri, hem öğrencilerin başarı düzeylerini etkileyeceği hem de okuldaki sorunlu öğrenci sayısının olumlu yönde değişeceğini düşünmekteyiz.

3. Okul yöneticileri veya rehber öğretmen tarafından okulu ziyaret eden öğrencilere gözlemlemek istedikleri derslere katılmaları konusunda kolaylıklar sağlanmasının faydalı olacağını düşünmekteyiz. Öğrencilerin hayalleri ve düşüncelerinin gerçekliğini ölçmesi için bu öneri maddesinin değerlendirilmesini özellikle tavsiye ediyoruz.

4. Okullar akademik başarılarını öğrencilere duyurmak için çalışmalar yapmalıdırlar. Öğrencilerin okulları tanımaları ve değerlendirmeleri için akademik başarılarından haberdar olmalarının önemli olduğunu düşünmekteyiz.

5. Bir öğrenci , ailesi ile birlikte, bir okula ziyarete geldiğinde okul yöneticileri ve personeli bu kişilere sıcak ve olumlu davranmaya dikkat etmelidir. Okuldaki sıcak atmosfer duyguları harekete geçireceği için ziyaretlerde öğrencilere gereken ilginin gösterilmesi önerilmektedir.

6. İlköğretimdeki rehberlik servisleri öğrencileri yönlendirme konusunda daha etkin çalışmalar yapmalıdır. Öncelikle öğrencileri bilinçlendirmek adına tercih kavramının içi doldurularak anlatılmasında fayda olduğunu düşünüyoruz. Sonrasında tercihi kimlerin neden ve nasıl yapmaları gerektiğini öğretip doğru yönlendirmek, sağlıklı sonuçlar elde edileceğini tahmin etmekteyiz.

7. Okul gezileri, lise tanıtım günleri ve yazılı materyaller idare tarafından hazırlanmalıdır. Yöneticilerin kendilerini tanımlarına fırsat oluşturmaları için bu tarz değerlendirmelerin faydalı olacağı görüşündeyiz.

8. Okuldaki personel ve öğrenciler arasındaki ilişkilere dikkat edilmeli ve olumlu yönde geliştirilmeye çalışılmalıdır. Hem öğretmenler hem de okuldaki diğer görevliler öğrencilerle olan ilişkilerinde saygıyı her daim gözetmeli, aykırı davranış sergileyenler için olumlu yönde teşvik çalışmaları gerçekleştirilmesi tavsiye edilmektedir.

9. Okullar çeşitli sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlere, yarışmalara ve organizasyonlara katılarak okulları için olumlu tanıtımlarını yapmaya gayret göstermelidirler. Okullar arası yapılan etkinliklerde dereceli bir başarı sağlanması öğrencilerin ve velilerin dikkatini çekeceği düşüncesini taşımaktayız.

10. Okuldaki sınıfların, koridorların, tuvaletlerin ve bahçenin temizliğine çok dikkat edilmeli ve öğrencilerin ortak alanları temiz kullanmaları konusunda bilinçlendirmelidirler. Okulda bulunanların günün büyük bölümünü orada geçirdiği varsayıldığında etrafın temiz olmasının ciddi önem taşıdığını düşünmekteyiz. Öğrencilerin okullarını evi gibi benimsediğinde daha dikkatli olacaklarını tahmin etmekteyiz.

11. Okul binalarının gerek iç gerekse de dış görünüşleri, öğrencilerin ilgisini çekecek şekilde düzenlenmelidir. Görsel algımızın düşüncelerimize etkisi olduğunu varsaydığımızda, bu konuya dikkat edilmesi tavsiye edilmektedir.

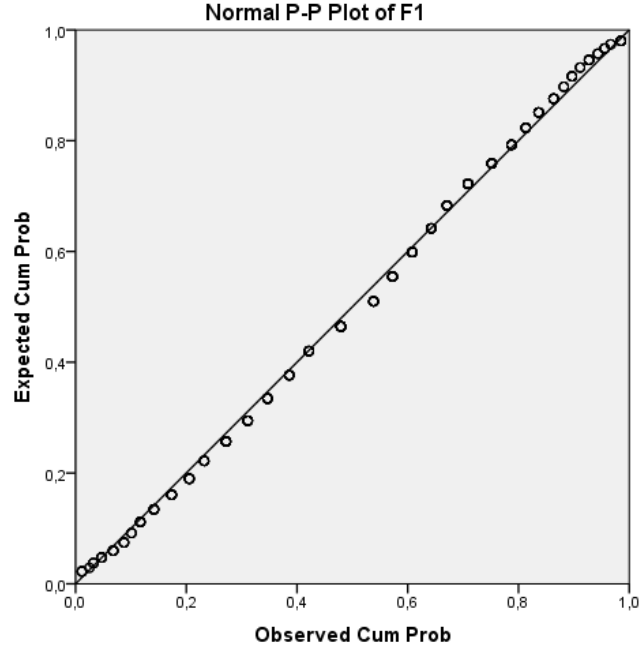
12. Okullarda verilen yabancı dil eğitiminin kalitesi yükseltilmeye çalışılmalıdır. Öğrencilerin rakiplerine karşı kullanabilecekleri en önemli unsurlardan birinin yabancı dil eğitiminin kalitesi olduğunu düşünmekteyiz. Bu konunun okul tercihlerini de ciddi derecede etkileyeceklerini düşünerek, okulların yabancı dil eğitimi için gerekli alt yapının oluşturması gerektiği kanaatindeyiz.

13. Okullarımızın ihtiyaç sahibi öğrencilerine ulaşım hizmetleri konusunda destek sağlanması önerilmektedir. Maddi imkanları sınırlı olan öğrencilere ulaşım için gerekli desteğin sağlanmasının öğrenci seçimlerini olumlu yönde etkileyeceğini düşünmekteyiz.

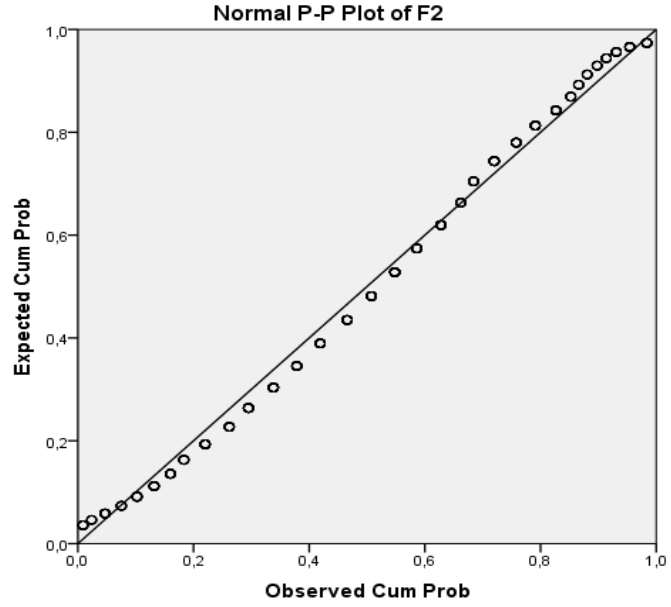
EKLER

EK-1: P-P PLOT GRAFİKLERİ

F1: Kişisel Tercih Sebepleri

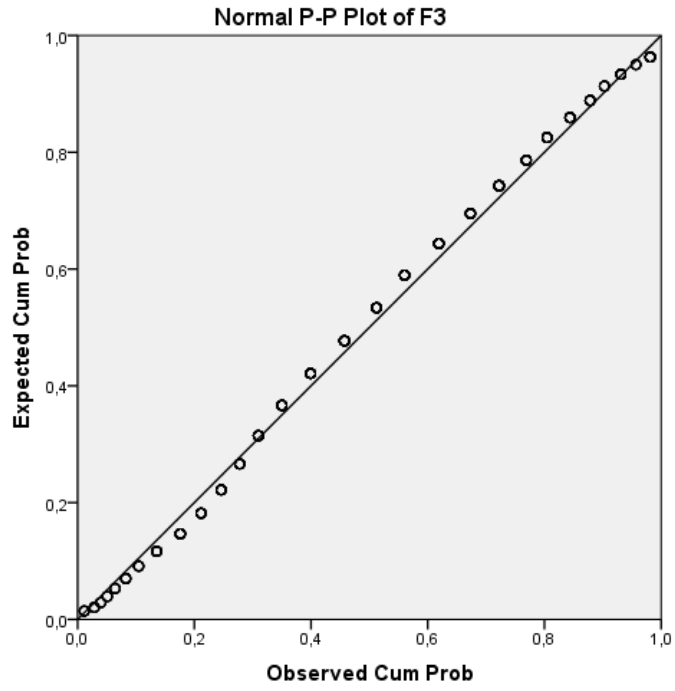

F2: Okul Bünyesinde Ortak Eşya Kullanım İmkanları

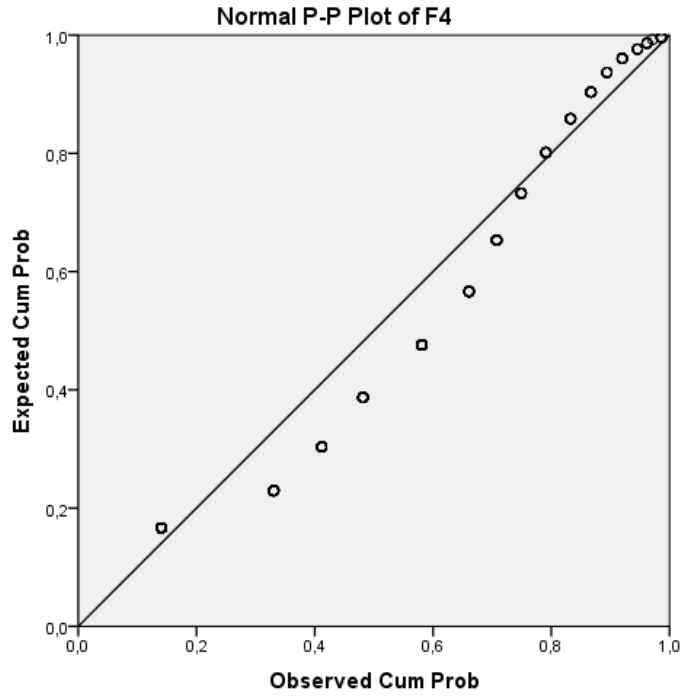

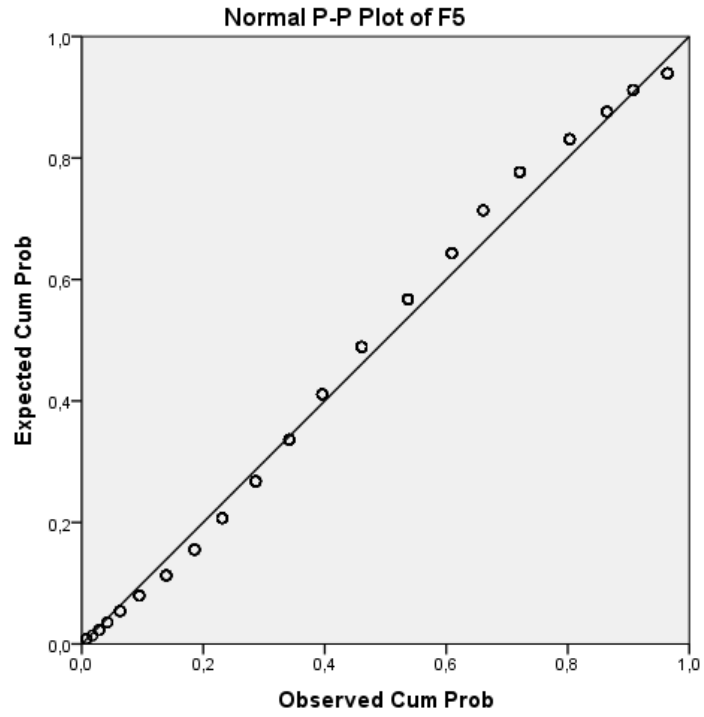
F3: Okul Güven Kriterleri

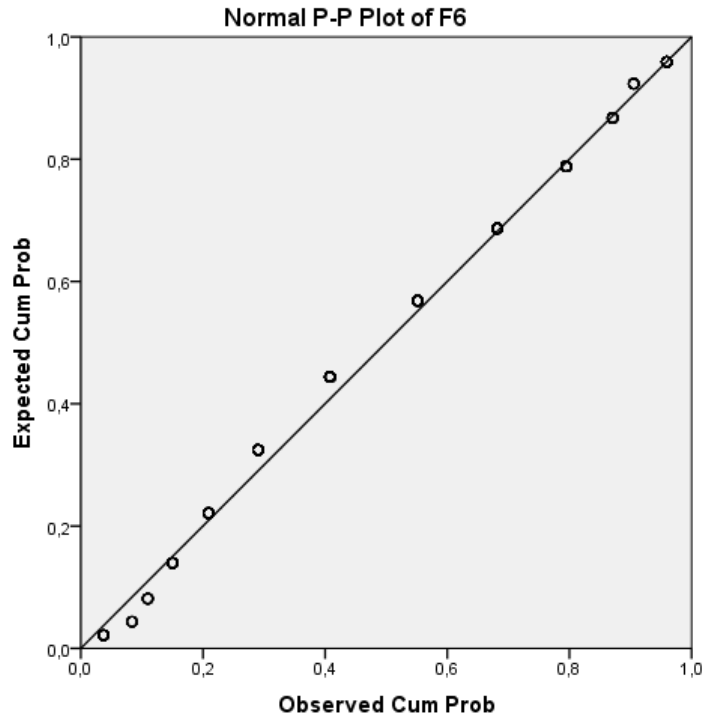
F4: Okul Tanınmasında Yararlanılan Faktörler

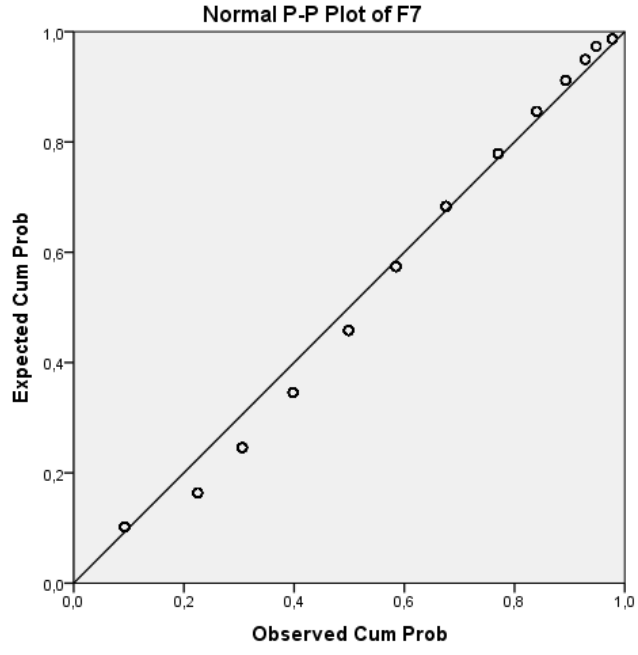
F5: Okul Eğitim İmkanları

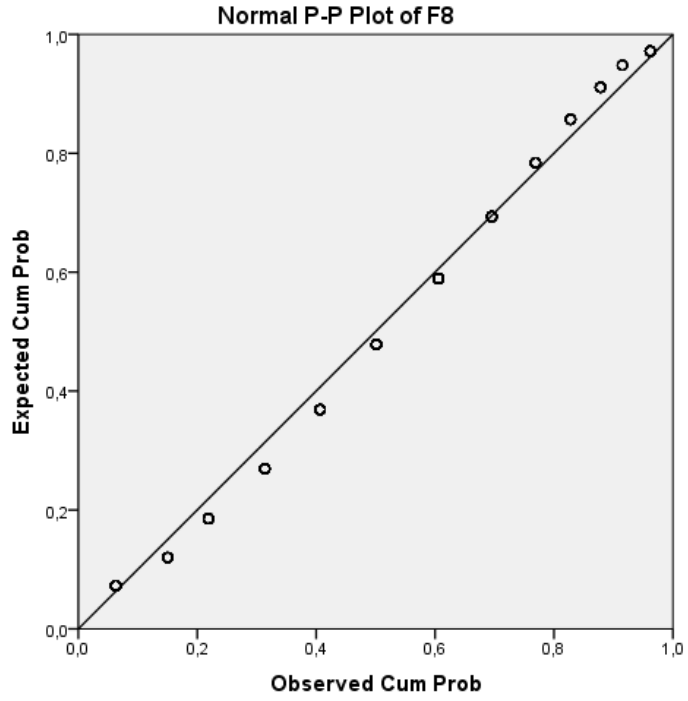
F6: Okul Binası İle İlgili İmkanlar

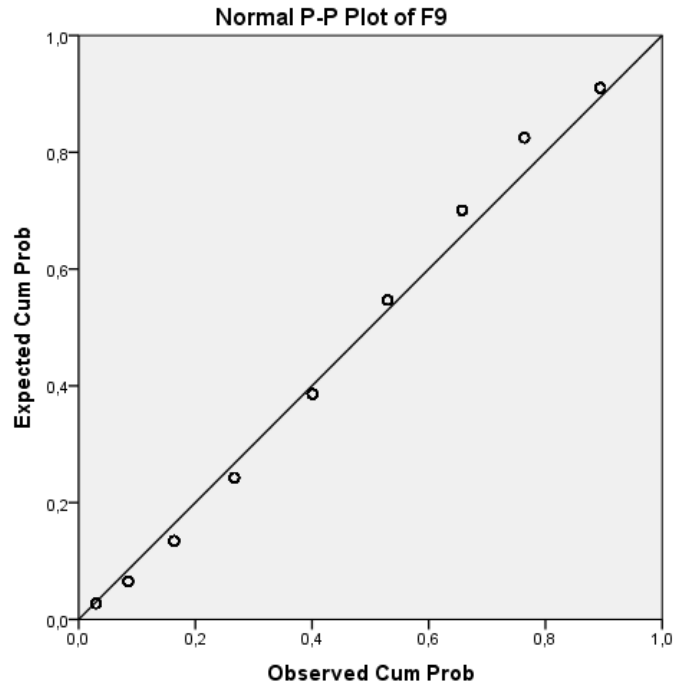
F7: İlköğretim Yönlendirmesi

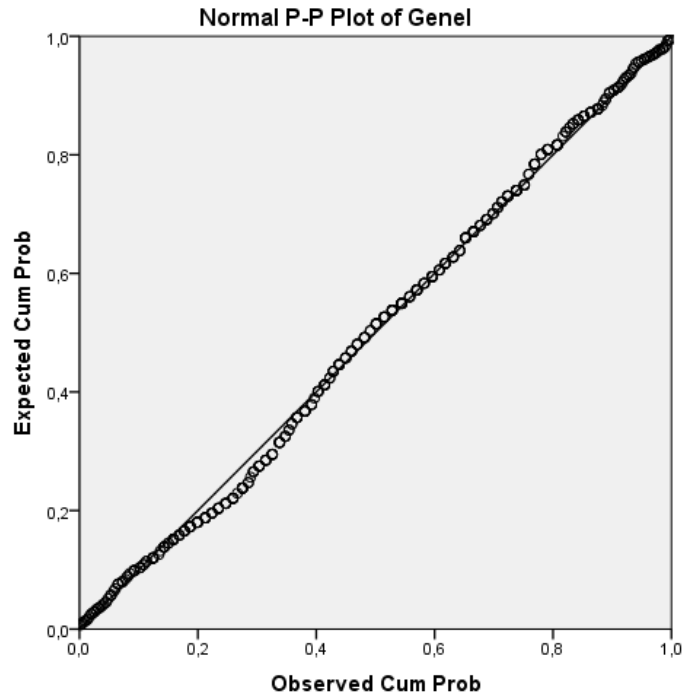
F8: Okulun Maddi Olanakları

F9: Okul Ulaşım Kriterleri

F10: Okul Seçimini Etkileyen Faktörler (Genel Durum)

EK-2: ÖĞRENİM GÖRÜLEN OKUL**Okul**

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	75.Yıl D.M.O. Mes.Tek.And.Li.	52	12,8	12,8	12,8
	Samandıra And.İ.H.L	23	5,7	5,7	18,4
	Samandıra End.Mes.Li.	11	2,7	2,7	21,1
	Samandıra Kız And. İ.H.L	28	6,9	6,9	28,0
	Samandıra Mes. Tek.And.L.	40	9,8	9,8	37,8
	Sancaktepe And. Lis.	41	10,1	10,1	47,9
	Sancaktepe Aziz Bayraktar And. İ.H.L	49	12,0	12,0	60,0
	Sarıgazi Mes.Tek.And.L.	29	7,1	7,1	67,1
	Sarıgazi Mes.ve Tek. And. Li	30	7,4	7,4	74,4
	Tolga Çınar Mes.Tek.And.L.	48	11,8	11,8	86,2
	Yenidoğan Çok Prog. And. L.	56	13,8	13,8	100,0
	Total	407	100,0	100,0	

EK-3: ÖĞRENCİNİN GİTMEK İSTEDİĞİ LİSE**Lise**

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Anadolu lisesi	200	49,1	49,1	49,1
	Fen lisesi	25	6,1	6,1	55,3
	Genel lise	10	2,5	2,5	57,7
	Ticaret Meslek Lisesi	25	6,1	6,1	63,9
	Meslek Lisesi	47	11,5	11,5	75,4
	Özel lise	10	2,5	2,5	77,9
	İmam Hatip Lisesi	25	6,1	6,1	84,0
	Güzel Sanatlar Lisesi	20	4,9	4,9	88,9
	Sosyal Bilimler lisesi	7	1,7	1,7	90,7
	Anadolu Öğretmen Lisesi	8	2,0	2,0	92,6
	Askeri lise	22	5,4	5,4	98,0
	Temel lise	2	,5	,5	98,5
	Teknik lise	6	1,5	1,5	100,0
	Total	407	100,0	100,0	

**T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü**

Sayı : 59090411-44-E.940666
Konu: Betül ÖZBEY YÜCE

26.01.2016

**YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ
(Eğitim Bilimleri Enstitüsü)**

- İlgi: a) 12.01.2016 tarih ve 253 sayılı yazımız.
b) Valilik Makamının 25.01.2016 tarih ve 860246 sayılı oluru.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Betül ÖZBEY YÜCE'nin "*Lise Öğrencilerinin Okul Seçimini Etkileyen Faktörler*" konulu tezine dair araştırma çalışması hakkındaki ilgi (a) yazımız ilgi (b) valilik onayı ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve araştırmacının söz konusu talebi; bilimsel amaç dışında kullanılmaması, *uygulama sırasında bir örneği müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının uygulanması*, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun müdürlüğümüzden izin alınmadan kamuoyuyla paylaşılmaması koşuluyla, gerekli duyurunun araştırmacı tarafından yapılmasını, okul idarelerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim -öğretimi aksatmayacak şekilde ilgi (b) Valilik Onayı doğrultusunda işlem bittikten sonra 2 (iki) hafta içinde sonuçtan Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme Bölümüne rapor halinde bilgi verilmesini arz ederim.

**Mustafa YİĞİT
Müdür a.
Şube Müdürü**

EK:1- Valilik Onayı
2- Ölçekler

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 59090411-20-E.860246

25/01/2016

Konu: Anket ve Araştırma İzin Talebi

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi: a) Yeditepe Üniversitesinin 12.01.2016 tarih ve 253 sayılı yazısı.
b) MEB. Yen. ve Eğ. Tek. Gn Md. 07.03.2012 tarih ve 3616 sayılı 2012/13 nolu gen.
c) Millî Eğitim Araştırma ve Anket Komisyonunun 20.01.2016 tarihli tutanağı.

Yeditepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Betül ÖZBEY YÜCE'nin "*Lise Öğrencilerinin Okul Seçimini Etkileyen Faktörler*" konulu tezi kapsamında, ilimiz Sancaktepe ilçesine bağlı liselerde öğrenim gören öğrencilere; kişisel bilgi formu ve anket uygulama istemi hakkındaki ilgi (a) yazı ve ekleri Müdürlüğümüzce incelenmiştir.

Araştırmacının; söz konusu talebi; bilimsel amaç dışında kullanılmaması, uygulama sırasında bir örneği müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının uygulanması, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun müdürlüğümüzden izin alınmadan kamuoyuyla paylaşılması koşuluyla, okul idarelerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim -öğretimi aksatmayacak şekilde ilgi (b) Bakanlık emri esasları dâhilinde uygulanması, sonuçtan Müdürlüğümüze rapor halinde (CD formatında) bilgi verilmesi kaydıyla Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Dr. Muammer YILDIZ
Millî Eğitim Müdürü

OLUR
25/01/2016

Ahmet Hamdi USTA
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek:1- Genelge
2- Komisyon Tutanağı

İl Millî Eğitim Müdürlüğü
E-Posta: sgb34@meb.gov.tr

A. BALTA VHKİ
Tel: (0 212) 455 04 00-239
Faks: (0 212)455 06 52

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 4fec-227c-34cf-afe1-b905 kodu ile teyit edilebilir.

**ORTAÖĞRETİM (LİSE) ÖĞRENCİLERİNİN
OKUL SEÇİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER**

Sayın öğrenci,

Bu anket, Eğitim Yönetimi ve Denetimi alanında yapılmakta olan “Ortaöğretim Öğrencilerinin Okul Seçimini Etkileyen Faktörler” konulu yüksek lisans tez çalışmasına veri toplamak üzere hazırlanmıştır. Bu araştırmanın amacı, öğrencilerin okul seçimlerini etkileyen faktörlerin neler olduğunu saptamaktır. Anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişisel bilgiler yer almaktadır. Bu bölümde sizin için uygun olan seçeneği (X) şeklinde işaretleyiniz. İkinci bölümde, okul seçiminizi etkileyen çeşitli faktörler verilmiştir. Sizden her bir faktöre katılma düzeyinizi o durumun karşısındaki ölçekte bulunan “Hiç”, “Az”, “Orta”, “Çok”, “Pek Çok” seçeneklerinden uygun olanını (X) şeklinde işaretleyerek belirtmeniz istenmektedir.

Lütfen hiçbir soruyu boş bırakmayınız ve her soru için tek bir seçenek işaretleyiniz. İstedığınız bir kalemle işaretleme yapabilirsiniz. Bu anketle sizlerden toplanan veriler, yalnızca araştırma amaçları doğrultusunda kullanılacaktır. Araştırmaya sağlayacağımız katkı ve desteğiniz için teşekkür ederim.

Saygılarımla...

DANIŞMAN: Yrd. Doç. Dr. Mustafa MERAL

Betül ÖZBEY YÜCE

Yüksek Lisans Öğrencisi

İletişim adresi: Yeditepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü e-mail: betul_ozbey@hotmail.com

BÖLÜM I

DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

Aşağıdaki soruları dikkatle okuyup, sizin için en uygun olan seçeneği işaretleyiniz ya da boşlukları uygun bir biçimde doldurunuz.

1.Okul Adı : .....

2.Cinsiyet : ( ) Kız ( ) Erkek

3.Sınıf : ( ) 9.Sınıf - ( ) 12.Sınıf

4.Anne Eğitim Durumu : ( ) Okur-yazar değil ( ) İlkokul ( ) Ortaokul
( ) Lise ( ) Üniversite ( ) Lisansüstü Eğitim

5.Baba Eğitim Durumu: ( ) Okur-yazar değil ( ) İlkokul ( ) Ortaokul
( ) Lise ( ) Üniversite ( ) Lisansüstü Eğitim

6.Ders başarınızı hangi düzeyde görüyorsunuz?
( ) Zayıf ( ) Orta ( ) İyi ( ) Çok İyi

7.İlköğretimden sonra hangi tür liseye/lere gitmeyi düşündünüz?

( ) Anadolu Lisesi ( ) Fen Lisesi ( ) Genel Lise ( ) Ticaret Meslek Lisesi ( )
Meslek Lisesi ( ) Özel Lise ( ) İmam Hatip L. ( ) Güzel Sanatlar Lisesi ( ) Sosyal
Bilimler Liseleri ( ) Anadolu Öğretmen Liseleri ( ) Askeri Lise ( ) Temel Lise
( ) Teknik Lise

8.Gitmeyi düşündüğünüz liseyi daha önceden ziyaret ettiniz mi? ( )Evet ( )Hayır

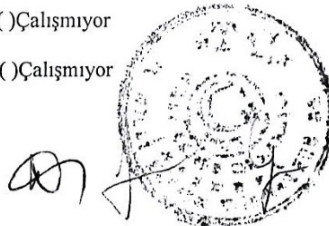
9. Ailenizin aylık gelirini yazınız.....

10. Anne ve baba medeni durumu nedir? ( ) Birlikte ( ) Ayrı

11. Aileniz çalışanları hangi sektörde görev yapmaktadırlar?

Anne: ( ) Özel Sektör ( ) Kamu Çalışanı ( ) Çalışmıyor

Baba: ( ) Özel Sektör ( ) Kamu Çalışanı ( ) Çalışmıyor

BÖLÜM II

Gideceğiniz liseyi seçerken aşağıda verilen faktörler kararınız üzerinde ne derece etkili olmuştur? Lütfen ilgili seçeneklerden uygun olanını (X) şeklinde işaretleyerek belirtiniz.

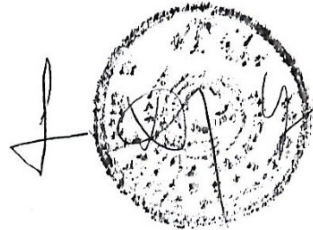
A.OKUL (DIŞ) FİZİKİ ÖZELLİKLERİ İLE İLGİLİ FAKTÖRLER

	HİÇ	AZ	ORTA	ÇOK	PEK ÇOK
1) Okul binasının iyi ısıtılması					
2) Okul binasının havalandırmasının yeterli olması					
3) Okul binasının ışıklandırmasının yeterli olması					
4) Okulun eve yakın olması					
5) Okula ulaşımın rahat olması					
6) Okulun servisinin güvenilir olması					
7) Okulun iyi bir kantini/ yemekhanesinin temiz olması					
8) Okuldaacil çıkışının (yangın merdiveni)bulunması					
9) Okul çevresinde güvenliğin sağlanmış olması					
10) Okulun dışının ve çevresinin temiz olması					
11)Okulun prestijive büyüklüğü					

B.OKUL (İÇ) FİZİKİ ÖZELLİKLERİ İLE İLGİLİ FAKTÖRLER

Gideceğiniz liseyi seçerken aşağıda verilen faktörler kararınız üzerinde ne derece etkili olmuştur? Lütfen ilgili seçeneklerden uygun olanını (X) şeklinde işaretleyerek belirtiniz.

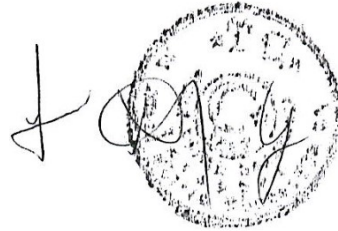
	HİÇ	AZ	ORTA	ÇOK	PEK ÇOK
12) Okul içinde güvenliğin sağlanmış olması					
13) Okuldaki laboratuvar olanakları					
14) Okulun iyi bir kütüphaneye sahip olması					
15) Okuldaki bilgisayar olanakları					
16) Okulun spor olanakları					
17) Ders araç-gereçlerinin etkili biçimde kullanılması					
18) Okulun üniformasının bulunması					
19) Okulun içinin temiz olması					
20)Tuvaletlerin kullanılabilirlik durumunun iyi olması					
21)Okulda teknolojik aletlerin öğrenci tarafından kullanılabilmesi					
22)Sınıflarda askılık ve bireysel dolap bulunması					
23)Okulda karma (kız-erkek bir arada) eğitim verilmesi					

C.OKULUN EĞİTİMLE İLGİLİ FAKTÖRLER

Gideceğiniz liseyi seçerken aşağıda verilen faktörler kararınız üzerinde ne derece etkili olmuştur? Lütfen ilgili seçeneklerden uygun olanı (X) şeklinde işaretleyerek belirtiniz.

	Hiç	AZ	ORTA	ÇOK	PEK ÇOK
24) Okulda teknolojilerden (akıllı tahta, projeksiyon, vb...) faydalanılarak ders anlatımının desteklenmesi					
25) Okulda iyi bir yabancı dil eğitiminin olması					
26) Okulda sanat ve spor faaliyetlerinin düzenlenmesi					
27) Okuldaki yönetici ve öğretmenlerin öğrencilere karşı sıcak ve sevecen tavırları					
28) Okul yöneticisinin olumlu özellikleri					
29) Okuldaki disiplin anlayışı					
30) Okulun rehberlik hizmetleri					
31) Sınıflardaki mevcudun az olması					
32) Okula kayıt ücretinin az alınması					
33) Okul için yapılacak harcamaların az olması					
34) Okulun öğrenciye yaptığı maddi ve sosyal yardımlar					
35) Okulun tanınan ve bilinen bir okul olması					
36) Okulun sınavlardaki başarısı					
37) Okuldan mezun olduktan sonraki iş olanaklarının fazla olması					
38) Okulun tam gün olması					
39) Okulun yarım gün olması					
40) Okulda öğrenciler için geziler, konferanslar ve seminerlerin yapılması					
41) Okulun iyi bir öğretmen kadrosunun olması					
42) Okul sonrası etüt derslerinin bulunması					

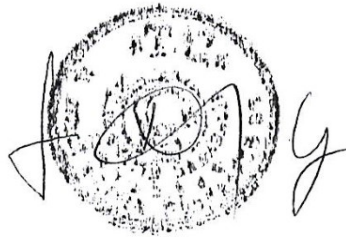
A handwritten signature in black ink is written over a circular stamp. The stamp contains text in Turkish, including "MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI" and "T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI". The signature is written in a cursive style.

D. KİŞİSEL FAKTÖRLERLE İLGİLİ SORULAR

Gideceğiniz liseyi seçerken aşağıda verilen faktörler kararınız üzerinde ne derece etkili olmuştur? Lütfen ilgili seçeneklerden uygun olanı (X) şeklinde işaretleyerek belirtiniz.

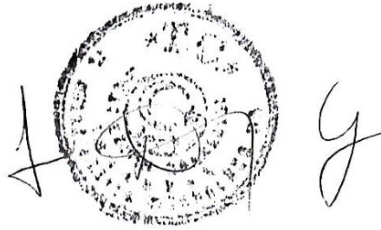
	HİÇ	AZ	ORTA	ÇOK	PEK ÇOK
43) Tanıdıklardan veya çevreden bu okula giden kişilerin olması					
44) Bu okula gitme isteğim					
45) Okulun ilgi ve yeteneklerine uygun olması					
46) Bir önceki okuldaki öğretmenin yönlendirmesi					
47) Bir önceki okuldaki rehberlik servisinin yönlendirmesi					
48) Okula giden arkadaşlarımın olması					
49) Okuldaki ilk izlenimlerimin iyi olması					
50) Okulla ilgili gazetede, haberlerde, internette, okul broşüründe gördüğüm olumlu şeyler					
51) Kişisel başarımla ve kapasitem					
52) Okulun içinde bulunduğu çevrenin sosyal durumu					
53) Okulun öğrencilerinin iyi hal ve hareketleri					
54) Okulun verdiği eğitimin kendi görüş ve düşüncelerime uygun olması					
55) Okuldaki personelin ve öğrencilerin birbirlerine karşı tutum ve davranışlarının iyi olması					
56) Aileden birilerinin daha önce bu okula gitmesi					
57) Okulları tanıtan fuarlardan edindiğim bilgilerden yararlandım.					
58) Okulların hazırladığı tanıtım broşürlerinden yararlandım					
59) Liseleri tanıtan kitle iletişim araçlarından yararlandım.					

ANKETİ CEVAPLADIĞINIZ İÇİN TEŞEKKÜR EDERİM.

İSTANBUL İLİ SANCAKTEPE İLÇESİ
ANKETİN UYGULANACAĞI OKULLAR LİSTESİ

- * AZİZ BAYRAKTAR ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ
- * SAMANDIRA LİSESİ
- * SAMANDIRA TEKNİK VE ENDÜSTRİ MESLEK LİSESİ
- * SANCAKTEPE ANADOLU LİSESİ
- * SARIGAZİ TİCARET MESLEK LİSESİ
- * TOLGA ÇINAR KIZ TEKNİK VE MESLEK LİSESİ
- * YENİDOĞAN ÇOK PROGRAMLI LİSESİ
- * 75.YIL DEVLET MALZEME OFİSİ TEKNİK VE ENDÜSTRİ MESLEK LİSESİ

KAYNAKÇA

- Açıkalm, A., (2003). *Kundaktan Okula Çocuklarımız*. Ankara, Pegem A Yayıncılık.
- Açıkalm, A. (1989). *Özel ve devlet liselerinde veli beklentilerinin örgütsel ve yönetsel boyutları*,. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Sayı 4. 85-91.
- Ada,S., Baysal, Z.N.(2013) *Eğitim Yapıları Ve Yönetimleri Açısından Çeşitli Ülkelere Bir Bakış*, Ankara: Pegem A Akademi.
- Ağbulut,H.(2015). *Bazı Çekirdek Kimyası Kavramlarının Öğretiminde Kısa Mesajla Bilgilendirme Yönteminin Kullanılması Üzerine Bir Araştırma*, (Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Akyüz,Y., (2011) *Türk Eğitim Tarihi (MÖ 1000- MS 2011)*, Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Altunsaray, M.(2000). *İmam hatip liselerine talebi etkileyen etmenler*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Apak, Ö. (2008). *Türkiye, Finlandiya ve İrlanda İlköğretim Programlarının Medya Okuryazarlığı Eğitimi Açısından İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Arslanboğa, T.A. (2009). *Türkiye Eğitim Sisteminde Okul Disiplininin Avrupa Birliği Ülkeleri İle Karşılaştırmalı Analizi*, (Yüksek Lisans Tezi), İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ataunal, A. (2003). *Niçin ve nasıl bir öğretmen?* Ankara, Millî Eğitim Vakfı.
- Atik, A.D.,(2015). *Ortaöğretim 9. ve 10. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programının Farklı Değişkenler Açısından Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Göre İncelenmesi*, (Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aydın, İ. (2002). *Alternatif okullar*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Aydın, İ. (2003). *Eğitim ve öğretimde etik*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Aydın, M. (2002). *Okul düzeyinde yönetsel liderlik. Eğitim Kurumları Yönetici Adaylarının Eğitim Yönetimi Ders Notları*, Ankara, MEB Yayınları, 42-51.
- Aydın, M.,(1994) *Eğitim Yönetimi* (4. baskı), Ankara, Hatiboğlu Yayınevi.
- Bakioğlu, A., Avcı S.(2014) *Eğitim Psikolojisi*. Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık.
- Balcı, A. (1993).*Sosyal Bilimlerde Araştırma(Yöntem, Teknik ve İlkeler)*. 3. Baskı, Ankara: Pegem-A yayıncılık.
- Başar, H. (2001). *Sınıf yönetimi*. Ankara, Pegem A Yayıncılık.
- Başaran, i. E. (1993,1996).*Eğitime Giriş* (8. Baskı). Ankara, Kadioğlu Matbaası.
- Başaran, i. E., *Eğitim Yönetimi* (5. baskı), Ankara, 1996.

- Başaran, I.E. (1993). *Türkiye Eğitim Sistemi*. Ankara, Gül Yayınevi.
- Bottomore, T.B. (1969). *Sociology A Guide To Problems and Literature*. England, Eighty Gmp.
- Bowen, H. R. (1980). *Investment in learning*. San Francisco, Jossey Bass Publishers.
- Bumin, K. , (1998).*Batı 'da Devlet ve Çocuk* (2. baskı), Patika Yayınları, İstanbul
- TDK, (2016) <http://sozluk.bilgiportal.com/nedir/Se%C3%A7mek>
- Carlson, R. V. (1996). *Reframing and reform: Perspectives on organization, leadership and school change*. Longman Publishers USA.
- Collins, A., Snell, M. C. (2000). “Parental preferences and choice of school.” Applied Economics. No 32, 803-813.
- Çengel, A.Y.(2005).*AB sürecinde rasyonel eğitime geçiş; vizyon ve misyon*. Millî Eğitim Dergisi, 33(167). <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/167/index3-cengel.htm> [14.07.2008].
- Çınkır, Ş. (1996). *Okul büyüklüğünün öğrenci başarısı ile ilişkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara,Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Danyıldız, Ş. (2009). *Trafik Eğitiminde Kitle İletişim Araçlarının Rolü*. http://www.caginpolisi.com.tr/eski_sitemiz/87/14-15.htm (20 Nisan 2016)
- Demir, N. (2003). *Kayseri 'de öğrencilerin ilköğretimden ortaöğretime geçişinde sosyo-ekonomik faktörlerin etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kayseri, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Demir, S.B. (2006). “*İlköğretim 2. Kademe Sosyal Bilgiler Dersinin Hedeflere Ulaşma Derecesi: Elazığ İli Örneği*” II. Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresi Bildiriler Kitabı. 26-28 Mayıs 2005. Van: Milli Eğitim Basımevi, 41-46.
- Demirel, Ö., (2005), *Eğitim Sözlüğü*, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Dodurgalı, A., (2011) *Ailede Din Eğitimi*, İstanbul: Timaş Yayınları.
- Erden, M., (1998). *Eğitimde Program Değerlendirme*, Ankara: Anı.
- Erdoğan, İ., (2014) *Sınıf Yönetimi*, İstanbul: Alfa Yayıncılık.
- Erdoğan, İrfan. (2014) *Eğitim Ve Okul Yönetimi*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Ergin, A., Birol.C. (2005) *Eğitimde İletişim*. Ankara: Anı Yayınevi.
- Fidan, N. Erden, M. (1998). *Eğitime giriş*. Ankara: Alkım Yayınevi.
- Göldağ, B.,(2015) *Orta Öğretim Kurumlarında Okul Kültürü Yoluyla Değerler Eğitimi Malatya İli Örneği*, (Doktora Tezi) Malatya, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Gözüküçük, M.,(2015). *Anadili Türkçe Olmayan İlkokul Öğrencilerine İlkokuma Yazma Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar Ve Çözüm Önerileri*, (Doktora Tezi), Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Güçlü, M., (2011) *Eğitim Hareketleri Dergisi'nin Eğitim Sorunları Açısından Değerlendirilmesi 1955-1980*, (Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Hesapçioğlu, M. , “*Eğitim Nedir?*” Cumhuriyet Gazetesi, 30 Nisan 2004. s. 2.

Hesapçioğlu, M.,(1994) *İnsan Kaynakları, Yönetimi ve Ekonomisi*, İstanbul, Beta Yayınları.

Howe, K., Eisenhart, M., Betebenner, A. (2001). School choice crucible: A case study of boulder valley. **Phi Delta Kappan**. Cilt 124, 137- 146.

Izgar, G. , (2013) “*İlköğretim Okulu 8. Sınıf Öğrencilerine Uygulanan Değerler Eğitimi Programının Demokratik Tutum Ve Davranışlarına Etkisi*”, (Doktora Tezi), Konya, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

İpşiroğlu, N. (1998), *Sanattan güncel yaşama*, 1.Basım, İstanbul, Pan yayıncılık.

Kalaycı, Ş., (2009), *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*, 4. Baskı, Asil Yayın.

Karataş, İ. H., (2008) “ *Türk Eğitim Sisteminde Sivil Toplum Kuruluşları: Konumları Ve İşlevler*”, (Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Kemiksiz, Z. (2002). *Öğrenciler tarafından daha çok sevilecek bir okulun özellikleri Ankara ili Haymana ilçesi örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kılınç, A., (2007) “*Üniversite Seçiminde Öğrenci Yönelimlerini Etkileyen Faktörler*”, (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

Koç, A. , (2011) *Din Eğitiminde Etkili İletişim*. İstanbul, Rağbet Yayınları.

Kuzgun, Yıldız, (2014) *Meslek Rehberliği Ve Danışmanlığına Giriş*, Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık.

MEB (2003). İlköğretimde Yönelme Yönergesi

MEB. (2014) Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği

MEB. (1961) İlköğretim Ve Eğitim Kanunu

MEB. (1964). Liseler Yönetmeliği.

MEB. (1973) Millî Eğitim Temel Kanunu

MEB. (1985). Tebliğler Dergisi, 16.12.1985, 2201.

MEB. (1990). Eğitim Araçları ve Donatım Standartları. MEB Eğitim Araçları ve Donatım Dairesi Başkanlığı.

MEB. (2011)Eğitim Araçları Ve Donatım Dairesi Başkanlığı Teşkilât, Görev, Yetki Ve Sorumluluklarına İlişkin Yönerge

MEB. (2013)Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği

Millî Eğitim Temel Kanunu (1973). T.C. Resmi Gazete, 14574, 24 Haziran 1973.

OECD. (2010b). *PISA 2009 results: what makes a school successful? – resources, policies and practices (volume iv)*. [Online] Retrieved on 06.05.2012 at URL: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264091559-en>

Öncül, R., (2000), *Eğitim ve Eğitim Bilimleri Sözlüğü*, , İstanbul, MEB Yayınları.

Özdemir, S. M. (2009). “ Eğitimde program değerlendirme ve Türkiye’de eğitim programlarını değerlendirme çalışmalarının incelenmesi”, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 126-149.

Özgüven, İ.E. , (2012) *Bireyi Tanıma Teknikleri*, Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık.

Özmuşul ,M. , (2013) “*Pısa 2009 Verilerine Göre Türkiye’de Liselerin Okul Politika Ve Uygulamaları İle Bunların Öğrenme Çıktıları Üzerindeki Etkileri*”, (Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Öztoprak, S. (1991). *Rehberlik hizmetlerinin tanıtılmasının veli beklentilerine etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Parlar, H. , (2012) “*Okul Geliştirme Literatürünün modeller Ve Yeni Yaklaşımlar Açısından İncelenmesi: Kuramsal Analitik Bir Yaklaşım*”, (Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Sarıkaya, M. (1999). “*Öğrencilerin endüstri meslek liselerine olan taleplerini etkileyen etmenler Ankara ili örneği*”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Şimşek, H. , (2014) “*Sanat Eğitimi Ortamı Olarak Üniversite Sanat Müzelerinin İşlevi*”, (Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Şişman, M. ,(2008) *Bireyi Özgürleştirme Süreci Olarak Eğitim”*. *Yeni Anayasa’da Eğitim ve Özgürlükler: Panel kitabı*, , Ankara, Eğitim Bir Sen Yayınları, s.38-43.

Şişman, M. , (2013) *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara, Pegem A Akademi.

Tan, H. (1992). *Psikolojik danışma ve rehberlik*. İstanbul, Kurtiş Matbaacılık.

Tarhan, N. , (2010) *Var Mı Beni Anlamak İsteyen*, İstanbul ,Timaş Yayınları.

Taymaz, H. ,(2003). *Okul yöneticiliği*. Ankara, Pegem A Yayıncılık.

Tekeli, İ. ,(2003). *Eğitim üzerine düşünmek*. Ankara, Tüba Yayınları.

Tezcan, M. , (1997). *Eğitim sosyolojisi*. Ankara, Ankara Üniversitesi Yayınları.

Tezcan, M. , (1985) *Eğitim Sosyolojisi*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakóltesi Yayınları, No : 150

Uysal, Ő. ,(1969) “*Bireysel ve toplumsal faktörlere göre lise öğrencilerinin meslek seçimleri*.”(Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ünal, I. , (1996), *Eğitim ve yetiştirme ekonomisi*. Ankara, Epar Yayınları.

Yavuz, M. , (2004). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. İçinde Eğitimle İlgili Temel Kavramlar. Ed: Gürsel, Musa., Hesapcıoğlu, Muhsin. Konya, Eğitim Kitapevi Yayınları, 11-34.

Yeşilyaprak, B. , (2001). *Eğitimde rehberlik hizmetleri*. Ankara, Nobel Yayın Dağıtım.

Yıldırım, S. ,(2002). *Eğitim Kurumları Yönetici Adaylarının Eğitim Yönetimi Ders Notları*. Ankara, MEB Yayınları, 107- 118.

Yılmaz, A. , (2013) “*Xıx. Yüzyıldan Cumhuriyete Giresun’da Eğitim Ve Öğretim*”, (Doktora Tezi), Ondokuzmayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yılmaz, M. ,(2013) *Etkili Öğretmenlik*. İstanbul, Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları.

Zıllıoğlu, M. , (2007) *İletişim Nedir?* , İstanbul, Cem Yayınevi.

ZOBAR, A. (2006),“*Ailelerin Ve Öğrencilerin Lise Seçimlerini Etkileyen Faktörler (Ankara İli Çankaya İlçesi Örneği)* , (Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

ÖZGEÇMİŞ

Betül ÖZBEY YÜCE

Kişisel Bilgiler :

Doğum Tarihi 25.05.1991
Doğum Yeri İstanbul
Medeni Durumu: Evli

Eğitim :

Lise 2008 Sarıyer Anadolu İman- Hatip Lisesi

2010 Açık Öğretim Fakültesinde Medya ve İletişim

2012 Açık Öğretim Fakültesinde Çocuk Gelişimi

Lisans 2013 Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi,
İlahiyat Bölümü

Çalıştığı Kurumlar:

2014-2015 İstanbul – Biltek Okulları

2013-2014 İstanbul – Zekeriyaköy Ortaokulu

2012-2013 İzmir – Karabağlar Kuran Kursu